

KALLELSE

Nämnd Socialnämnden

Datum och tid 2017-09-27 Kl. 09.00

Plats Konferensrum bottenplan, Edsvägen 16, Östhammar

Besök	Nr	ÄRENDELISTA	Föredragande
	1	Tillkommande ärenden	
	2	Redovisning av delegationsbeslut	
9.05	3	Personärende	Jenny Manfredsson
	4	Information september	Rebecka Modin
	5	Information från socialkontoret september	Ledningsgrupp
	6 A	Budgetuppföljning till och med augusti 2017	Margaretha Borgström
	7 B	Investeringsbudget; Budget 2018, plan 2019-2021	Margaretha Borgström
	8	Tilldelningsbeslut; Upphandling av trygghetslarm särskilt boende	Margaretha Borgström
	9	Yttrande; Överklagande av upphandling av trygghetslarm särskilt boende	Margaretha Borgström
	10 C	Omorganisation av socialförvaltningens HVB:n för ensamkommande barn	Mikael Sjöberg
	11 D	Statligt bidrag till kommuner för asylsökande ensamkommande som fyller 18 år	Mikael Sjöberg
	12 E	Riktlinjer för handläggning och utförande av insatser för barn inom individ- och familjeomsorgen	Mikael Sjöberg
13.00	13 F	Uppföljning systematiskt arbetsmiljöarbete för kvartal 2, 2017	Gabriella Westerberg
13.20	14 G	Internkontroll	Torbjörn Nyqvist
13.30	15 H	Ersättningsnivåer för hemtjänst 2018	Torbjörn Nyqvist
13.40	16 I	Ersättning till LOV-utförare inom daglig verksamhet 2018	Torbjörn Nyqvist
	17 J	Äldreplan	Håkan Dahlqvist
	18 K	Nya platser på särskilt boende för äldre	Håkan Dahlqvist
	19	Studiedag den 18 oktober 2017	Håkan Dahlqvist
	20	Rapporter	
	21	Tillkommande ärenden	

Sekreterare Rebecka Modin

Ordförande Kerstin Björck-Jansson

p. 1

Tillkommande ärenden

p. 2	Dnr SN-2017-50	Dpl 904
	Dnr SN-2017-51	Dpl 904
	Dnr SN-2017-52	Dpl 904

Redovisning av delegationsbeslut

Föreligger delegationslistor.

1. Arbetsutskottets protokoll 2017-09-12.
 2. Beslut i vård- och omsorgsärenden 2017-08-01 t.o.m. 2017-08-31
 3. Beslut i individ- och familjeomsorgsärenden 2017-08-01 t.o.m. 2017-08-31
 4. Beslut i övriga ärenden registrerade 2017-08-01 t.o.m. 2017-08-31
-

p. 3

Personärende

Handling delas ut vid sammanträdet.

p. 4

Dnr SN-2017-2

Dpl 904

Information september

Inga anmälningsärenden föreligger.

Arbetsutskottets förslag 2017-09-12

Socialnämnden tar del av informationen.

p. 5

Dnr SN-2017-3

Dpl 904

Information från socialkontoret september

- Kommunstyrelsen har fått information om socialnämndens ekonomiska underskott och uppstarten av att utöka antalet platser på Tallparksgården.
- Inspektionen för vård och omsorg har genomfört en tillsyn av individ- och familjeomsorgen.
- Vård och omsorg har gjort jämförelser av scheman och gör förändringar i riktningen att ha något högre grundbemanning som minskar behovet av vikarier. Det har även gjorts en jämförelse av ekonomiska faktorer med andra kommuner.
- Rapport från LOKUS-möte (lokal utvecklingsgrupp för samverkan med parterna i samordningsförbundet Uppsala län).
- Inom implementeringsprojektet av nytt verksamhetssystem arbetar man med att förse personal med mobiler och tydliggöra hur förvaltningsorganisationen ska se ut.
- Regionala vård och omsorgscollegie har delat ut pris till årets handledare.
- Socialförvaltningen har arbetat vidare med gemensam ledarutveckling.
- Förvaltningen kommer få ett uppdrag att arbeta mer strukturerat med jämlikhet utifrån de sju diskrimineringsgrunderna (kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning samt ålder).
- Kultur- och fritidsförvaltningens nya förvaltningschef har fått information om socialförvaltningens verksamhet.
- Individ- och familjeomsorgschef Mikael Sjöberg är förordnad socialchef under perioden 2017-09-20 till och med 2017-09-26 under ordinarie socialchefs semester.
- Polisförhör har hållits utifrån de felaktiga utbetalningar som har gjorts från Försäkringskassan.

Socialchef Håkan Dahlqvist, vård och omsorgschef Carina Kumlin samt individ- och familjeomsorgschef Mikael Sjöberg föredrar ärendet.

Arbetsutskottets förslag 2017-09-12

Socialnämnden tar del av informationen.

p. 6 Dnr SN-2017-31 Dpl 042

Budgetuppföljning till och med augusti 2017

Handling A

Föreligger kostnadsutveckling för försörjningsstöd och personalkostnader inom vård och omsorg till och med augusti 2017.

Administrativ chef Margaretha Borgström föredrar ärendet.

Arbetsutskottets förslag 2017-09-12

Socialnämnden tar del av redovisningen.

p. 7 Dnr SN-2017-128 Dpl 041

Investeringsbudget
Budget 2018, plan 2019-2021

Handling B

Föreligger utkast till verksamhetsplan för 2018.

Socialchef Håkan Dahlqvist, individ- och familjeomsorgschef Mikael Sjöberg och vård och omsorgschef Mikael Sjöberg föredrar ärendet.

Arbetsutskottets förslag 2017-06-14

Socialförvaltningen får i uppdrag att arbeta vidare med budgeten utifrån förda diskussioner. Ärendet återupptas i augusti.

Socialchef Håkan Dahlqvist föredrar ärendet.

Ärendet diskuteras.

I ärendet yttrar sig Elisabeth Wedholm-Mattsson (C), Anna-Lena Söderblom (M), Ylva Lundin (SD), Ingeborg Sevastik (V), Cecilia Bernstein (C), Lars Sandberg (S), Åsa Lindstrand (-) och Barbro Andin Mattsson (C).

Socialnämndens beslut 2017-06-28

Socialförvaltningen får i uppdrag att arbeta vidare med budgeten utifrån förda diskussioner. Ärendet återupptas i augusti.

Föreligger reviderat förslag till budget inklusive verksamhetsplan för 2018.

Ärendet diskuteras.

Budgeten fastställs av kommunfullmäktige i november 2017.

Arbetsutskottets förslag 2017-08-09

Socialnämnden antar preliminär Årsbudget 2018-2021.

Diskussion om ändringar:

- Under rubrik 4 Övriga mål och riktlinjer, Miljö läggs följande till:
Miljöfrågor ska beaktas i all socialnämndens verksamhet.
- Läsbarheten ska säkerställas i alla diagram.

Socialchef Håkan Dahlqvist föredrar ärendet.

I ärendet yttrar sig Åsa Lindstrand (-), Cecilia Bernsten (C), Eva Fredriksson (KD), Ylva Lundin (SD)

Socialnämndens beslut 2017-08-23

Socialnämnden antar preliminär Årsbudget 2018-2021. (Bilaga 1)

Föreligger förändrat förslag till investeringsbudget. Revideringen rör IT-investeringar.

Administrativ chef Margaretha Borgström och socialchef Håkan Dahlqvist föredrar ärendet.

Arbetsutskottets förslag 2017-09-12

Socialnämnden antar förändrad preliminär investeringsbudget 2018-2021.

p. 8

Dnr SN-2016-227

Dpl 059

Tilldelningsbeslut
Upphandling av trygghetslarm särskilt boende

Handling delas ut vid sammanträdet.

Socialnämnden beslutade § 145/2016 att ge förvaltningen i uppdrag att upphandla trygghetslarm till särskilt boende.

Redovisas förslag till tilldelningsbeslut.

Administrativ chef Margaretha Borgström föredrar ärendet.

Arbetsutskottets förslag 2017-08-09

Socialnämnden tilldelar upphandlingen av ”serviceavtal och uppgradering av trygghetslarm på särskilt boende och gruppboende” enligt förvaltningens förslag.

Socialnämnden förklarar paragrafen omedelbart justerad.

Administrativ chef Margaretha Borgström föredrar ärendet.

I ärendet yttrar sig Cecilia Bernsten (C).

Socialnämndens beslut 2017-08-23

Socialnämnden tilldelar upphandlingen av ”serviceavtal och uppgradering av trygghetslarm på särskilt boende och gruppboende” till Tjeders Industri AB.

Paragrafen förklarar omedelbart justerad.

p. 9 Dnr SN-2017-172 Dpl 059

Yttrande

Överklagande av upphandling av trygghetslarm särskilt boende

Handling delas ut vid sammanträdet.

Tilldelningsbeslutet gällande upphandlingen av ”serviceavtal och uppgradering av trygghetslarm på särskilt boende och gruppboendestäder” har överklagats. Socialnämnden har möjlighet att yttra sig i ärendet.

Föreligger förslag till yttrande.

p. 10 Dnr SN-2017-163 Dpl 704

Omorganisation av socialförvaltningens HVB:n för ensamkommande barn

Handling C

Föreligger tjänsteutlåtande.

Individ- och familjeomsorgschef Mikael Sjöberg och socialchef Håkan Dahlqvist föredrar ärendet.

Arbetsutskottets förslag 2017-09-12

Östero HVB flyttas från Österbybruk och slås ihop med Månskenet HVB i Östhammar. Flytten ska vara genomförd 2018-01-31. Namnet Östero HVB bibehålls och omfattar efter förändringen både Östero HVB och Månskenet HVB.

p. 11

Dnr SN-2017-164

Dpl 704

Statligt bidrag till kommuner för asylsökande ensamkommande som fyller 18 år

Handling D

Föreligger tjänsteutlåtande Statligt bidrag till kommuner för ensamkommande som fyller 18 år.

Individ- och familjeomsorgschef Mikael Sjöberg föredrar ärendet.

Arbetsutskottets förslag 2017-09-12

De extra medlen används till att möjliggöra en kort förskjutning av övergången från boende i kommunens regi till boende i Migrationsverkets regi när den enskilde fyller 18 år.

p. 12

Dnr SN-2016-212

Dpl 710

Riktlinjer för handläggning och utförande av insatser för barn inom individ- och familjeomsorgen

Handling E

Diskussion om handläggning av ärenden och utförande av insatser för barn och unga inom hela IFO:s verksamhet.

Redovisas förslag att riktlinjen ska omfatta all handläggning av ärenden som rör barn. Ärendet diskuteras.

Individ- och familjeomsorgschef Mikael Sjöberg och socialchef Håkan Dahlqvist föredrar ärendet.

Arbetsutskottets beslut 2016-09-14

Socialförvaltningen får i uppdrag att ta fram förslag till riktlinjer. Förslaget ska behandlas i arbetsutskottet under arbetets gång.

Utförande av insatser utgår från beslut och regleras alltid i genomförandeplan för den enskilde.

Aspekter av riktlinjens innehåll har diskuterats i olika sammanhang, såsom i samband med internkontroller och budgetberedning.

Föreligger tjänsteutlåtande och förslag till Riktlinjer för handläggning och dokumentation av barn och ungdomsärenden.

Individ- och familjeomsorgschef Mikael Sjöberg föredrar ärendet.

Arbetsutskottets förslag 2017-09-12

Riktlinjer för handläggning och dokumentation i barn och ungdomsärenden antas.

p. 13

Dnr SN-2017-33

Dpl 701

Uppföljning systematiskt arbetsmiljöarbete för kvartal 2, 2017

Handling F

Föreligger uppföljning av socialförvaltningens systematiska arbetsmiljöarbete.

Socialchef Håkan Dahlqvist föredrar ärendet.

Arbetsutskottets beslut 2017-09-12

Arbetsutskottet ser allvarligt på den höjda sjukfrånvaron.

Arbetsutskottets förslag 2017-09-12

Socialnämnden tar del av uppföljningen.

p. 14

Dnr SN-2017-5

Dpl 701

Internkontroll

Handling G

Föreligger internkontroll av:

- Fakturahantering (kontroll 2 av 4)

Biträdande administrativ chef Torbjörn Nyqvist föredrar ärendet.

Arbetsutskottets förslag 2017-09-12

Socialnämnden godkänner internkontrollen samt föreslagna åtgärder för fakturahanteringen.

p. 15

Dnr SN-2017-167

Dpl 734

Ersättningsnivåer för hemtjänst 2018

Handling H

Föreligger tjänsteutlåtande Uppräkning av ersättning till utförare av hemtjänst, 2018.

Biträdande administrativ chef Torbjörn Nyqvist föredrar ärendet.

Arbetsutskottets förslag 2017-09-12

Socialnämnden beslutar om en uppräkning av ersättningsnivån till hemtjänstutförare med 2,43 procent från och med 2018-01-01.

p. 16 Dnr SN-2017-168 Dpl 735

Ersättning till LOV-utförare inom daglig verksamhet 2018

Handling I

Föreligger tjänsteutlåtande Uppräkning av ersättning till LOV utförare inom daglig verksamhet, 2018.

Biträdande administrativ chef Torbjörn Nyqvist föredrar ärendet.

Arbetsutskottets förslag 2017-09-12

Socialnämnden beslutar om en uppräkning av ersättningen till LOV utförare av daglig verksamhet med 2,43 procent från och med 2018-01-01.

p. 17 Dnr SN-2015-50 Dpl 012

Äldreplan

Handling J

Kommunens äldreplan fastställdes av kommunfullmäktige 2008 med en giltighetstid till 2018. Årliga uppföljningar har redovisats i kommunens verksamhetsberättelser.

Diskussion kring behovet av att skapa en ny äldreplan som kan gälla från och med 2018.

Arbetsutskottets förslag 15-02-11

Socialnämnden beslutar att hemställa hos kommunstyrelsen att fatta beslut om att igångsätta en process för en ny äldreplan.

Socialnämndens beslut 15-02-25

Socialnämnden beslutar att hemställa hos kommunstyrelsen att fatta beslut om att igångsätta en process för en ny äldreplan.

Kommunstyrelsen har beslutat att ge socialnämnden i uppdrag att ta fram en ny äldreplan att gälla från och med 2018.

Arbetsutskottets beslut 2015-04-08

Socialförvaltningen får i uppdrag att påbörja upphandlingen av konsulttjänst som ska utgöra resurs i framtagandet av ny äldreplan.

Förligger förslag till projektbeskrivning. Redovisas lägesrapport inför upphandling av konsulttjänster.

Arbetsutskottets förslag 2016-02-15

Socialnämnden tar del av informationen.

Socialchef Håkan Dahlqvist föredrar ärendet.

Socialnämndens beslut 2016-02-24

Socialnämnden tar del av informationen.

Information om pågående arbete:

- övergripande uppföljning av målen i tidigare äldreplan
- insamling och bearbetning av statistik gällande bland annat befolkning och vårdinsatser
- insamling av information från övriga förvaltningar
- möten med medborgare för insamling av synpunkter samt vilka synpunkter som togs upp
- planering inför äldreforum

Konsult från pwc [REDACTED] föredrar ärendet.

Socialnämndens beslut 2016-12-21

Socialnämnden tar del av informationen.

Föreligger förslag till remissupplaga samt förslag till följbrev för remissutskick.

Socialchef Håkan Dahlqvist och nämndsekreterare Rebecka Modin föredrar ärendet.

Arbetsutskottets beslut 2017-04-12

Ärendet remitteras till kommunstyrelsen (inklusive kommunledningsförvaltning, tekniska förvaltningen och KPR/KRF), barn- och utbildningsnämnden, bygg- och miljönämnden, kultur- och fritidsnämnden samt socialnämnden i Östhammars kommun. Ärendet remitteras även till PRO:s och SPF:s föreningar inom kommunen samt HSO och finska föreningarna i Gimo och Dannemora-Österbybruk. Allmänheten och organisationer erbjuds möjlighet att lämna synpunkter genom att ärendet publiceras på kommunens webbplats.

Remissvar ska vara socialförvaltningen tillhanda senast 2017-07-31 för behandling i SNAU 2017-09-12 och SN 2017-09-27.

Diskussion om äldreplanen utifrån inkomna remissvar. Redovisning av nämndens synpunkter. Ärendet diskuteras.

Konsult från pwc XXXXXXXXXX föredrar ärendet.

I ärendet yttrar sig Anna-Lena Söderblom (M), Åsa Lindstrand (-), Mhesun Tekleab (S), Elisabeth Wedholm-Mattsson (C), Cecilia Bernstein (C), Désirée Mattsson (S) och Lars Sandberg (S).

Socialnämndens beslut 2017-08-23

Socialförvaltningen får i uppdrag att arbeta in nämndens synpunkter i äldreplanen.

Ärendet behandlas i september.

Föreligger förslag till äldreplan 2018-2022.

Socialchef Håkan Dahlqvist föredrar ärendet.

Ärendet diskuteras. Korrigeringar genomförs utifrån föreslagna diskussioner.

Arbetsutskottets förslag 2017-09-12

Socialnämnden antar förslaget till äldreplan 2018-2022 och överlämnar förslaget till kommunstyrelsen.

p. 18

Dnr SN-2017-67

Dpl 263

Nya platser på särskilt boende för äldre

Handling K

Diskussion om behov av ytterligare platser, befintlig detaljplan (som har vunnit laga kraft) vid Tallparksgården i Öregrund och förutsättningar för samverkan i lokalanvändning med vårdcentral.

Socialchef Håkan Dahlqvist samt vård och omsorgschef Carina Kumlin föredrar ärendet.

Arbetsutskottets förslag 2017-03-08

Socialförvaltningen får i uppdrag att starta processen för att bygga ut Tallparksgården. I processen ingår en prognos av boendeplatsbehov, översyn av processen inflytt på särskilt boende samt plan för att lösa boendet för de som bor inom fastigheten och berörs under byggtiden.

Socialchef Håkan Dahlqvist samt vård och omsorgschef Carina Kumlin föredrar ärendet.

I ärendet yttrar sig Ingeborg Sevastik (V) och Désirée Mattsson (S).

Socialnämndens beslut 2017-03-22

Socialförvaltningen får i uppdrag att starta processen för att bygga ut Tallparksgården. I processen ingår en prognos av boendeplatsbehov, översyn av processen inflytt på särskilt boende samt plan för att lösa boendet för de som bor inom fastigheten och berörs under byggtiden.

Föreligger tjänsteutlåtande Förslag till utbyggnad av äldreboende.

Socialchef Håkan Dahlqvist och vård och omsorgschef Carina Kumlin föredrar ärendet.

Arbetsutskottets förslag 2017-08-09

Socialnämnden föreslår kommunstyrelsen att besluta:

- Tillföra nya boendeplatser för äldre i särskilt boende. Detta föreslås ske genom en utbyggnad av Tallparksgården i Öregrund med 36 platser.
-

- Utöka socialnämndens rambudget med ca 13 miljoner kronor (halvårs-effekt) för drift av verksamheten från och med 2020 i den takt den nya verksamheten tas i anspråk.
- Anslå medel till projektkostnader på 4,8 miljoner kronor.

På grund av att förvaltningen identifierade ett behov av ytterligare beredning gällande projektkostnader drogs ärendet tillbaka.

Föreligger tjänsteutlåtande samt förslag till ”letter of intent”.

Socialchef Håkan Dahlqvist föredrar ärendet.

Arbetsutskottets förslag 2017-09-12

Socialnämnden ställer sig bakom förslag till ”letter of intent”.

Socialchef får i uppdrag att teckna ”letter of intent” med Östhammarshem om att starta förprojektering av utökning av boendeplatser på Tallparksgården.

Socialnämnden föreslår kommunstyrelsen att besluta:

- Tillföra nya boendeplatser för äldre i särskilt boende. Detta föreslås ske genom en utökning av boendeplatser på Tallparksgården i Öregrund till maximalt 60 platser.
- Utöka socialnämndens rambudget med cirka 13 miljoner kronor (halvårseffekt) för drift av verksamheten från och med 2020 i den takt den nya verksamheten tas i anspråk.
- Anslå medel till projektkostnader på 5,3 miljoner kronor.

p. 19

Dnr SN-2017-17

Dpl 006

Studiedag den 18 oktober 2017

Socialnämnden har studiedag schemalagd 2017-10-18. Redovisas förslag att ha två teman: digitalisering samt hur redovisning av nyckeltal och budgetuppföljning sker till nämnden.

Arbetsutskottets förslag 2017-09-12

Socialnämndens studiedag 2017-10-18 ägnas åt digitalisering samt hur redovisning av nyckeltal, budgetuppföljning och internkontroll sker till nämnden.

p. 20

Dnr SN-2017-22

Dpl 904

Rapporter

p. 21

Tillkommande ärenden

Prognos nettokostnader Socialförvaltningen 2017

Verksamhet	Budget		Resultat t o m aug			Helår
	Helår	Period	Period	aug	Avv	Avv
Nämnd- och styrelsevht	790	527	413	15	114	0
Övrig politisk verksamhet	277	185	183	24	2	0
Gemensamma kostnader	23008	15323	14476	54	847	0
Vård o omsorg äldre enligt SoL	268117	178122	188304	26979	-10182	-11200
Insatser funktionshinder SoL	15582	10382	9722	1949	660	1200
Insatser enligt LSS/SFB	65665	44231	45236	4545	-1005	-2800
Färdtjänst/Riksfärdtjänst	4137	2466	2645	501	-179	-300
Vuxna missbrukare	5133	3417	3381	474	36	0
Barn o ungdomsvård	28721	19128	19127	3189	1	0
Övr insatser t vuxna	86	57	37	10	20	0
Ekonomiskt bistånd	13841	9221	6999	861	2222	2000
Familjerätt o fam.rådgivn	400	267	99	24	168	0
Flyktingmottagande	0	-1117	-2550	-17681	1433	-3700
	425757	282209	288072	20944	-5863	-14800

KOMMENTARER

Totalt visar Socialförvaltningens prognos för året ett nettounderskott på ca 14,8 mnkr.

V o O enligt SoL, HSL och LSS:

Lokaler:

Nettoöverskott gällande lokaler ca 1,5 mnkr.

Verksamhet:

Se bilaga V o O.

Boendestöd:

Verksamhet gällande boendestöd förväntas göra underskott med 0,5 mnkr.

Ekonomiskt bistånd:

Nettoöverskott med ca 2,0 mnkr.

En viss ökning kan anas men har ännu inte givit utslag. Byte av personal och en fortsatt ökad inströmning kan på sikt ge ökade kostnader.

Flyktingmottagande:

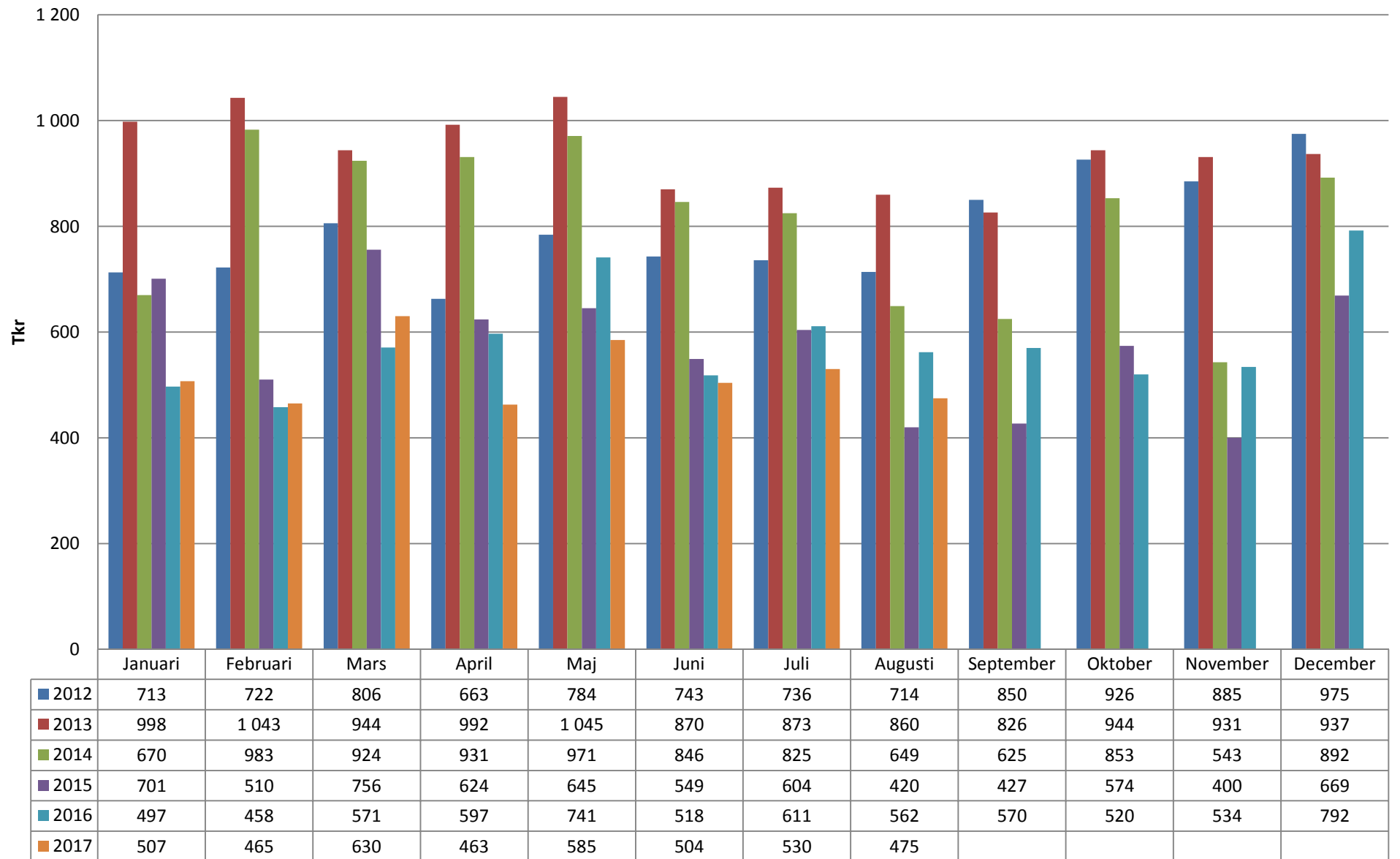
Se bilaga gällande Ensamkommande barn.

Investeringsprognos Socialförvaltningen 2017

PROJEKT	Budget År	Utfall tom aug	Prognos sept-dec	Beräkningsgrund	Totalt	Avvikelse
Ofördelat	1 900 000	105 217	1 500 000	Ombyggnation ÖD	1 605 217	294 783
Rullstolar	600 000	512 770	0		512 770	87 230
TAKT	5 224 100	6 284 255	1 821 858	TAKT-kostnader	8 106 113	-2 882 013
	7 724 100	6 902 242	3321858		10 224 100	-2 500 000

Kommentarer Underskott på ca 2,5 mnkr beroende på kostnad för ombyggnation av lokaler gällande Östhammar Direkt ca 1,5 mnkr och ej budgeterade kostnader för TAKT-projektet ca 1,0 mnkr.

Kostnadsutveckling Försörjningsstöd 2012 - 2017

Uppföljning Ensamkommande barn tom aug 2017

ANSV	BUDGET		RESULTAT TOM AUG		PROGNOS
	År	Period	Utfall	Avvikelse	Avvikelse
783101 Intäkter MIV	-52 490	-34 993	-44 066	9 072	5 000
781001 B o U	24 292	15 966	23 875	-7 909	-8 000
783100 V-chef ensamkommande barn	961	639	571	68	0
783102 Östero	8 091	5 381	5 835	-454	-500
783103 Solbacken	8 272	5 503	6 066	-563	-500
783104 Månskenet	8 122	4 552	4 131	421	-900
783106 Kobben	510	340	395	-55	0
783107 18 + Öst	1 682	1 121	313	808	1 000
783108 18 + Gimo	560	373	286	88	200
	0	-1 117	-2 595	1 477	-3 700

Kommentarer:

Ensamkommande barn

Prognosen för verksamheten Ensamkommande barn som helhet visar på ett prognostiserat underskott på 3,7 mnkr.

Utfallet per augusti gav en positiv avvikelse på 1,5 mnkr.

Prognosen är som helhet osäker, och störst osäkerhet ligger i de prognostiserade intäkterna från Migrationsverket. Den första juli gick vi över till en ny ersättningsmodell från staten, och prognosen är nu säkrare än tidigare då vi också fått en första delutbetalning från Migrationsverket utifrån det nya ersättningsystemet. Det prognostiserade underskottet kommer främst från högre kostnader för externa placeringar i förhållande till budget, cirka 6,0 mnkr, där man i budget räknade med en något snabbare takt i hemtagning av placeringar i andra kommuner. Kostnaderna för handläggning beräknas också vara högre än budget. Underskott på cirka 700 tkr förväntas också komma från vår egen regi, där kostnader kopplade till iordningställande av HVB boendet Månskenet ensamt står för 2,0 mnkr.

DRIFTBUDGET 2017
Vård och Omsorg

Verksamheter	Helår	Januari - aug			Helår		
	Budget	Budget	Förbr	Avv	Prognos	Avv	%
Nettokostnad							
Insatser enligt HSL	27 893	18 516	22 007	-3 491	32 193	-4 300	115,4%
Gemens/ofördelade kostnader SoL	12 271	8 121	4 174	3 947	9 871	2 400	80,4%
Ordinärt boende SoL	61 790	41 118	47 500	-6 382	71 290	-9 500	115,4%
Kortidsboende och korttidsvård SoL	21 921	14 502	14 122	380	21 421	500	97,7%
Särskilt boende SoL	120 563	80 084	84 349	-4 265	121 063	-500	100,4%
<i>varav externa placeringar SoL</i>	<i>11 535</i>	<i>7 690</i>	<i>4 432</i>	<i>3 258</i>	<i>6 735</i>	<i>4 800</i>	<i>58,4%</i>
Dagverksamhet enligt beslut SoL	1 116	742	644	98	1 016	100	91,0%
Öppenvård	2 614	1 740	1 514	226	2 314	300	88,5%
Gemensamma kostnader LSS	1 070	711	210	501	1 070	0	100,0%
Gruppboende vuxna LSS	30 234	20 045	19 868	177	29 534	700	97,7%
Boende/korttidsvist barn o unga LSS	6 214	4 135	3 692	443	6 214	0	100,0%
Personlig assistans LSS och SFB	9 780	6 514	7 968	-1 454	13 180	-3 400	134,8%
Daglig verksamhet LSS	14 102	8 041	8 628	-587	14 702	-600	104,3%
Ledsagning och Avlösning LSS	3 439	2 293	2 052	241	2 939	500	82,6%
Färdtjänst	2 625	1 458	1 592	-134	2 925	-300	111,4%
Summa nettokostnader	315 632	208 020	218 320	-10 300	329 732	-14 100	104,5%

KOMMENTARER

Vård och Omsorgs prognos för 2017 visar ett underskott på 14,1 mnkr.
Utfallet per juli är minus 10,3 mnkr.

Insatser enligt HSL underskott 4 100 tkr

- Avvikelsen beror på högre personalkostnader än budgeterat, där kostnader för hyrsjuksköterskor står för en stor del av avvikelsen.

Insatser enligt SoL underskott 6 700 tkr

- Gemensamma kostnader och ofördelade medel, överskott 2 400 tkr
- Hemtjänst i egen regi visar ett underskott på 8 400 tkr
- Korttidsboendet överskott på 500 tkr
- Särskilt boende i egen regi underskott 5 900 tkr
- Särskilt boende kostnad för köpta platser externt, överskott 4 800 tkr. Överskottet kommer från en minskning av antalet externa placeringar.

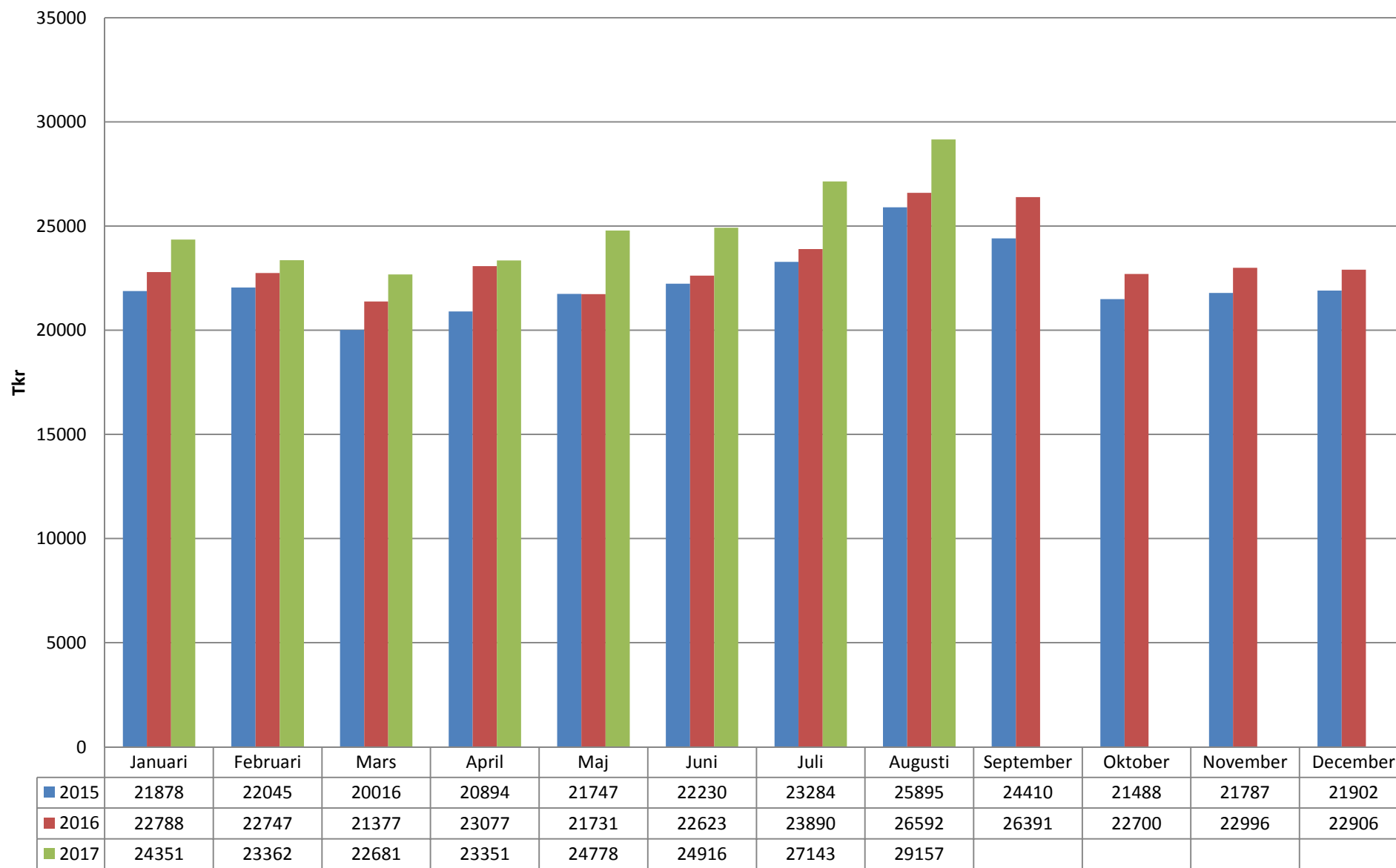
Insatser enligt LSS och SFB underskott 2 800 tkr

- Korttidsvistelse barn o unga underskott 100 tkr
- Boende vuxna överskott 700 tkr, kostnad för externa placeringar lägre än budgeterat
- Personlig ass Lss och SFB underskott 3 400 tkr, underskottet kommer både från egen regi samt en ökning av antalet ärenden med LSS beslut
- Daglig verksamhet underskott 600 tkr, här prognostiseras ett underskott på 300 tkr för den del som socialnämnden övertog från kommunstyrelsen i februari.
- Kostnader för avlösning och ledsagning, överskott 500 tkr

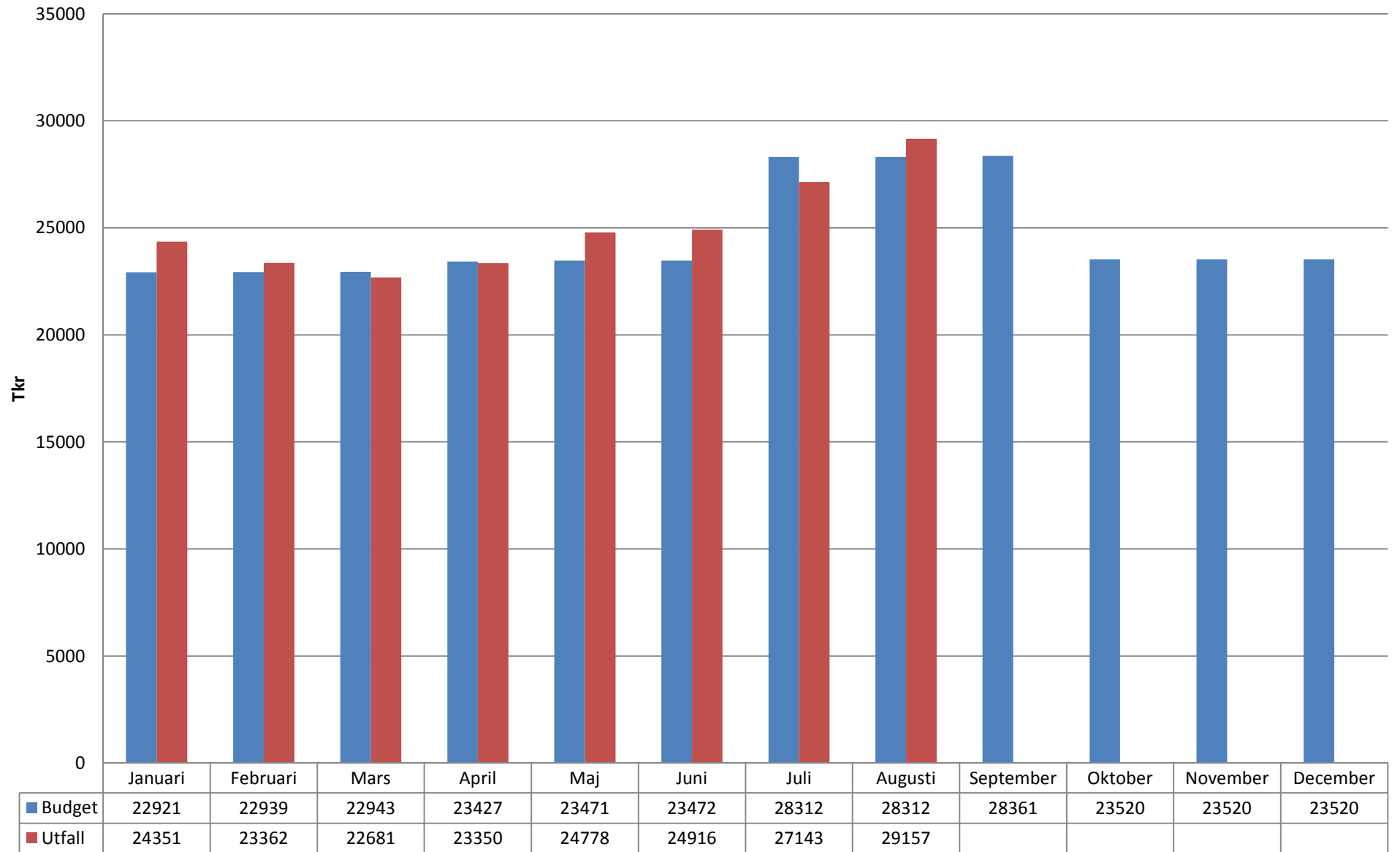
Färdtjänst underskott 300 tkr

- Underskottet kommer från ett nytt färdtjänstavgiftstal from första juni som genererar cirka 35 procent högre kostnader.

Personalkostnader V o O 2015 - 2017

Personalkostnader V o O 2017

Investeringsbudget, netto (kkkr)	(ack) Budget 2017	Plan 2018	Plan 2019	Plan 2020	Plan 2021
Projekt					
1 Ofördelade medel	-1 200	-1 200	-1 200	-1 200	-1 200
2 Hjälpmedel	-600	-600	-700	-700	-700
3 IT-investeringar	-5 224	-2 000	0	0	0
4 Digitalisering	-400	-500	-500	-400	-400
5 Larm	-300	-300	-300	0	0
6 Nytt boende				-2 500	
Summa	-7 724	-4 600	-2 700	-4 800	-2 300
Enligt plan		-2600	-2700	-2300	-2300

Projektbeskrivningar

- 1 Ofördelade medel bl a för investeringsbehov gällande gemensamhetsutrymmen på särskilt boende inkluderande sängar och övriga inventarier.
- 2 Årligt investeringsbehov för inköp av rullstolar.
- 3 Kostnader i samband med införandet av ett nytt verksamhetssystem som beräknas vara i full drift under första halvåret 2018. (tex integrationer, konsult hjälp, utbildning och inköp av teknik) Beloppet innefattar även kostnader för att påbörja införandet av E-tjänster inom förvaltningen.
- 4 Digitalisering
- 5 Översyn larm
- 6 Investeringsbehov i samband med uppstart av nytt särskilt boende 2020.

Socialförvaltningen
Mikael Sjöberg
Martina Jirlow

Omorganisation av socialförvaltningens HVB:n för ensamkommande barn

Socialförvaltningens förslag till beslut

Östero HVB flyttas från Österbybruk och slås ihop med Månskenet HVB i Östhammar. Flytten ska vara genomförd 2018-01-31. Namnet Östero HVB bibehålls och omfattar efter förändringen både Östero HVB och Månskenet HVB.

Beslutsfattare/delegat: socialnämnden

Sammanfattning/Bedömning;

Antalet ensamkommande barn och ungdomar minskar och den ekonomiska ersättning kommunen får från staten har i det närmaste halverats. Det framtida behovet, av platser för ensamkommande, bedöms i huvudsak vara stödboendeplatser. Fastigheten i Östhammar rymmer idag såväl HVB- som stödboendeplatser och kan med enkla åtgärder ställas om till ändrade framtida behov. En flytt av Östero HVB till Östhammar och en stängning av nuvarande Månskenet HVB bedöms vara en nödvändig åtgärd för att kunna bedriva en effektiv verksamhet och nå budget i balans. I dagsläget har vi 38 ungdomar på våra HVB boenden, av dessa kommer 11, som fortfarande är i asylprocessen, att fylla 18 år innan årsskiftet. Ytterligare ett antal ungdomar kommer sannolikt att skrivas upp i ålder. Beslut avseende en flytt av Östero är direkt avhängigt av nämndens beslut i ärende SN-2017-164.

Bakgrund

Under 2015 ökade antalet ensamkommande barn som kom till Sverige drastiskt. För Östhammars del kom 70 ensamkommande barn under 2015. Tidigare år hade siffran legat på mellan 5-10 barn per år. För att kunna lösa den akuta situationen så placerades ungdomar i konsulentstödda familjehem. Socialförvaltningen påbörjade även ett samarbete med ett privat företag som med kort varsel kunde öppna ett boende i Valö. I juni 2016 publicerade regeringen promemorian ”Ett nytt ersättningsystem för mottagande av barn och unga”. I promemorian presenterades ett förenklat system för hantering av statsbidrag gällande målgruppen. Förslaget innebar även kraftigt sänkta ersättningsnivåer. Efter att flera kommuner yttrat sig, inklusive Östhammars kommun, flyttades startdatum för reformen fram till 1 juli 2017.

Beslutet om att genomföra reformen fattades under våren 2017.

Socialförvaltningens ledning fattade ett principbeslut under 2016 med stöd av gällande regelverk och lagstiftning att asylsökande ungdomar som fyller 18 år och ännu inte fått beslut på sin asylansökan, ungdomar som skrivs upp i ålder samt ungdomar som fått avslag på sin asylansökan och fyller 18 år, ska överföras till migrationsverket, då de betraktas som vuxna i asylprocessen och övergår till Migrationsverkets ansvar (enligt 3 § LMA). Det var tydligt i promemorian att kommunerna inte skulle erhålla någon ekonomisk ersättning för denna grupp efter 1 juli 2017.

Ett lagförslag där kommunerna ska placera de ensamkommande barnen i den egna kommunen i första hand, har även det presenterats. Vid kontakt med SKL:s juridiska avdelning framkommer att denna lag med största sannolikhet träder i kraft under hösten 2017.

Ovanstående faktorer medförde att Socialförvaltningen fattade ett inriktningsbeslut, att de ensamkommande barnen skulle placeras inom Östhammars kommun. Det bestämdes även att de ungdomar som var placerade på Valöhemmet skulle övergå till HVB i egen regi då avtalet med entreprenören upphörde. Månskenet HVB öppnades i mars 2017 i samma fastighet, f.d. Solgården, som Solbacken HVB är beläget.

Under sommaren 2017 avsatte regeringen medel, se ärende SN-2017-164, för att möjliggöra för de kommuner som så önskade att låta denna grupp bo kvar i kommunen för att kunna slutföra sina studier m.m. Ersättningen till Östhammars kommun täcker inte kostnaderna för ett kvarboende i kommunen. Förvaltningen har överlåtit denna fråga till Socialnämnden att ta ställning till, nämndens beslut i frågan kommer även att påverka behovet av platser i egen regi.

Under 2016 tog Östhammar emot nio barn och 10 ungdomar över 18 år skrevs ut till Migrationsverket från kommunens boenden. Hittills under 2017 har endast två barn tagits emot i kommunen.

Nuläge

Den egna verksamheten, kommunens egna HVB för ensamkommande, bedöms ha en överkapacitet såväl i nuläget som i ett framtidsperspektiv.

Totalt har vi idag 46 HVB-platser samt 15 stödboendeplatser. För närvarande är 38 av 46 platser på HVB belagda och 11 av 15 på Stödboende. Sedan 1 april 2017 ersätter inte Migrationsverket kommunen för tomplatser.

Flertalet av ungdomarna på våra HVB:n är fortfarande i asylprocessen, 11 av dem fyller 18 år innan årsskiftet. Totalt i kommunen är det för närvarande 17 ungdomar som har fyllt eller fyller 18 år och som är i asylprocessen alternativt har fått avslag på sin ansökan och som har placering via kommunens försorg.

Omvärldsfaktorer

I Migrationsverkets prognos från juli 2017 så hade 76% av då fattade beslut varit att barnet/ungdomen beviljats uppehållstillstånd.

Det är inte möjligt att prognosticera hur många, av de som fyller 18 år innan årsskiftet, som hinner få beslut på sin ansökan innan årsskiftet.

På grund av oroligheterna i Afghanistan kan läget för de med avslagsbeslut och som ska utvisas förändras snabbt. Eventuella beslut från regeringen kan ställa nya krav på kommunerna. Åldersbedömningar kan även medföra att fler skrivs upp i ålder.

Östero/Månskenet

Enhetschefen på Östero har valt att avslutat sin anställning. Sedan mars -2017 har verksamhetschef tillsammans med t.f. platsansvarig haft ansvar för Östero. Ny enhetschef för Månskenet tillträdde 31/7 och kommer att överta ansvaret för Östero vid en ev. flytt av verksamheten. Namnet Östero behålls vid en flytt, då det är väl etablerat sedan länge och Månskenet HVB avslutas.

Östero Hvb är den enhet som funnits längst och har en personalgrupp som är välfungerande och stabil. Månskenet HVB startade i mars och majoriteten av personalgruppen nyrekryterades och erhöll en provanställning, tre personer är tillsvidareanställda.

Båda personalgrupperna har informerats om de svårigheter vi står inför och på Östero har personalgruppen påbörjat en riskbedömning avseende en ev. flytt av verksamheten. De provanställda på Månskenet har fått information om att deras provanställning inte kan övergå till en tillsvidareanställning.

Österos lokaler är endast lämpade för asylboende, ungdomarna har egna rum men delar dusch, toalett och har ett flertal gemensamhetsutrymmen vilket inte passar för ett stödboende. Månskenet lokaler består av egna lägenheter där spisen är satt ur funktion och det är enkelt att ställa om lokalerna till ett framtida behov av stödboende.

Risker med förslaget

Personalgruppen har i samband med arbetsplatsträff identifierat ett antal riskområden vid en ev. flytt. Detta arbete är endast påbörjat och handlingsplanerna är inte klara. Vid beslut om flytt så fortsätter det arbetet.

Ekonomi

För att kunna bedriva en effektiv verksamhet och nå budget i balans föreslår förvaltningen att en enhet avvecklas. En flytt av Östero till Östhammar skulle medföra samordningsvinster, dels kan personalgrupperna på Solbacken och Östero hjälpas åt vid olika oförutsedda situationer där man idag måste ta in vikarier akut, dels gör närheten till socialförvaltningen att restider för utredare m.fl. försvinner. Det blir även en betydande besparing då det blir två HVB istället för, som idag tre. Kostnaden för lokalen i Österbybruk kan belasta verksamheten om

ingen annan verksamhet flyttar in.

För 2017 prognostiseras kostnaden för kommunens tre HVB hem för ensamkommande uppgå till 24,6 mnkr. Med en koncentrerings av verksamheterna till Östhammar beräknas besparingen uppgå till totalt 5,8 mnkr för 2018 (7,0 mnkr inklusive lokalhyra), fördelat på:

- 5 mnkr, effektivisering av bemanning
- 0,7 mnkr, enhetschef
- 0,1 mnkr, övriga driftskostnader
- (1,2 mnkr, lokalkostnader, beroende på om man hittar en ny hyresgäst)

Beslutet skickas till

Individ- och familjeomsorgschef

Socialnämnden

Statligt bidrag till kommuner för ensamkommande som fyller 18 år

Socialförvaltningens förslag till beslut

De extra medlen används till att möjliggöra en smidig övergång för den enskilde, när denne fyller 18 år, från boende i kommunens regi till boende i Migrationsverkets regi.

Bakgrund

Regeringen och Vänsterpartiet har tagit fram ett förslag om att under 2017 fördela 195 miljoner kronor till kommuner, i syfte att asylsökande ensamkommande som fyller 18 år ska kunna bo kvar i vistelsekommunen. För Östhammars kommun innebär det 233 505 kronor. Pengarna kommer att betalas ut till kommunerna under december 2017, efter att riksdagen beslutat om regeringens förslag till höständringsbudget. Det tillfälliga tillskottet kommer betalas ut oavsett om kommunen väljer att låta ungdomarna bo kvar efter 1 juli 2017 eller ej.

Nuvarande rutin är att asylsökande som fyller 18 år, eller skrivs upp i ålder till över 18 år, får vända sig till Migrationsverket för boendeplats eftersom målgruppen är Migrationsverkets ansvar. I det nya ersättningssystemet, som infördes 1 juli 2017, har Migrationsverket varit tydliga med att ingen ersättning kommer att utgå till kommunen för denna grupp då behovet ska tillgodoses av Migrationsverket. När den enskilde fyller 18 år omfattas denne av LMA, lag(1994:137) om mottagande av asylsökande. I och med detta har personen inte längre rätt till alla insater enligt 4:1 SoL.(Se 1§ 2 st LMA).. Undantag görs för ungdomar med vårdbehov enligt kriterierna som anges i 3 § Lag om vård av unga, även om insatserna kan ges i frivillig form. I dessa fall ersätter Migrationsverket den faktiska kostnaden.

Det tillfälliga tillskottet av medel till vistelsekommunerna är tänkt att möjliggöra så att de kommuner som önskar kan låta ungdomarna bo kvar även efter att de blivit 18 år t.ex. för att avsluta pågående studier. Anledningen är bland annat att de långa asylutredningstiderna gjort att ungdomar fått en större anknytning till vistelsekommunen än i normalfallet. Tidigare har asylutredningstiden varit tre till sex månader medan den nu kan vara två år eller längre. Migrationsverket har tidigare utlovat att deras utredningstider ska återställas till sommaren 2017 men detta har inte kunnat uppfyllas.

Fördelningsnyckeln baserar sig på antalet ensamkommande barn och unga som antingen fyller 18 år mellan 1 juli 2017 och 30 juni 2018 eller är mellan 18 och 20 år och har ett placeringsbeslut enligt socialtjänstlagen.

Ekonomiska konsekvenser

Det nya ersättningssystemet som infördes innebär kraftigt sänkta ersättningar vilket medför att verksamheten behöver sänka sina kostnader för att anpassa sig till de ekonomiska ramarna. Omställningen tar tid och i dagsläget anger prognosen ett underskott om fem mnkr för 2017. En boendeplats i egen regi kostar idag cirka 2 200 kr per dygn och person. Detta innebär att de extra medlen täcker 106 vård dygn.

Då 14 ungdomar fyller 18 år under hösten kommer det extra statsbidraget inte att täcka kostnaderna för den merkostnad som uppkommer om kommunen går in och tar över Migrationsverkets ansvar. Det är högst sannolikt att fler ungdomar kommer att räknas som 18 år pga. åldersuppskrivningar.

Det anges att bidraget är av engångskaraktär och det kan dröja lång tid innan målgruppen får besked angående uppehållstillstånd. Med ett antagande om att en ungdom över 18 år i genomsnitt blir kvar tre månader på kommunens boende ger det en kostnad på cirka 2,8 mnkr.

Individperspektiv

Ur den unges perspektiv kan det vara en stor omställning att behöva lämna vänner, personal man känner sig trygg med och skolan man går i. En del har engagerat sig i föreningslivet på orten mm. Flertalet av ungdomarna har etablerat vårdkontakter som kan behöva komma att avbrytas om en flytt genomförs. I dagsläget är det svårt att sja om hur stor andel som kommer att få avslag på ansökan och vilka som kommer att få permanent uppehållstillstånd. Vid en flytt till Migrationsverket anvisas den enskilde till plats som finns tillgänglig någonstans i riket. En möjlighet finns för den enskilde att ordna så kallad E-bo plats och kvarbo i vistelsekommunen genom att ordna ett eget boende, detta är en möjlighet som inte används ofta beroende på svårigheter att ordna en bostad. Regeringen har bedömt att det är skäligt att en asylsökande, utan svår social problematik, som fyller 18 skall förflyttas trots vad det innebär för den enskilde. Eftersom den enskilde har fyllt 18 år är inte bestämmelserna i barnkonventionen tillämpliga.

Nuläge

I avvaktan på nämndens beslut har chef för Individ- och familjeomsorg beslutat om ett tillfälligt stopp av överföring till Migrationsverket av målgruppen. Detta innebär att en del av de medel som kommunen erhållit enligt ovan är förbrukade.

Socialnämnden behöver nu ta ställning till hur förvaltningen skall hantera ungdomar som fyller 18 år under sin asylprocess utifrån de tillfälligt förändrade villkoren.

Det är tre kategorier att ta hänsyn till:

1. Ungdomen fyller 18 år utan att ha fått beslut på sin ansökan om uppehållstillstånd,
2. Ungdomen skrivs upp i ålder och väntar på att beslutet om åldersuppskrivning vinner laga kraft
3. Ungdom har fått avslag på sin ansökan om uppehållstillstånd innan 18 årsdagen och fyller 18.

Socialnämnden

Riktlinjer för handläggning och dokumentation i barn och ungdomsärenden

Socialförvaltningens förslag till beslut

Riktlinjer för handläggning och dokumentation i barn och ungdomsärenden antas

Beslutsfattare/delegat: Socialnämnden

Bakgrund

Socialnämnden i Östhammar har tidigare inte haft några riktlinjer som specifikt riktar sig till handläggning och dokumentation i barn och ungdomsärenden. Riktlinjernas syfte är att säkerställa rättssäkerheten inom handläggning av barn och ungdomar samt att underlätta myndighetsarbetet. Riktlinjerna utgår från gällande lagstiftning och de förordningar mm som finns inom ämnesområdet samt socialnämndens riktlinje för individ- och familjeomsorgens verksamhetsområde.

Sammanfattning av ärendet

Förslag till riktlinjerna har stämts av i arbetsgrupper bestående av verksamhetschefer och samordnare. Avstämning har skett mot gällande lagstiftning och förordningar, rättspraxis och nuvarande arbetsätt.

De främsta förändringarna i riktlinjerna utifrån nuvarande arbetsätt rör ensamkommande barn. Det är ett extra ekonomiskt stöd i vissa fall till de som har beviljats uppehållstillstånd och är placerade på internt hvb-hem/stödboende och att ungdom över 18 år (även studerande) i eget boende har möjlighet att söka försörjningsstöd i vanlig ordning. Målet med dessa förändringar är att effektivisera arbetet, likställa ersättningar och att den unge skall bli en självständig vuxen.

Underlag

Bifogat förslag till riktlinjer för handläggning och dokumentation i barn och ungdomsärenden.

Beslutet skickas till

IFO-chef
Verksamhetschef barn och ungdomssektion
Verksamhetschef ensamkommande
Administratör för ledningssystem

 ÖSTHAMMARS KOMMUN - EN DEL AV ROSLAGEN		Dokumenttyp:	
		Riktlinje	
Socialförvaltningens ledningssystem		Titel:	
		Riktlinjer för handläggning och dokumentation av barn och ungdomsärenden	
Granskad av:	Fastställd av:	Fastställd datum:	Reviderad datum:

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	4
1.1 Bakgrund och syfte.....	4
1.2 Målgrupp.....	4
1.3 Kvalitet.....	4
1.4 Samverkan.....	5
1.4.1 Samordnad individuell plan, SIP.....	5
1.5 Myndighetutövning.....	5
1.6 Förebyggande arbete och tidiga insatser.....	5
1.6.1 Gränsdragning mellan öppen verksamhet och myndighetsutövning.....	6
2 Handläggning och dokumentation.....	6
2.1 Aktualisering/Initiering.....	6
2.1.2 Särskilt om anmälan.....	6
2.2 Omedelbar skyddsbedömning.....	7
2.3 Förhandsbedömning.....	7
2.4 Anmälningsmöte/Återkoppling.....	7
2.5 Beslut att ej inleda utredning.....	8
2.6 Beslut att inleda utredning.....	8
2.6.1 Brott mot barn.....	8
2.7 Utredningsarbetet.....	8
2.7.1 Barnsamtal.....	9
2.7.2 Utredningsplan.....	10
2.7.3 Förlängd utredningstid.....	10
2.8 Utredningsdokument/Beslutsunderlag.....	10
2.8.1 Vårdplan.....	11
2.9 Kommunikering.....	11

2.10 Beslut	11
2.11 Vård med stöd av LVU	12
2.11.1 Omedelbart omhändertagande enligt LVU	12
2.12 Uppdrag	12
2.13 Genomförandeplan	12
2.14 Allmänt om dokumentation	13
3 Insatser	14
3.1 Öppenvårdsinsatser	14
3.1.1 Kontaktperson/familj	14
3.2 Placering utanför det egna hemmet/Dygnet-runt-insatser	15
3.2.1 Hem för vård eller boende (HVB)	16
3.2.2 Stödboende	16
3.2.3 Familjehem	16
3.3 Egenavgifter	18
4 Uppföljning	19
4.1 Uppföljning av beslutade insatser	19
4.2 Uppföljning som insats	19
4.3 Övervägande	19
4.3.1 Särskilt övervägande efter tre års placering i samma familjehem	20
4.4 Omprövning	20
4.5 Uppföljning av familjehem	20
5 Unga lagöverträdare	20
5.1 Yttrande	20
5.2 Påföljder	21
5.3 Medling	21
6 Ensamkommande barn	22
6.1 Definition	22
6.2 Allmänt	22
6.3 Anvisningskommun	22
6.4 God man/Särskilt förordnad vårdnadshavare	22
6.5 Utredningens innehåll	23
6.6 Placeringsformer för ensamkommande barn	23
6.7 Asylsökande över 18 år	24
6.8 Socialnämndens ansvar vid ett avvisningsbeslut	24

6.9 Asylsökande barn som avviker	24
6.10 Socialtjänstens ansvar efter beviljat uppehållstillstånd	24
6.10.1 Fortsatt integrationsprocess	25
6.10.2 Eget boende.....	25
6.11 Försörjning.....	25
6.11.1 Om barnet är asylsökande eller har fått avslag.....	25
6.11.2 Om barnet har uppehållstillstånd	26
6.11.3 Annat ekonomiskt bistånd från socialtjänsten.....	27
6.11.4 Försörjningsstöd	27
6.12 Vad ingår i ersättningen för ett barn i familjehem eller på boende	28
6.13 Ersättning för uppkomna kostnader	28

FÖRSLAG

1. Inledning

1.1 Bakgrund och syfte

All verksamhet som rör barn och unga ska vila på de grundläggande principer och bestämmelser som finns i Socialtjänstlagen (SoL), i FN:s barnkonvention och övrig lagstiftning.

Socialnämndens avsikt är, i enlighet med Socialtjänstlagen, att i största möjliga utsträckning använda sig av förebyggande insatser och öppenvårdsinsatser för att så få barn och unga som möjligt ska tas om hand i dygnetruntinsatser samt använda sig av utförare i egen regi. Intentionen är vidare att familjer ska återförenas efter ett barns placering i dygnetruntinsats.

Riktlinjernas syfte är att säkerställa rättssäkerheten inom handläggning av barn och ungdomar samt att underlätta myndighetsarbetet. Riktlinjerna utgår från gällande lagstiftning och de förordningar mm som finns inom ämnesområdet samt socialnämndens riktlinje för individ- och familjeomsorgens verksamhetsområde. Med utgångspunkt från riktlinjerna ska socialförvaltningen utforma nödvändiga handlingsplaner och rutiner.

Utöver detta ska verksamheten följa för området relevanta policys, handlingsprogram och riktlinjer som fastställts av kommunfullmäktige och socialnämnd. Verksamheten ska även utföra arbetet i enlighet med de handböcker som Socialstyrelsen publicerat. Det är alltid aktuell lagstiftning, förordningar och föreskrifter som är gällande om skiljaktigheter finns.

Kommunens riktlinjer är en vägledning och innebär inte någon inskränkning i den enskildes möjligheter att få sin ansökan individuellt prövad.

1.2 Målgrupp

Målgruppen för dessa riktlinjer är barn mellan 0 och 18 år samt i vissa fall unga upp till 21 år.

1.3 Kvalitet

Insatser inom socialtjänsten ska vara av god kvalitet. Det är betydelsefullt att arbetet präglas av ett gott bemötande. Vid förbättringsarbete ska processkartläggningar användas som ett verktyg för att identifiera risker och utveckling. En årlig plan för egenkontroll upprättas av verksamheten som beskriver hur verksamheten systematiskt ska följas upp samt hur kontroller ska ske av att verksamheten bedrivs enligt fastslagna processer och rutiner.

Arbetet ska baseras på kunskaps- och evidensbaserade metoder så långt det är möjligt. Nya arbetsmetoder som införs bygger på evidensbaserad praktik och egna insatser ska utvärderas.

För myndighetsutövning inom socialtjänsten som rör barn och unga ska socialnämnden använda handläggare som avlagt svensk socionomexamen, annan relevant examen på grundnivå i högskolan eller motsvarande utländsk examen. Socialnämnden ansvarar även för att handläggare som självständigt utför uppgifter har tillräcklig erfarenhet. Alla medarbetare

som arbetar med handläggning av ärenden som rör barn ska gå grundutbildning i Barns Behov i Centrum (BBIC).

1.4 Samverkan

Socialtjänsten ska i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa samverka med andra och aktivt verka för att samverkan kommer till stånd. Samverkan måste bygga på en ömsesidig respekt för de olika verksamheternas specialkompetens och uppdrag. Alla har ansvar för att bidra till att det enskilda barnet och ungdomen får möjlighet till god hälsa och goda livsvillkor. Detta innebär att en strukturerad samverkan ska finnas med polis, förskola, skola och hälso- och sjukvård. Även vid lagstadgad samverkan regleras tystnadsplikt och sekretess i Socialtjänstlagen och Offentlighets- och sekretesslagen (OSL).

Upprättade samverkansdokument ska följas och ingå i processkartläggningar.

1.4.1 Samordnad individuell plan, SIP

När barnet/den unge har behov av insatser både från socialtjänsten och från hälso- och sjukvården ska kommunen tillsammans med Region Uppsala upprätta en individuell plan om den behövs för att barnet/den unge ska få sina behov tillgodosedda under förutsättning att samtycke föreligger. Planen ska när det är möjligt upprättas tillsammans med dem det berör. Av planen ska det framgå vilka insatser som behövs, vilka insatser som respektive huvudman ska svara för, vilka åtgärder som vidtas av någon annan än kommunen och regionen och vem av huvudmännen som ska ha det övergripande ansvaret för planen.

1.5 Myndighetsutövning

Ansvaret för barn som far illa eller riskerar att fara illa, gäller alla barn upp till 18 års ålder. Även unga vuxna, tills dess de fyller 21 år omfattas i vissa fall av detta ansvar. Ansvaret omfattar bland annat utredning, beslut om insatser och uppföljning. Unga vuxna som fyllt 18 år är myndiga, utredningar får som regel inte göras mot en myndig persons vilja. Undantag kan göras i de fall det inte kan uteslutas att den unge är i behov av vård med stöd av lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU).

Myndighetsutövning är en komplicerad uppgift. Verksamheten ska bygga på respekt för människors självbestämmanderätt och integritet. Frivillighet och självbestämmande innebär dock inte att socialtjänsten ska vara kravlös. Till socialtjänstens uppgifter hör att på olika sätt försöka motivera den enskilde till en viss insats. Vid några speciella situationer kan också insatser beviljas ett barn utan att barnet/den unge, en eller båda vårdnadshavarna samtycker till detta.

I familjerättsliga avseenden för barn har socialnämnden ett ansvar för att ta initiativ till överflyttning av vårdnad, förordnande av ny vårdnadshavare eller god man.

1.6 Förebyggande arbete och tidiga insatser

Förebyggande insatser handlar om att möta barn och ungdomars behov samt deras vårdnadshavare i ett så tidigt skede som möjligt. Det innebär att barn och ungdomar i behov

av insatser får tillgång till information, rådgivning och stödinsatser. Vid behov och när det är lämpligt ska socialtjänsten samverka med andra samhällsorgan, organisationer och föreningar.

Enligt socialtjänstlagen ansvarar socialnämnden för att det finns tillgång till öppna insatser för att kunna möta barns, ungdomars och vårdnadshavares olika behov. Detta är något som erbjuds på olika sätt utan föregående utredning. Vissa insatser vänder sig till enskilda medan andra verksamheter arbetar på grupp eller strukturnivå. Föräldramottagning, familjecentral, föräldragrupper, barngrupper, ungdomsmottagning, fältverksamhet och familjerådgivning är exempel på verksamheter som erbjuds.

1.6.1 Gränsdragning mellan öppen verksamhet och myndighetsutövning

Alla individuellt anpassade insatser som innebär behandlande åtgärder ska föregås av utredning och ett biståndsbeslut och följas upp enligt gällande regler för myndighetsutövning. Det är inte antalet rådgivningstillfällen/samtal som avgör om det rör sig om myndighetsutövning utan innehållet i kontakten. Så snart det gäller att samla in ytterligare information om ett barn för att kunna ta ställning till barnets behov inträder utrednings- och dokumentationsskyldigheten. Kravet på utredning är ovillkorligt när en förhandsbedömning inte kan utesluta att det kan finnas behov av skydd eller annat stöd direkt för barnet eller den unge.

2 Handläggning och dokumentation

All handläggning av ärenden gällande barn ska följa strukturen i Barns Behov i Centrum (BBIC). BBIC ska stärka barnperspektivet och delaktigheten. Det ger den sociala barn- och ungdomsvården en enhetlig och evidensbaserad struktur för handläggning, genomförande och uppföljning. Grundprinciper och formulär för ansökan, anmälan, utredning, planering och uppföljning av insatser ska användas.

Ett grundläggande krav är att alla beslut, dokument och händelser som förekommer i ett ärende gällande barn ska dokumenteras i verksamhetssystem.

2.1 Aktualisering/Initiering

Ett ärende kan initieras hos socialförvaltningen genom anmälan, egen ansökan eller genom information på annat sätt. Vid en initiering ska mottagaren upprätta en handling som ska innehålla vem uppgifterna avser, en beskrivning av vad saken gäller och ev. annan information av betydelse, vem som lämnat uppgifterna, när och hur uppgifterna har lämnats samt namn och befattning på den som tagit emot uppgifterna.

2.1.2 Särskilt om anmälan

Anmälan om barn som riskerar fara illa ska tas emot omedelbart och det ska finnas rutiner som möjliggör detta. En bedömning av barnets behov av skydd ska göras genast (se omedelbar skyddsbedömning).

Det är angeläget att socialtjänsten bekräftar för anmälaren att informationen tagits emot samt uppger namn och telefonnummer till en kontaktperson hos förvaltningen. Muntliga uppgifter

som antecknats av nämnden skall kontrolleras med anmälaren vilket ska framgå av dokumentationen. De som omfattas av anmälningsskyldighet enligt socialtjänstlagen bör uppmanas att inkomma med en skriftlig anmälan.

2.2 Omedelbar skyddsbedömning

När en anmälan rör barn eller unga ska socialnämnden alltid bedöma barnets eller den unges behov av skydd samma dag eller senast dagen efter om anmälan kommer in sent på dagen. Informationen i anmälan ger i normalfallet tillräckligt underlag för denna bedömning. I vissa fall kan det krävas kontakt med den som berörs av anmälan och/eller en förnyad kontakt med anmälaren. Skyddsbedömningen kan leda till att en utredning behöver inledas omgående.

En bedömning av barnets behov av omedelbart skydd ska snarast dokumenteras och innehålla vad som ligger till grund för bedömning samt när bedömningen har gjorts och namn och befattning på den som gjort bedömningen.

2.3 Förhandsbedömning

Beslut om att inleda utredning eller ej ska tas inom 2 veckor från initieringen, vilket ska vara en övre gräns för hur lång tid en förhandsbedömning får ta. Det är dock allvaret i anmälan som avgör hur snabbt beslut om utredning måste fattas. Om den enskilde inte går att nå skall det ändå inom 2 veckor bedömas om utredning skall inledas eller inte.

I vissa fall t.ex. vid ansökningar och begäran om yttrande från åklagare och domstol m.m. gäller att en utredning ska inledas utan dröjsmål. När ett barn blivit utsatt för våld eller övergrepp av en närstående eller bevittnat våld eller övergrepp mot en närstående ska en utredning inledas omgående.

I förhandsbedömningen kan kontakt tas med barnet och vårdnadshavarna som anmälan rör samt ev. anmälare, för att förtydliga de uppgifter som redan lämnats. I förhandsbedömningen får inga kontakter tas med familjens privata eller professionella nätverk. Om det redan finns en personakt bör informationen i den beaktas, likaså om det finns kännedom om tidigare anmälningar.

Barnet har rätt till relevant information och ska ges möjlighet att framföra sin åsikt om innehållet i anmälan. Om barnet inte själv har kommit till tals under förhandsbedömningen ska anledningen till detta dokumenteras.

2.4 Anmälningmöte/Återkoppling

Om det är till barnets bästa erbjuds ett anmälningmöte om anmälare omfattas av anmälningsskyldigheten enligt socialtjänstlagen. Det kan vara ett sätt att inleda ett samarbete med familjen och samtidigt ta till vara anmälares kompetens och engagemang för att uppmärksamma barnets behov, oavsett om anmälan leder till utredning eller inte. Anmälningmötet ska om inget hindrar infalla inom den tidsgräns på 14 dagar som gäller förhandsbedömningen.

Socialnämnden får informera den som har gjort en anmälan enligt anmälningsplikten om att utredning har inletts, inte har inletts eller redan pågår.

2.5 Beslut att ej inleda utredning

Om utredning inte inleds registreras handlingen med angivande av beslut och beslutsmotivering, beslutsdatum, namn och befattning på beslutsfattare. Handlingen förvaras antingen i en existerande personakt eller i kronologisk pärm för handlingar som inte föranlett något ärende.

2.6 Beslut att inleda utredning

Socialnämnden ska utan dröjsmål inleda utredning när något genom ansökan eller på annat sätt kommer till nämndens kännedom som kan föranleda någon åtgärd från nämndens sida. Barn över 15 år och vårdnadshavare ska underrättas när en utredning inleds om inte särskilda skäl talar emot det. Yngre barn företräds av sin vårdnadshavare men kan underrättas eftersom de är parter i sitt ärende. De berörda ska informeras om anledning till utredningen, vad en utredning innebär och om sina rättigheter såsom besvär rätt, insyn och företräde.

I samband med att beslutet delges är det lämpligt att uppge handläggarens namn och kontaktuppgifter och den som berörs bör även få förslag på tid för ett första samtal eller möte för att planera utredningen.

Av dokumentationen ska det framgå datum för beslutet samt namn och befattning på den som har fattat beslutet. Dokumentationen ska vidare innehålla uppgifter om när och på vilket sätt barnets vårdnadshavare har underrättats om att nämnden har inlett utredning. Det ska också framgå om och i så fall när och på vilket sätt barnet har underrättats.

2.6.1 Brott mot barn

En utredning ska inledas utan dröjsmål och utan förhandsbedömning om socialnämnden får kännedom om att ett barn kan ha utsatts för våld eller andra övergrepp av en närstående eller bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot en närstående. En skyddsbedömning om barnets akuta behov av skydd ska göras omedelbart. Utredningen ska genomföras på samma sätt som övriga utredningar och syfta till att beskriva barnets faktiska behov. I alla ärenden som avser brott mot barn ska handläggare alltid ta ställning till vilken typ av samverkan som krävs. I syfte att ge barn som har eller misstänks ha varit utsatt för brott ett så bra bemötande som möjligt ska handläggning av dessa typer av ärenden utgå från Barnahus.

Grundprincip är att misstanke om brott mot barn ska polisanmälas och att det ska ske skyndsamt. Om bedömning görs att polisanmälan ej ska göras ska bedömningen utgå från att en polisanmälan skulle strida mot barnets bästa. Om en sådan bedömning görs ska den motiveras och dokumenteras i barnets akt.

2.7 Utredningsarbetet

Med utredning avses all den verksamhet som syftar till att göra det möjligt för nämnden att fatta beslut i ett ärende. Utredningens syfte är att socialnämnden, i samarbete med vårdnadshavare och barn, ska klargöra barnets situation och behov samt när det är befogat

föreslå insatser. Utredningen syftar också till att ge socialnämnden ett tillförlitligt beslutsunderlag.

Utredningen bör inledas med att planera hur den är tänkt att bedrivas (se utredningsplan). En utredning ska slutföras senast inom fyra månader. I planeringen måste hänsyn tas till att utredningen också ska ha dokumenterats och kommunicerats inom denna tid.

En utredning till skydd eller stöd för ett barn bör inriktas på barnets situation och behov samt på hur dess behov tillgodoses. Varje utredning anpassas till det aktuella barnet och ska innehålla tydligt formulerade frågeställningar. Utredningen ska vara tillräckligt omfattande för att kunna ge ett tillfredsställande underlag för beslut, men inte vara mer genomgripande än vad som är nödvändigt för utredningens syfte.

För att kunna göra en helhetsbedömning i ett ärende behövs vanligtvis information samlas in från olika håll. Vanliga informationskällor är personliga samtal med berörda parter, anhöriga eller andra närstående men även med representanter för andra myndigheter som känner barnet och familjen. Hur omfattande information som behöver hämtas in måste planeras från fall till fall, beroende på situationen och det som ska undersökas.

En utredning till skydd eller stöd för ett barn kan göras mot den unges eller vårdnadshavares vilja. De har ej heller rätt att bestämma vilken information som ska inhämtas. Försök till överenskommelse ska dock ske så långt det är möjligt så att det gagnar barnet och det samarbete som krävs med för barnet viktiga personer. I dokumentationen ska framgå när det saknas samtycke att nämnden tar de kontakter som behövs.

Det är viktigt att både vårdnadshavare och barn hela tiden görs delaktiga i utredningen och informeras om orsaken till att utredning inletts, vad som framkommer under utredningen och om vilka bedömningar utredaren under hand gör. Det slutliga resultatet av utredningen bör således inte komma som en överraskning för dem den berör.

Om barnet, den unge eller familjen behöver insatser under utredningens gång, kan nämnden inte underlåta att vidta nödvändiga åtgärder. Ett beslut om insats måste fattas under utredningens gång.

2.7.1 Barnsamtal

I bedömningen av barns behov är det viktigt att samtala med de berörda barnen för att se hur de upplever situationen. Samtal med barn har till syfte att ge barnen en röst, synliggöra dem, göra dem delaktiga och stärka dem. Det är viktigt att samtala med barnen om hur de uppfattar de händelser de varit med om, de förhållanden de lever i, de relationer de har till familjemedlemmar och andra personer kring sig. Vidare är det viktigt att låta barnet/ungdomen själv beskriva sig som person, vilka intressen, förmågor och svårigheter som de anser att de har.

Det gäller att få en bild av barnets egen förståelse av sig själv och sitt liv och det sociala sammanhang i vilket det ingår. Det är även viktigt att ta reda på barnets egen förmåga.

Samtalen handlar även om att ge barnet information om vad som händer och varför i syfte att ge barnet en känsla av trygghet. I samtal med barn/ungdom är det viktigt att barnet får information om varför samtalet sker och att barnet/ungdomen får en förklaring till eventuella händelseförlopp. Berätta för barnet/ungdomen vad som kommer att ske med det som de berättat.

Vid en utredning som avser behov av ingripande till ett barns skydd eller stöd får barnet höras utan vårdnadshavarens samtycke och utan att vårdnadshavaren är närvarande. Varje enskilt fall kräver ett omsorgsfullt övervägande. Frivillig medverkan och bästa möjliga samarbete med vårdnadshavarna är alltid att föredra och bör i de flesta fall eftersträvas.

2.7.2 Utredningsplan

Utgångspunkten är att barn och vårdnadshavare så långt det är möjligt ska ges möjlighet att medverka i och utöva inflytande på informationsinsamlingen.

I planen ska det framgå vad som ska klargöras i utredningen, vilka kontakter som ska tas under utredningstiden och hur detta ska gå till, tidsplan m.m. Utredningens planering ska dokumenteras och planen delges berörda parter.

Om nya eller ändrade omständigheter uppstår under utredningen behöver planen revideras.

2.7.3 Förlängd utredningstid

Förlängningsbeslut ska fattas med stor restriktivitet. Hög arbetsbelastning eller handläggbyte är inte godtagbara skäl för förlängning. Skäl till förlängningsbeslut kan t.ex. vara en polisutredning som drar ut på tiden eller att något intyg från en annan huvudman inväntas. Om skälet är att utredaren haft svårt att träffa barnet/familjen för att de har lämnat återbud eller uteblivit måste det dokumenteras i journalanteckningarna.

2.8 Utredningsdokument/Beslutsunderlag

Inför nämndens beslut i ett ärende ska faktiska omständigheter, händelser av betydelse och bedömningar som ligger till grund för nämndens beslut sammanställas till ett beslutsunderlag. Av beslutsunderlaget ska det framgå vad ärendet gäller, vem eller vilka personer ärendet avser, hur utredningen har genomförts, vilka överväganden som ligger till grund för nämndens förslag till beslut och mål utifrån föreslagen insats. Beslutsunderlaget ska vidare bland annat innehålla uppgifter om barnets och vårdnadshavarnas uppfattning om barnets behov och hur dessa kan tillgodoses samt nämndens bedömning av barnets behov. Det är viktigt att lyfta fram det som fungerar väl och vilka resurser som finns runt barnet och familjen. Underlaget ska innefatta såväl frågeställning som resurs- och behovsanalys.

Bedömningen kan utmynna i olika beslut eller förslag till beslut:

- Bifall eller avslag på ansökan
- Barnet, den unge eller familjen har inte behov av skydd eller stöd från socialtjänsten. Utredningen avslutas utan insatser.
- Barnet, den unge eller familjen har behov av stöd i öppenvård från socialtjänsten och vårdnadshavarna eller den unge samtycker till föreslagna insatser

- Barnet, den unge eller familjen har behov av stödinsatser men den unge eller vårdnadshavaren avböjer och det finns inte tillräckliga skäl för vård enligt LVU. Utredningen avslutas utan insatser.
- Barnet eller den unge har behov av vård utanför det egna hemmet – vårdplan upprättas (se nedan). I första hand med stöd av SoL. Om samtycke inte kan uppnås kan det bli aktuellt med LVU.

2.8.1 Vårdplan

Innan ett beslut om placering fattas måste en vårdplan upprättas. Vårdplanen ska innehålla:

- Anledning till placering
- Övergripande mål med vården
- Övergripande mål inom aktuella behovsområden
- Föreslagen vårdform
- Umgängesformer med närstående
- Behov av insatser från andra huvudmän
- Förutsättningar för vårdens upphörande

Vårdnadshavaren och den unge - om han eller hon fyllt 15 år – ska underteckna/signera vårdplanen så att det framgår att de tagit del av och samtyckt till den. Vårdplanen utgör tillsammans med övrigt beslutsunderlag grund för beslut om bistånd enligt SoL eller nämndens ansökan om vård enligt LVU. Vårdplanen är mer övergripande än den genomförandeplan som också ska upprättas i samband med verkställighet.

2.9 Kommunikering

Ett ärende får inte avgöras utan att part har underrättats om en uppgift som har tillförts ärendet genom någon annan och denne har fått tillfälle att yttra sig. Innan beslut fattas ska barn över 15 år och vårdnadshavare få möjlighet att läsa utredningen och inom skälig tid, minst en vecka från delgivning, inkomma med synpunkter. Eventuella synpunkter ska dokumenteras. I dokumentationen ska alltid framgå att kommunicering skett alternativt motivering till varför kommunicering ej skett. Kommunikering gäller även i yttrandeärenden där annan nämnd eller domstol fattar det slutliga beslutet. I korta utredningar med klart uttalad ansökan samt positivt beslut, behöver kommunicering ej ske.

2.10 Beslut

Ett beslut ska alltid innehålla vem beslutet gäller, vad beslutet avser, motivering av beslutet, under vilken tid beslutet gäller, enligt vilket lagrum beslutet fattas, när beslutet fattats, och av vem (namn och befattning). Vid öppenvårdsinsatser ska beslutet innehålla form av insats/insatser. Vid placering ska beslutet även innehålla placeringsform. Om vårdnadshavarens eller barnets önskemål om en placering i ett visst hem inte kan tillgodoses ska nämnden fatta ett beslut om avslag på ansökan. Beslutsunderlag och beslutet delges vårdnadshavare och den unge om han eller hon är över 15 år. Om vårdnadshavarna bor på skilda håll ska var och en få underrättelse om beslutet. Om beslutet innebär avslag ska det alltid meddelas skriftligt tillsammans med en hänvisning om hur man överklagar. Om barnet har fyllt 15 år kan både

barnet och vårdnadshavare överklaga ett beslut rörande barn. Alla beslut ska följas upp och omprövas vid förändrade behov.

2.11 Vård med stöd av LVU

I de fall behövlig vård inte kan genomföras med samtycke av den unge (över 15 år) och dennes vårdnadshavare kan socialnämnden ansöka hos förvaltingsrätten att den unge ska beredas vård med stöd av lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). LVU är en skyddslag och vid beslut enligt denna lag ska vad som är bäst för den unge vara avgörande. Vård enligt LVU ska beslutas om det på grund av fysisk eller psykisk misshandel, otillbörligt utnyttjande, brister i omsorgen eller något annat förhållande i hemmet finns en påtaglig risk för att den unges hälsa eller utveckling skadas. Vård ska även beslutas om den unge utsätter sin hälsa eller utveckling för en påtaglig risk att skadas genom missbruk av beroendeframkallande medel, brottslig verksamhet eller något annat socialt nedbrytande beteende.

2.11.1 Omedelbart omhändertagande enligt LVU

Socialnämnden får besluta om omedelbart omhändertagande för den som är under 20 år om det är sannolikt att den unge behöver beredas vård med stöd av LVU och beslut från rätten inte kan inväntas. Beslutet ska underställas förvaltningsrätt som beslutar om det omedelbara omhändertagandet ska fastställas eller inte.

2.12 Uppdrag

Förutom grunduppgifter ska ett uppdrag till utförare innehålla nämndens bedömning av barnets behov, vad som ingår i uppdraget, mål och uppföljning samt vilken information som ska återföras till nämnden. Det är viktigt att de mål som formuleras för insatsen är tydliga, konkreta och realistiska. Av dokumentationen ska det framgå när uppdraget har lämnats till utföraren. Uppdraget ska sedan brytas ner till en genomförandeplan.

2.13 Genomförandeplan

I samband med att beslut verkställs ska en plan upprättas av handläggare och/eller utförare tillsammans med den enskilde. Planen ska utvärderas och revideras kontinuerligt. Även om utföraren ansvarar för att en genomförandeplan upprättas ansvarar handläggare för att genomförandeplan finns och att den ingår i personakten.

I de fall som öppenvårdsinsatser utförs av uppdragstagare (kontaktfamilj/ kontaktperson och familjehem) ansvarar socialsekreterare för att genomförandeplan upprättas.

I en genomförandeplan ska det framgå:

- Vilka behov hos barnet som insatsen ska tillgodose. (Hämtas från uppdraget)
- Vilka mål och delmål som finns med insatsen. Målen ska vara konkreta och möjliga att följa upp. (Hämtas från uppdraget)
- Vad insatsen består av, dvs. vad, hur och när insatsen ska genomföras. (Utförarens ansvar)

- På vilket sätt barnet och vårdnadshavare har varit delaktiga i utformningen av genomförandeplanen
- Vilka personer som deltagit i utformningen av genomförandeplanen
- När planen har upprättats
- När och hur genomförandeplanen och ställda mål ska följas upp

Vid en placering ska genomförandeplanen utgå från vårdplanen och konkretisera vården och tydliggöra ansvar och roller. Där ska även följande framgå:

- När och hur barnet ska få sina behov tillgodosedda avseende:
 - Lämplig utbildning i förskola eller skola
 - Hälso- och sjukvård samt tandvård
 - Umgänge med föräldrar, syskon och andra närstående
 - Övriga individuella behov
- När och hur åtgärder som andra huvudmän ansvarar för ska genomföras
- När och hur barnet ska ha kontakt med socialnämnden

2.14 Allmänt om dokumentation

Dokumentationen ska vara så utformad att den möjliggör en korrekt bedömning och utgör en tillräcklig grund för beslut. Dokumentationen ska också kunna användas för tillsyn, uppföljning, utvärdering, kvalitetssäkring. Den ska utvisa beslut och åtgärder som vidtas i handläggningen, faktiska omständigheter och händelser av betydelse samt inkommande handlingar av betydelse. Dokumentationen ska utformas med respekt för den enskildes integritet och ska präglas av saklighet och objektivitet. Den enskilde bör hållas underrättad om den löpande dokumentation som förs och om andra dokument som rör denne. Om personen i fråga anser att någon uppgift i dokumentationen är oriktig ska detta antecknas. Det ska även vara tydligt hur informationen som inhämtats har tolkats och analyserats. Det skall framgå vad som är faktiska omständigheter och vad som är bedömningar. Den enskildes inställning till ev. insatser etc. ska dokumenteras. Det ska framgå vilka åsikter som barnet eller den unge har fört fram. Om barnet eller den unge inte har fört fram sina åsikter i frågor som gäller hen, ska det framgå vilka åtgärder som vidtagits för att så långt möjligt klarlägga barnets eller den unges inställning. Den information som framkommer ska fortlöpande dokumenteras (max. inom 5 arbetsdagar). Det är tillåtet att föra minnesanteckningar men dessa måste förstöras när uppgifterna förts in i journalen

Journalanteckningar och andra handlingar som hör till den enskildes personakt ska hållas ordnade så att det enkelt går att följa och granska handläggningen av ärenden, åtgärder som vidtas i samband med verkställighet av ett beslut samt genomförande och uppföljning av insatser. Begrepp som används i dokumentationen ska så långt som möjligt vara entydiga.

Journalanteckningarna bör vara kortfattade och innehålla tydliga hänvisningar till andra handlingar i personakten som ger ytterligare information. T.ex. om ett möte sker med barnet, vårdnadshavaren eller andra personer begränsas uppgifterna i journalen till vilka personer som deltagit, vilka frågor som i huvudsak behandlats och vad mötet resulterat i och ytterligare

uppgifter hänvisas till en tjänsteskrivelse. Av journalen ska det framgå när något skett och eventuellt av vem.

3 Insatser

3.1 Öppenvårdsinsatser

Med öppenvårdsinsatser avses alla former av behovsprövade insatser som inte är heldygnsvård. Insatsen ska vara biståndsbedömd avseende form av insats, omfattning och varaktighet och kan exempelvis vara kontaktfamilj, strukturerade öppenvårdsprogram, familjebehandling. Östhammars socialnämnd har en egen verksamhet som erbjuder öppenvårdsinsatser och som även erbjuder serviceinsatser utan föregående utredning. Dessa serviceinsatser är inte likvärdiga med öppenvårdsinsatser.

Handläggare ska alltid pröva om behovet kan tillgodoses genom kommunens egen öppenvårdsverksamhet innan kontakt tas med externa utförare enligt de avtal som finns. Behovsprövning sker i vanlig ordning och då behandling i huvudsak ska ske inom öppenvård så är socialnämnden positivt inställd till att individuella lösningar skapas utöver redan etablerade resurser.

En prövning ska alltid ske om behovet kan tillgodoses på annat sätt; t.ex. om behovet faller under annan huvudmans verksamhet. Samverkan ska så långt det är möjligt ske med socialt och professionellt nätverk samt med frivilliga organisationer.

Vid beslut om insats ska uppdrag och genomförandeplan upprättas. Uppföljning av insatsen ska ske minst var sjätte månad.

För barn som har fyllt 15 år får nämnden besluta om öppna insatser utan vårdnadshavares samtycke om det är lämpligt och barnet samtycker till det. Detsamma gäller när ett yngre barn står under vårdnad av två vårdnadshavare och endast den ene samtycket till en åtgärd till stöd för barnet.

3.1.1 Kontaktperson/familj

Kontaktperson/familj kan erbjudas till barn eller familjer som saknar ett eget socialt nätverk av vänner, arbetskamrater och släktingar eller vilkas nätverk inte kan bistå med det stöd den enskilde eller familjen behöver.

Behov som tillgodoses genom insatsen kan vara att bryta social isolering, erhålla flera vuxna förebilder, miljöombyte, stimulans etc. Ett beslut om bistånd ska alltid ha föregåtts av ett arbete med att finna stöd inom det egna nätverket och/eller genom en ”frånvarande” förälder. Befintligt nätverk ska inte formaliseras.

Om en person som inte har fyllt 21 år har behov av särskilt stöd och särskild vägledning för att motverka en risk för missbruk av beroendeframkallande medel, för brottslig verksamhet eller för något annat socialt nedbrytande beteende, får nämnden utse en särskilt kvalificerad kontaktperson för den unge.

Bistånd till kontaktperson vid umgänge beviljas i enlighet med den dom som fastställts i Tingsrätt eller Hovrätt.

Tillförordnade av kontaktperson/kontaktfamilj

Tillförordnande av en kontaktperson/kontaktfamilj ska alltid föregås av en utredning av den tilltänkta uppdragstagarens förutsättningar att klara uppdraget. Kontroll i polis- och socialregister ska ske regelmässigt.

I skriftligt avtal med uppdragstagaren regleras uppdragets utformning och omfattning, arvode och omkostnadsersättning och vilken handledning och eventuell utbildning som ska erbjudas. Ersättning ska utgå enligt Sveriges Kommuner och Landsting (SKL:s) rekommendationer och betalas ut månadsvis i efterskott. Om kontaktperson/kontaktfamilj undantagsvis är nära anhörig och det inte föreligger välmotiverade särskilda skäl, ska arvode ej beviljas. För att upprättad genomförandeplan ska kunna fullföljas kan, undantagsvis, omkostnadsersättning utbetalas. Varje uppdragstagare ska erbjudas att delta i någon form av utbildning/information enskilt eller i grupp vid minst ett tillfälle beräknat efter ett sex månaders långt uppdrag.

Vid uppdrag som särskilt kvalificerad kontaktperson och kontaktperson vid umgänge krävs oftast uppdragstagare med professionell kompetens. Ersättningen till dessa utgår timme för timme. Timersättningen bedöms utifrån vilka kvalifikationer som krävs för uppdraget och bör vara max 0.45 % av basbeloppet.

3.2 Placering utanför det egna hemmet/Dygnet-runt-insatser

Innan det föreslås att ett barn ska vårdas utanför hemmet måste handläggare ha tagit ställning till alternativa möjligheter till att tillgodose barnets behov genom öppenvårdsinsatser. Det måste vara helt klarlagt att vård utanför hemmet är det enda kvarvarande alternativet. Denna bedömning ska tydligt framgå i dokumentationen.

Inför en placering ska det alltid göras en individuell bedömning av behovet av hälsoundersökning respektive tandläkarundersökning enligt samverkansdokumentet rutiner och riktlinjer rörande barn och unga som utreds för samhällsvård. Huvudregeln är att hälsoundersökning ska göras.

Vid en stadigvarande placering utanför det egna hemmet ska:

- Barnet ha en egen namngiven socialsekreterare, särskilt förordnad socialsekreterare
- Barnet ha telefonnummer och mailadress direkt till socialsekreteraren
- Barnet besökas minst fyra gånger/år
- Besök innehålla enskilda samtal med barnet

När det görs en ansökan om inskrivning till HVB och stödboende ska nämnden föga sin utredning i ärendet till ansökan så att hemmet har möjlighet att bedöma om det är lämpligt. För att kunna ge barnet/den unge erforderlig vård måste vårdgivarna få nödvändig placeringsinformation.

3.2.1 Hem för vård eller boende (HVB)

Ifall institutionsvistelse blir aktuellt ska i första hand kontrakterade institutioner användas. Undantag är ifall den enskildes vårdbehov inte kan tillgodoses inom gällande upphandlingsavtal. Skälen för att annan vårdgivare har anlåtats ska dokumenteras och kontroll ska ske att giltigt tillstånd finns.

Som utgångspunkt vid placering i HVB ska vården vara tillfällig och kortvarig. Under den tid vård pågår ska alternativa insatser kontinuerligt övervägas. Avser placeringen HVB med integrerad skolgång måste ordinarie skolas rektor godkänna skolformen innan beslut om placering kan ske.

I regel ska behandling på HVB inte beviljas längre än tre månader, varefter ny bedömning ska göras ifall behandlingsbehovet kvarstår, eller om behovet nu kan tillgodoses i andra former. Inför beslut om förlängning ska vård- och genomförandeplanen utvärderas, för att se om vårdplaneringen överensstämmer med det aktuella behovet och om institutionen utför sitt uppdrag på ett tillfredsställande sätt. Det ska även klart framgå om samtycke föreligger till aktuell vårdplan.

Innan vården avslutas ska en eftervårdsplanering göras och genomförd behandling utvärderas. Om den enskilde avbryter en pågående planering ska Socialnämnden aktivt försöka motivera den enskilde till nya insatser.

3.2.2 Stödboende

Stödboende är ett eget boende med individuellt anpassat stöd för barn och unga i åldern 16-20 år. Målgruppen är mer självständiga ungdomar och unga vuxna upp till 21 år. Vanligtvis är det en fortsättning på en tidigare placering. För barn i åldern 16–17 år ska det finnas särskilda skäl för att de ska kunna placeras i ett stödboende. Särskilda skäl kan vara att barnet bedöms vara moget och förberett för att bo och leva självständigt, att barnet anses moget i övrigt och att barnet själv har uttryckt en önskan att bo i ett eget boende. Om det finns interna stödboenden ska dessa användas i första hand.

3.2.3 Familjehem

När det gäller vård utom hemmet av barn ska placering i familjehem i första hand övervägas och det ska alltid övervägas om barnet kan tas emot av någon anhörig eller annan närstående. Utredningen ska beskriva barnets nätverk och vilka relationer barnet har till detta. Om ett barn inte släktingplaceras ska det framgå av dokumentationen att släktingplacering har övervägts och skälen till varför en placering i annat familjehem har gjorts. En familjehemsplacering ska inte inledas innan beslut om val av familjehem är fattat.

Vid val av familjehem bör vårdnadshavarens grundläggande värderingar så långt som möjligt respekteras. Familjehem bör så långt det är möjligt vara beläget nära ursprungsfamiljen och/eller nätverket. Syskon bör inte skiljas åt vid familjehemsplacering. När barn med bakgrund i annat land än Sverige är i behov av familjehem ska särskilda ansträngningar göras för att barnet ska kunna behålla sitt språk och sin etniska identitet. Detta gäller även religiös tillhörighet.

Konsulentstödda familjehem används undantagsvis. Verksamheten ska ha tillstånd och placeringen ska ske inom gällande upphandlingsavtal.

Jourfamiljehem

Akuta placeringar av barn/ungdom ska i första hand ske av kommunen kontrakterat jourfamiljehem. Ett barn får inte vårdas i ett jourhem längre tid än två månader efter att en utredning avslutats om det inte finns särskilda skäl.

Nära anhöriga eller vänner som tillfälligt vårdar ett barn är i normalfallet inte ett jourhem i lagens mening och det finns därför inte samma krav på att ge godkännande till ett sådant hem innan en jourplacering görs. En bedömning ska dock alltid göras om hemmet är lämpligt eller inte för att ta emot ett barn.

Privatplacering

En stadigvarande placering av ett barn i ett enskilt hem som sker på eget initiativ av barnets vårdnadshavare och där ett vårdbehov inte finns hos barnet kallas privatplacering. Socialnämnden ska genomföra en utredning av den familj som barnet ska bo hos och ta ställning till om medgivande kan ges enligt SoL.

Den familj som barnet bor hos får ingen ersättning från socialnämnden och någon vårdplan eller genomförandeplan upprättas inte. Socialnämnden har dock ett tillsynsansvar som innebär att var sjätte månad överväga om vården fortfarande behövs.

Val av familjehem/Medgivande enligt SoL

En familjehemsutredning syftar till att klarlägga familjens yttre och inre resurser och om dessa motsvarar det aktuella barnets personlighet, nätverk och behov. Familjehemsföräldrarna ska ha tidsmässigt, fysiskt och känslomässigt utrymme för uppdraget att vara familjehem. De ska ha erfarenhet av barn och unga, beredskap att leva och arbeta med traumatiserade och utsatta barn, förmåga att ge barnet intellektuell stimulans, en stabil familjerelation, ett fungerande nätverk samt en ordnad tillvaro vad avser ekonomi och livsföring i övrigt. De bör också ha en dokumenterad vilja och förmåga till samarbete med barnets föräldrar och med socialtjänsten.

Vad som ska ingå i en familjehemsutredning beskrivs utförligt i socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd, bl.a. social utredning, kontroll socialregister, belastnings- och misstankeregister, samråd och information till familjehemmets hemkommun och eventuell annan placerande kommun, referenser, familjeintervju (Kälvenstensmetoden eller någon annan djupgående modell) samt en bedömning. Jourfamiljehem och konsulentstödda familjehem ska utredas och bedömas på samma sätt som alla andra familjehem. När det är klart att en placering ska ske i familjehemmet ska nämnden teckna ett avtal om vården direkt med familjehemmet.

Familjehemmen har rätt till regelbundet stöd i sitt uppdrag från socialtjänsten. Stöd och handledning ska anpassas efter uppdraget svårighetsgrad samt familjehemmets kompetens och erfarenhet av liknande uppdrag.

Ersättning till familjehem

Socialnämnden följer de rekommendationer för familjehemsersättningar som utgivits av SKL. De som placeras i familjehem har vanligtvis sociala problem, funktionshinder eller andra påtagliga störningar av varierande grad. De rekommendationer som SKL utfärdat har tagit hänsyn till detta i arvodesersättningen. Vid förhöjt arvode ska de förhållande som kräver ökade arbetsinsatser och motiverar en höjning av arvodet redovisas.

I omkostnadsersättningens tilläggskostnader ingår; läkarvård (utöver ett läkarbesök per år som ingår i grundkostnaden), tandvård, medicin upp till högkostnadsskydd och glasögon eller linser, barnomsorg (enligt gällande taxa i vistelsekommunen), kostsamma fritidsaktiviteter såsom ishockey, ridning, sånglektioner m.m, kontakter med föräldrar och andra närstående., extra utrustning, semesterresor med mera. En bedömning av vad som är rimligt måste göras i det enskilda fallet. En vägledande princip är att ett placerat barn inte ska särbehandlas i familjehemmet. Extra utrustning till familjehemmet accepteras ej. Samtliga tilläggskostnader ska ha överenskommit i förväg mellan socialtjänsten och familjehemmet. Kostnader som är löpande eller förutsägbara schabloniseras och betalas ut månadsvis.

Vid beräkning av ersättningen till familjehemmet ska vårdplanen ligga till grund för beslut i ersättningsfrågan. Revideras vårdplanen kan det få konsekvenser för vårdens genomförande och nivån på ersättningen. Familjehemmets ersättningar ska därför ses över i samband med vårdens övervägande.

3.3 Egenavgifter

Föräldrar är skyldiga att i skäligen utsträckning bidra till kommunens kostnader när ett barn får vård i ett annat hem än det egna. Det belopp vardera föräldern ska betala bestäms efter samma grunder som återbetalningsskyldighet enligt lagen om underhållsstöd. Beloppet för var och en av föräldrarna får ej överstiga vad som för varje tid motsvarar underhållstödbeloppet. Beslut om föräldrars ersättning ska alltid fattas så snart placeringstiden överstiger 1 månad. Beslutet gäller från den dag placeringen verkställdes. Ett beslut ska fattas för vardera föräldern och alltid innehålla ett beslutat ersättningsbelopp.

När det placerade barnet fyller 18 år upphör socialnämndens möjlighet att ta ut ersättning från föräldrarna även om den unge fortfarande går kvar i skolan. Då får socialnämnden ta ut ersättning för uppehållet av den som på grund av missbruk av alkohol, narkotika eller därmed jämförbara medel får vård eller behandling i ett hem för vård eller boende eller i ett familjehem.

Vid utebliven betalning ska det inom sex månader göras en ekonomisk bedömning av den enskildes möjligheter att betala och beslutas om ersättningsskyldigheten helt eller delvis ska efterges alternativt beslut om att föra talan i förvaltningsrätt om återkrav.

4 Uppföljning

4.1 Uppföljning av beslutade insatser

Genomförandeplaner och vårdplaner utgör grunden för socialnämndens uppföljning i enskilda ärenden. Uppföljning sker enligt vad som överenskommits i genomförandeplanen, minst var sjätte månad, genom återkommande samtal med barn och vårdnadshavare och andra berörda. Om det syfte som angetts i genomförandeplanen är uppnått avslutas ärendet lämpligen genom ett samtal med familjen för ömsesidig återkoppling. Avslutsorsak ska dokumenteras. Om syftet inte är uppnått revideras genomförandeplan och eventuella nya delmål skrivs in eller om behov finns inleds en ny utredning.

4.2 Uppföljning som insats

När en utredning avslutas med att socialtjänsten konstaterar att det finns behov av insatser och vårdnadshavarna eller barnet avvisar de erbjudanden som föreslagits får nämnden besluta om uppföljning av barnets situation. Uppföljning ska beslutas för viss tid och ska avslutas senast två månader från det att utredningen avslutats. Ett beslut om uppföljning kan inte överklagas.

Möjligheten till uppföljning ska inte tillämpas annat än när det finns starka skäl för det och ska genomföras på ett genomtänkt, varsamt och respektfullt sätt.

Saknas samtycke finns samma möjlighet till uppföljning i de fall en domstol avslagit socialnämndens ansökan om tvångsvård eller efter det att en placering i ett familjehem eller i ett hem för vård eller boende upphört.

4.3 Övervägande

Enligt LVU (miljöfallen) och SoL (frivilliga placeringar) ska socialnämnden minst en gång var sjätte månad överväga om vården fortfarande behövs. Sex månader beräknas från dagen för verkställighet, således inte från t.ex. beslutsdatum i kammarrätt.

Ett övervägande är inte ett formellt beslut, utan ska betraktas som en information till nämnden om ärendet. Det skriftliga underlaget till nämnden ska ha samma struktur som en utredning. Dokumentet ska alltid innehålla gällande beslut och beslutsdatum. Underlaget till informationen inhämtas genom regelbundna besök i hemmet där barnet vistas, genom enskilda samtal med barnet och samtal med familjehem/vårdgivare samt med vårdnadshavarna. Vid placeringar utgör vårdplanen grunden för övervägandet och ska återges tillsammans med en beskrivning av hur vården bedrivits. En viktig uppgift är hur kontakten mellan barn och föräldrar kunnat upprätthållas. I samband med övervägandet ska också familjehemsersättningen ses över, revideras vårdplanen kan det få konsekvenser för vårdens genomförande och nivån på ersättningen.

Socialnämnden beslutar att lägga rapporten till handlingarna eller om nämnden finner att frågan bör prövas i sak ska nämnden ta initiativ till att en utredning med förslag till beslut genomförs.

Minst en gång var tredje månad ska beslut om umgängesbegränsning, att inte röja den unges vistelseort och flyttningsförbud övervägas. Om vårdnadshavaren begär ett beslut har de rätt att få ett sådant så att de kan överklaga det.

4.3.1 Särskilt övervägande efter tre års placering i samma familjehem

När barn vistats i samma familjehem under tre år ska socialnämnden särskilt överväga om det finns skäl att ansöka om överflyttning av vårdnaden till familjehemsföräldrarna. Vid övervägandet ska vägas skäl för och emot en vårdnadsöverflyttning. Särskilt ska beaktas hur umgänget med de biologiska föräldrarna sett ut och fungerat. Ställningstagandet ska utgå från vad som är bäst för barnet och det ska dokumenteras och motiveras. För att bestämmelsen ska tillämpas krävs i allmänhet att barnet har fått en så stark bindning till sitt nya hem att barnet uppfattar det som sitt eget samt att en återförening av barn och biologiska föräldrar ter sig helt orealistiskt.

4.4 Omprövning

Vård enligt LVU (beteendefallen) ska alltid omprövas om det finns skäl till det, men minst en gång var sjätte månad. En omprövning ska även ske om part begär att vården ska upphöra. Omprövningen innebär ett formellt beslut som ska delges parter och som kan överklagas.

4.5 Uppföljning av familjehem

Uppgifter från social- och polisregister ska alltid göras vid rekrytering av familjehem och jourhem och ska hämtas in fortlöpande en gång/år under placeringstiden. Planerade besök ska göras minst två ggr/år i de hem som socialnämnden anlitar. Vid misstanke om misskötsamhet ska även oplanerade besök göras.

5 Unga lagöverträdare

Om någon som inte har fyllt 18 år är skäligen misstänkt för brott ska socialnämnden genast underrättas. Som regel bör en handläggare från socialnämnden närvara om förhör hålls med ett barn, d.v.s. en person under 18 år, som misstänks för att ha begått ett brott.

Socialnämndens närvaro vid ett förhör innebär inte per automatik att en utredning inleds. Om barnet riskerar häktning eller är häktad ska alltid ett övervägande göras om det finns skäl för ett omedelbart omhändertagande enligt LVU.

5.1 Yttrande

På begäran ska socialtjänsten lämna yttrande, om ett barn under 18 år skäligen är misstänkt för ett brott eller har erkänt. Yttrande ska begäras av åklagaren innan beslut tas i åtalsfrågan. När en begäran om yttrande inkommer innebär det att socialnämnden ska inleda en utredning enligt SoL. Inom ramen för utredningen samlar socialnämnden in den information som behövs för att kunna lämna yttrandet. Yttrandet ska skrivas kortfattat men ge domstolen en god uppfattning om den unges eventuella vårdbehov och innehålla det som framgår i begäran från åklagare. Om bedömning görs att den unge har särskilda vårdbehov ska en redovisning göras av de insatser som socialnämnden avser att vidta. Det ska framgå typ av insats,

omfattning och varaktighet samt hur de syftar till att motverka att den unge utvecklas ogynnsamt.

Om insatserna ska ges med stöd av SoL, ska de sammanställas i ett ungdomskontrakt. Om de ska ges med stöd av LVU ska de sammanställas i en vårdplan.

Om bedömningen görs att det är lämpligt med ungdomstjänst, ska det i yttrandet framgå att inget särskilt vårdbehov föreligger, hur ungdomstjänst kan erbjudas, att den unge är lämplig för ungdomstjänst med hänsyn till livssituation samt inställning till ungdomstjänst.

Om den unge är positiv till medling, alternativt har hunnit genomgå en medling, ska även detta framgå.

5.2 Påföljder

Sluten ungdomsvård

Det är brottet och inte behandlingsbehovet som avgör straffet vilket innebär att vårdtidens längd kan variera från 14 dagar till fyra år.

Sluten ungdomsvård verkställs på en SiS-institution och det är SiS som fattar beslut om eventuella permissioner eller omplacering. Samverkan är viktig under tiden som den slutna ungdomsvården pågår eftersom verkställigheten förväntas planeras och genomföras i nära samarbete med socialnämnden i den unges hemort. Särskilt inför utslussning är det viktigt att samverkan finns då vårdbehov kan finnas kvar efter att den slutna ungdomsvården upphör.

Ungdomsvård

Domstolen får endast döma till ungdomsvård om det finns ett yttrande från socialnämnden där det framgår att den unge har ett särskilt vårdbehov och socialnämndens planerade åtgärder kan anses vara tillräckligt ingripande.

Ungdomstjänst

Domstolen kan döma till ungdomstjänst om den unge inte har ett särskilt behov av vård eller andra insatser från socialnämnden. Ungdomstjänst ska verkställas av kommunen så snart som möjligt (senast två månader efter att dom vunnit laga kraft) och handledare utses. Innehållet i ungdomstjänsten ska redogöras i en arbetsplan och socialtjänsten ansvarar för att planen följs. Om arbetsplanen inte följs ska socialtjänsten underrätta åklagarmyndigheten. Arbetsplanen ska innehålla uppgifter om vart arbetet ska utföras, arbetstider, det lägsta och det högsta antalet timmar som ska utföras varje vecka/månad samt om det finns några övriga villkor.

5.3 Medling

Kommunen har ett ansvar att erbjuda medling när ett brott har begåtts av en person under 21 år. Medling är ingen påföljd utan ett komplement till rättsprocessen.

6 Ensamkommande barn

6.1 Definition

Med begreppet ensamkommande barn avses i detta sammanhang barn under 18 år som har kommit till Sverige utan föräldrar eller någon annan medföljande legal vårdnadshavare.

Om ett ensamkommande barn kommit till Sverige innan 18-årsdagen räknas hen som ensamkommande upp till 21 år om hen bedriver gymnasiestudier som påbörjats innan 18 års ålder.

6.2 Allmänt

Mottagandet av ensamkommande flyktingbarn regleras av ett antal olika lagar och ett antal olika myndigheter och organisationer har ansvar för olika delar i mottagandet. Alla aktörer som kommer i kontakt med ett enskilt barn bör samverka för att ge barnet det stöd det behöver och har rätt till.

Socialtjänstlagens regler om handläggning och dokumentation gäller på samma sätt som i övriga ärenden.

Barnens levnadsöden och bakgrund varierar men gemensamt för dem alla är att de befinner sig i en utsatt situation. Många av dem har lämnat sina hem på grund av krig eller naturkatastrofer, för att undvika militärtjänst, förföljelser och andra umbäranden. Även under resan hit utsätts barnen ofta för traumatiserande händelser. För att ge barnen ett så bra mottagande och rätt stöd som möjligt bör man ha denna vetskap i åtanke då man handlägger dessa ärenden.

6.3 Anvisningskommun

En anvisning är en underrättelse från Migrationsverket om att ett barn anvisats till kommunen. Anvisningen ska ses som en anmälan enligt SoL. När Migrationsverket skickar en anvisning till en kommun förväntas barnet kunna placeras i anvisningskommunen inom en till två dagar. Socialnämnden ska vid anvisning

- Omgående inleda utredning enligt SoL
- Inhämta information och planera hämtning
- Beakta barnets primära skyddsbehov
- Kontrollera att behovet av god man anmälts till överförmyndarnämnd
- Kontrollera att hälsoundersökning erbjudits
- Se till att barnet eller den unge börjar i förskola, grundskola eller gymnasieskola
- Fatta beslut om tidsbegränsad tillfällig placering enligt SoL under utredningstid
- Upprätta vårdplan, placeringsinformation och genomförandeplan (Uppdrag att skriva genomförandeplan utifrån vårdplan kan ges till ett HVB)

6.4 God man/Särskilt förordnad vårdnadshavare

Varje barn skall snarast få en god man. Det är Migrationsverket eller socialnämnden som ansöker om god man hos överförmyndaren i barnets vistelsekommun. Den gode mannen ska

ansvara för barnets personliga förhållanden och sköta barnets angelägenheter. Uppdraget avslutas när barnet fyller 18 år eller får permanent uppehållstillstånd och en särskilt förordnad vårdnadshavare utsetts.

Det är socialnämnden i barnets vistelsekommun som har ansvar för att få till stånd ett förordnade av en särskild vårdnadshavare. Som placerande kommun är ansvaret att påtala för vistelsekommun att behov av särskild vårdnadshavare finns och bevaka att talan i Tingsrätt väcks.

6.5 Utredningens innehåll

När utredning inleds vet socialsekreteraren ofta inget mer om barnet än att det vistas i landet utan vårdnadshavare och därför kan det vara svårt att veta vad som ska utredas. Utredningen på dessa barn blir ofta mer av en skanning av vilka eventuella behov som kan finnas och därför måste alla behovsområden beröras. Eventuell utredning som gjorts i ankomstkommunen inhämtas. Finns en god man utsedd ska han eller hon hanteras som part i vårdnadshavares ställe.

Initialt ska frågor ställas kring hur barnet har kommit till Sverige, barnets hemlandssituation, var vårdnadshavarna befinner sig och om eventuellt någon annan släkting eller närstående person finns i Sverige. Utredningen ska inkludera information om den unges fysiska och psykiska hälsostatus. Journalanteckningar från genomförd hälsoundersökning ska begäras in rutinmässigt från ansvarig hälso- och sjukvårdsenhet. Eftersom ensamkommande barn i princip alltid är i behov av någon form av placering handlar bedömningen om att avgöra vilken form av placering som skulle gynna barnet bäst samt bedöma om det finns behov av ytterligare insatser.

6.6 Placeringsformer för ensamkommande barn

Internt HVB-hem

Målgruppen är ensamkommande barn/ungdomar 14-20 år i behov av omvårdnad, stöd och fostran. Det kan vara barn som söker asyl eller barn som har uppehållstillstånd i Sverige. Internt HVB används också som regel när ett barn anvisats till kommunen under utredningstiden.

Innehållet i verksamheten ska anpassas efter den enskildes individuella behov och förutsättningar, och utformas så att vistelsen upplevs som meningsfull. Arbetet ska vara relationsskapande och målet är att barnet ska integreras i det svenska samhället.

Externt HVB-hem

Används undantagsvis då det behövs en behandlingsinriktning som interna HVB-hem, tillsammans med öppna insatser saknar. Är behovet en utredning eller behandling av psykisk ohälsa sker det företrädesvis genom region Uppsala. Då bör en SIP påkallas för att komma överens om vilka insatser respektive huvudman ska ansvara för.

För en placering på externt HVB-hem krävs ett beslut enligt LVU, eller vid samtycke till behövlig vård, ett beslut enligt SoL där det i beslutet framgår att bedömningen är att

barnet/den unge i övrigt uppfyller kriterier för LVU-vård. Placering ska i första hand ske inom kommunen och inom gällande upphandlingsavtal.

Stödboende

Stödboende är ett eget boende med individuellt anpassat stöd för barn och unga i åldern 16–20 år. Målgruppen är mer självständiga ungdomar och unga vuxna upp till 21 år. Vanligtvis är det en fortsättning på en tidigare placering. För barn i åldern 16–17 år ska det finnas särskilda skäl för att de ska kunna placeras i ett stödboende. Särskilda skäl kan vara att barnet bedöms vara moget och förberett för att bo och leva självständigt, att barnet anses moget i övrigt och att barnet själv har uttryckt en önskan att bo i ett eget boende. Kommunens interna stödboende ska användas i första hand.

Familjehem

Används företrädesvis till yngre barn med uppehållstillstånd (under 15 år). Till placering i familjehem räknas även barn som bor hemma hos släktingar eller annan närstående.

Konsulentstödda familjehem används undantagsvis. Verksamheten ska ha tillstånd och placeringen ska ske inom gällande upphandlingsavtal.

6.7 Asylsökande över 18 år

Om en ungdom fyller 18 år under asylprocessen så upphör socialtjänstens ansvar för denne. Ungdomen är från och med nu hänvisad till att bo antingen i Migrationsverkets anläggningsboenden eller ordna sitt boende på egen hand. Socialförvaltningen ska tillsammans med den unge i god tid förbereda avslut av pågående placering.

Om ett barn behöver vårdas enligt lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) eller om barnet har samma vårdbehov som i LVU men kan vårdas frivilligt med stöd av socialtjänstlagen kan vården fortsätta efter det att personen har fyllt 18 år. Vårdbehovet och att det inte kan tillgodoses på annat sätt ska framgå i beslutet.

6.8 Socialnämndens ansvar vid ett avvisningsbeslut

Socialtjänsten har ansvar för barnet tills dess att återvändandet är verkställt och ska samarbeta med Migrationsverket för att underlätta processen. Detta innebär att planerad vård ska fullföljas fram till att avvisningen verkställs (se även ovan, asylsökande över 18 år).

6.9 Asylsökande barn som avviker

Det finns problem med att ensamkommande barn avviker kort tid efter att de har ansökt om asyl eller vid avslagsbeslut. Socialförvaltningen ska ha upprättade rutiner för hur de ska agera om ett barn avviker eller vid misstanke om att barn tänker avvika.

6.10 Socialtjänstens ansvar efter beviljat uppehållstillstånd

Socialnämnden ska efter ett beviljat uppehållstillstånd:

- I förekommande fall se till att en särskild förordnad vårdnadshavare utses för barnet
- Efterforska var barnets familjemedlemmar finns.

- Fortsätta insatser enligt tidigare beslutad vårdplan alternativt fatta ett nytt beslut om annat bistånd. Om ett nytt beslut fattas om bistånd ska ny vårdplan och genomförandeplan upprättas.
- När det placerade barnet fyller 18 år upphör tidigare beslut om vård i familjehem, HVB-hem och stödboende enligt SoL formellt att gälla. Den unge måste själv ansöka om bistånd enligt SoL i form av fortsatt placering. Detta ska tydliggöras för den unge.

6.10.1 Fortsatt integrationsprocess

En lyckad integration innebär att den unge har förvärvat färdigheter som krävs för att klara ett självständigt liv i det svenska samhället. Socialtjänstens direkta ansvar för omvårdnad, trygghet och fostran upphör då den unge fyller 18 år. Men detta behöver inte innebära att hen inte behöver fortsatt stöd. En fortsatt planering behöver göras tillsammans med den unge kring hens fortsatta boende, studier, sociala aktiviteter och eventuella behov av andra stödinsatser. En bedömning ska göras om den unge har resurser för att klara ett eget boende.

Enligt föräldrabalkens bestämmelser har vårdnadshavare ett försörjningsansvar när den unge fullföljer sin skolgång upp till 21 år. Därför ska socialtjänsten trygga dessa ungdomars försörjning. Syftet är att möjliggöra den unges fortsatta integrationsprocess.

Ungdom utan vårdbehov som fyllt 18 år och ej studerar hänvisas till att skaffa eget boende och försörjning.

6.10.2 Eget boende

När den unge tillägnat sig tillräckliga språkliga och sociala färdigheter för att klara ett boende med mindre grad av stöd ska det planeras för vidare utslussning till ett självständigt boende. Vid uppföljningar av beslut skall det ske en bedömning om det är aktuellt och boende efter avslutad dygnetrunt-insats skall vara en stående del i genomförandeplanen. Det är angeläget att förkorta placeringstiderna i syfte att undvika institutionalisering och för att vidare integrera den unge i det svenska samhället. From höstterminen det år man fyller 20 år ska man söka lånedelen på CSN för att underlätta inträde på bostadsmarknaden och bidra till sin försörjning. Den unge ska inte vara placerad för att det saknas boenden. Då tillgången på bostäder är knapp är det av stor vikt att kommunen arbetar med dessa ungas etablering på bostadsmarknaden.

6.11 Försörjning

6.11.1 Om barnet är asylsökande eller har fått avslag

När ett ensamkommande barn ansökt om asyl hos Migrationsverket har denne rätt till Migrationsverkets dagersättning. Den ersättningen ska täcka kostnader för kläder och skor, fritidsaktiviteter, hygienartiklar och andra förbrukningsvaror samt eventuella kostnader för sjukvård och läkemedel. Om barnet har ett angeläget behov under asyltiden som inte täcks av dagersättningen har barnet rätt att ansöka om särskilt bidrag hos Migrationsverket. Särskilda bidrag kan beviljas för saker som bedöms vara nödvändiga för att barnet ska ha en draglig livsföring, t.ex. vinterkläder och glasögon.

Om barnet är under 16 år måste god man ansöka om dagersättning och särskilt bidrag men om barnet är 16 år eller äldre har både god man och den unge själv rätt att ansöka. Ekonomiskt bistånd och dagersättning ska i regel inte utgå samtidigt. En ansökan kan i vissa nödsituationer beviljas under förutsättning att Migrationsverket avslagit motsvarande.

6.11.2 Om barnet har uppehållstillstånd

En månad efter beslut om uppehållstillstånd upphör utbetalning av dagersättning från Migrationsverket. När barnet fått bevis på uppehållstillstånd ska barnet och god man vända sig till Skatteverket för folkbokföring, i samband med detta får barnet sina fyra sista siffror i personnumret. Vid registrering hos Skatteverket meddelas Försäkringskassan och CSN automatiskt men det måste ändå aktivt bevakas att berättigat bidrag betalas ut.

Barnbidrag/Studiebidrag

Upp till 16 års ålder utbetalas allmänt barnbidrag eller förlängt barnbidrag om barnet studerar på grundskola från månaden efter att uppehållstillstånd har beviljats. Bidragsmottagare är särskilt förordnad vårdnadshavare, ej god man. Barnbidraget kan även betalas ut till familjehem eller HVB efter initiativ från socialnämnden.

När barnet placeras i familjehem ska socialtjänsten meddela Försäkringskassan att barnbidraget ska utbetalas till familjehemmet. Om barnet bor på ett HVB och saknar särskild förordnad vårdnadshavare ska socialtjänsten framställa att barnbidraget utbetalas till socialnämnd/HVB och/eller att socialsekreterare vid behov beviljar bistånd i avvaktan utbetalning.

Från och med kvartalet efter att ett barn fyllt 16 år har gymnasiestuderande barn/unga rätt till studiebidrag från CSN. God man/särskild förordnad vårdnadshavare, eller om så krävs socialnämnden, ansöker om detta fram tills att barnet fyller 18 år och därefter gör ungdomen det själv. I avvaktan på första utbetalning kan vid behov ekonomiskt bistånd beviljas som förskott på förmån. Ensamkommande gymnasiestuderande barn ska även ansöka om extra tillägg hos CSN. From höstterminen det år man fyller 20 år kan man även söka lånedelen på CSN. Denna räknas då som en inkomst.

Efterlevandestöd

Om en eller båda föräldrarna är eller kan antas vara avlidna eller saknade har ungdomen troligtvis rätt till efterlevandestöd från Pensionsmyndigheten. Stödet betalas ut till och med den månad då barnet fyller 18 år eller som längst till juni månad det året barnet fyller 20 år om barnet går på gymnasieskola eller motsvarande. Efterlevandepension påverkar inte vad som ingår i en placering men betraktas som en inkomst om det är aktuellt med annat ekonomiskt bistånd.

Etableringsersättning

Om den myndige ungdomen inte studerar på gymnasiet kan den ha möjlighet till etableringsinsatser från Arbetsförmedlingen. Då utgår etableringsersättning och i vissa fall bostadsersättning. Om ungdomen inte studerar eller arbetar tar ansvarig socialsekreterare inför 18-årsdagen kontakt med Arbetsförmedlingen för att ordna ett möte.

Lön

Att få ett arbete eller liknande är en viktig del i integrationsprocessen. Ev. lön påverkar inte vad som ingår i en placering men betraktas som en inkomst om det är aktuellt med annat ekonomiskt bistånd.

6.11.3 Annat ekonomiskt bistånd från socialtjänsten

God man/särskilt förordnad vårdnadshavare och barn som fyllt 16 år har alltid rätt att ansöka om ekonomiskt bistånd hos barnets socialsekreterare (annat ekonomiskt bistånd) utifrån att barnet har en pågående placeringsinsats. I samband med en sådan ansökan ska behovsbedömning ske efter samråd med den enhet den unge är placerad på. Det ska alltid göras en prövning av om behovet kan tillgodoses genom egna inkomster eller på annat sätt. Vägledande är den sökandes inkomster, riksnormens poster, vad som ingår i placeringen och socialnämndens riktlinjer för ekonomiskt bistånd.

Extra ekonomiskt stöd till de som har beviljats uppehållstillstånd och är placerade på internt hvb-hem eller internt stödboende

Ensamkommande barn och unga vistas i regel längre på ett boende än brukligt. För att täcka barnets/ungdomens behov av god vård inom ramen för vad som ingår i placeringen samt i större utsträckning likställa ersättningen med familjehemsplacerade barn fattas beslut om extra ekonomiskt stöd motsvarande 8 % av basbeloppet/år. Förutsättningen för ett sådant bistånd är att barnet/den unge enbart uppbär studiebidrag/studietillägg eller förlängt barnbidrag. Biståndet utbetalas kvartalsvis och första utbetalning utgår vid uppehållstillstånd.

Det tillsammans med studiebidrag och studietillägg bör i regel täcka sommarlov och de extra kostnader som uppstår t.ex. kläder, främlingspass, id-kort, glasögon, fritidssysselsättning mm.

Hemutrustning

I samband med att en placering avslutas och den unge skaffar eget boende kan hen vara i behov av hemutrustning. Vägledande för bedömningen är socialnämndens riktlinjer för ekonomiskt bistånd avseende hemutrustning, fullständig hemutrustning kan beviljas med upp till 20 procent av prisbasbeloppet för en ensamstående vuxen. En avgörande betydelse är vilka möjligheter den sökande tidigare haft att själv spara och planera för boende och hemutrustning.

6.11.4 Försörjningsstöd

Om ungdomen flyttar till eget boende efter sin 18-årsdag har den möjlighet att söka försörjningsstöd i vanlig ordning. Det gäller även om ungdomen studerar på gymnasiet då det inte finns någon som är underhållsskyldig. Det är ett synnerligt skäl till att den unge inte kan bo kvar hemma. Placerande socialsekreterare ska i god tid inför detta kontakta försörjningsstöd och ev. besluta om bistånd till hemutrustning.

Ungdomen skall då betraktas som ensamstående vuxen. Bestämmelsen i SoL om skolungdomars arbetsinkomster är inte tillämplig. Däremot kan den särskilda beräkningsregeln, jobbstimulansen, vara tillämplig. Extra studietillägg ska enligt rättspraxis ej räknas som inkomst trots att ungdomen har eget hushåll.

6.12 Vad ingår i ersättningen för ett barn i familjehem eller på boende

Tanken är att barnets/ungdomens behov av god vård ska täckas inom ramen för vad som ingår i placeringen under förutsättning att den uppbär dagersättning eller studiebidrag/studietillägg och extra ekonomiskt stöd.

Placerande socialsekreterare/boendet tillsammans med god man eller särskild förordnad vårdnadshavare ska bistå den unge med hjälp att spara till framtida utgifter.

Ungdom som inte studerar eller på annat sätt inte följer normen kräver individuell bedömning.

Internt HVB-hem

Förutom kost, logi och hushållsgemensamma kostnader ingår:

- Startkit* (hygienartiklar och vissa personliga kläder)
- Hygienartiklar*
- Gemensamma aktiviteter anordnade av boendet
- Utrustning för att möjliggöra deltagande i gemensam aktivitet
- Gemensamt gymkort
- Busskort/Fritidskort
- Läkarbesök, receptbelagd medicin
- Bidrag till enskild aktivitet, terminsvis efter särskild prövning

*Endast asylsökande

Internt Stödboende

Förutom ett utrustat boende (inkl. hushållsel) ingår:

- Matpengar motsvarande livsmedelsnorm bou 19-20 år
- TV-licens och Internet
- Hemförsäkring
- Bidrag till enskild aktivitet, terminsvis efter särskild prövning
- Ersättning till busskort/fritidskort vid uppvisat kvitto

Externt HVB

Boenden har olika tillvägagångssätt vad gäller barns och ungdomars ekonomi och det skiljer sig åt vad som ingår i dygnsavgiften. Vad som ingår regleras i avtal mellan socialnämnden och HVB-hemmet. Modellen för interna placeringar ska vara vägledande.

Familjehem

Regleras i avtal i form av grundkostnad och extra omkostnader utifrån barnets behov. Vid placering i familjehem har familjehemsföräldrarna ansvar för att se till att den unge får vad denne behöver i den dagliga omsorgen. SKL:s rekommendationer och modellen för interna placeringar ska vara vägledande vid beräkning av omkostnadsersättning.

6.13 Ersättning för uppkomna kostnader

Förvaltningen ska ha ändamålsenliga rutiner för återsökning av statsbidrag.

Socialförvaltningen
Gabriella Westerberg

Socialnämnden

Rapport angående Socialförvaltningens arbetsmiljöarbete

Sjukstatistik, Socialförvaltningen

Total sjukfrånvaro (i procent), inkl. sjukersättning och rehabilitering, i förhållande till ordinarie arbetstid 1 januari - 30 juni									
	2015	2015	2015	2016	2016	2016	2017	2017	2017
	alla	män	kvinnor	alla	män	kvinnor	alla	män	kvinnor
Total sjukfrånvaro	8,3	3,9	8,6	8,2	5,9	8,4	9,3	6,4	9,6
Ålder									
< 29 år	5,4	2,3	5,7	6,4	7,6	6,2	7,8	5,4	8,3
30 - 49 år	9,7	5,3	10,2	8,3	8,2	8,3	9,0	4,6	9,6
> 50 år	7,9	2,0	8,2	8,6	1,0	9,0	10,1	11,1	10,0
Långtidsfrånvaro >59 dgr i relation till total sjukfrånvaro	48,7	1,3	47,4	52,5	1,8	50,7	48,6	2,3	46,3

Statistiken visar Socialförvaltningens totala sjukfrånvaro 1 januari – 30 juni år 2015, år 2016 och år 2017.

Den totala sjukfrånvaron varierar kraftigt mellan enheterna, vilket även innebär att frånvaron är relativt låg på vissa enheter.

Sjukstatistik, Vård och Omsorg

Total sjukfrånvaro (i procent), inkl. sjukersättning och rehabilitering, i förhållande till ordinarie arbetstid									
1 januari - 30 juni									
	2015	2015	2015	2016	2016	2016	2017	2017	2017
	alla	män	kvinnor	alla	män	kvinnor	alla	män	kvinnor
Total sjukfrånvaro	8,6	5,2	8,8	8,6	7,8	8,7	9,4	6,3	9,6
Ålder									
< 29 år	5,7	2,7	6,0	6,7	8,8	6,5	8,0	5,7	8,5
30 - 49 år	10,3	6,6	10,6	8,0	10,3	7,9	9,2	6,3	9,4
> 50 år	8,0	2,5	8,1	9,7	0,7	9,9	10,1	8,3	10,1
Långtidsfrånvaro >59 dgr i relation till total sjukfrånvaro	46,9	1,4	45,5	53,0	1,2	51,8	47,1	0,6	46,5

Statistiken visar sjukfrånvaron inom Vård och Omsorg 1 januari - 30 juni år 2015, år 2016 och år 2017.

Arbetet med att sätta in specifika insatser, på de enheter med högst sjukfrånvaro, har påbörjats.

Psykisk ohälsa är orsaken till flera fall av långtidsfrånvaro. I de flesta fall har chefen bedömt att den inte är arbetsrelaterad.

Även operationer i exempelvis ryggen är en relativt vanligt förekommande orsak till längre sjukskrivningar.

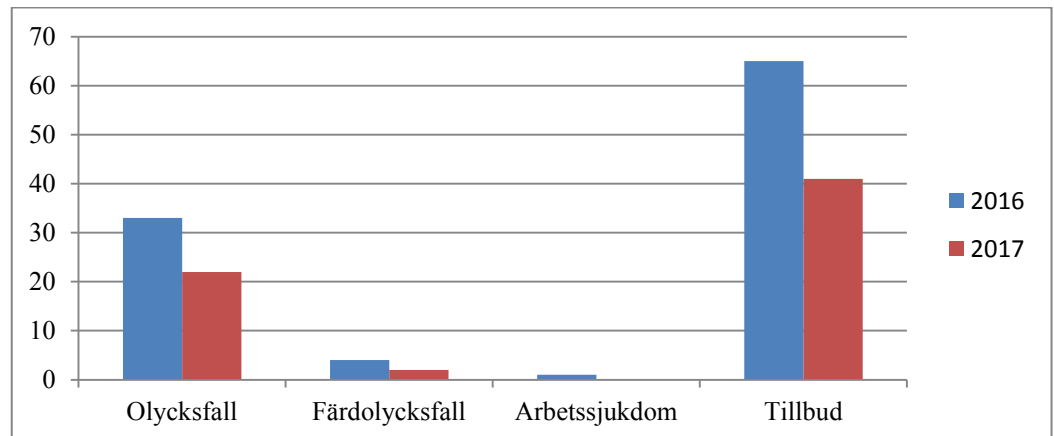
Sjukstatistik, Individ- och familjeomsorg

Total sjukfrånvaro (i procent), inkl. sjukersättning och rehabilitering, i förhållande till ordinarie arbetstid									
1 januari - 30 juni									
	2015	2015	2015	2016	2016	2016	2017	2017	2017
	alla	män	kvinnor	alla	män	kvinnor	alla	män	kvinnor
Total sjukfrånvaro	7,0	2,4	8,6	6,4	4,7	7,1	9,1	5,8	10,2
Ålder									
< 29 år	3,1	1,3	3,6	4,2	3,4	4,4	5,8	3,8	6,6
30 - 49 år	6,4	3,5	7,5	11,1	6,8	13,9	8,8	3,7	11,1
> 50 år	8,7	1,5	11,0	2,9	1,6	3,2	10,3	10,5	10,2
Långtids sjukfrånvaro >59 dgr i i relation till total sjukfrånvaro	66,6	0	66,6	48,9	7,6	41,3	56,8	8,1	48,7

Statistiken visar sjukfrånvaron inom Individ- och familjeomsorgen 1 januari – 30 juni år 2015, år 2016 och år 2017.

Orsaker till sjukfrånvaro är bland annat operationer och psykisk ohälsa.

Rapporterade skador och tillbud

Statistiken visar de anmälningar som har skett i KIA (kommunernas informationssystem om arbetsmiljö) under 1 januari – 30 juni år 2016 respektive 1 januari – 30 juni år 2017.

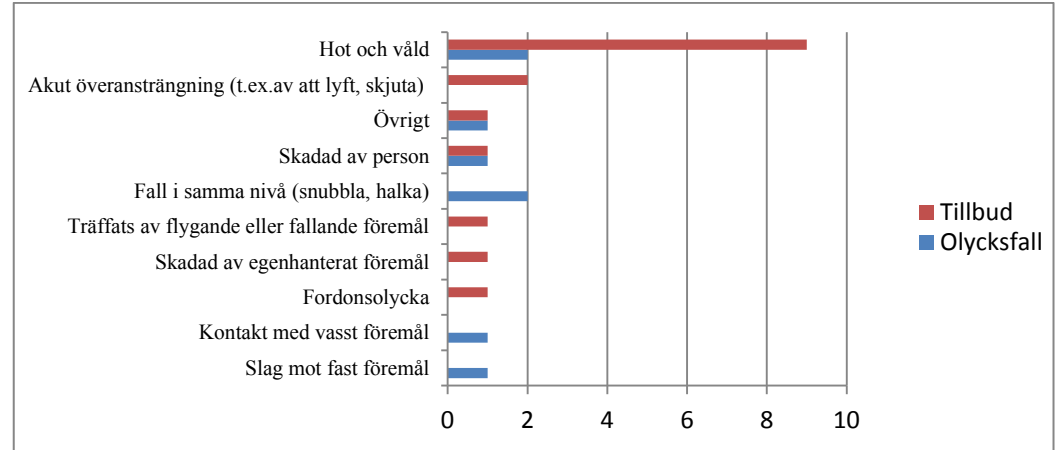
Huruvida antalet skador och tillbud faktiskt har minskat sedan föregående år eller om minskningen beror på att man har valt att rapportera i mindre utsträckning är svårt att svara på.

Vad som har rapporterats som en olycka respektive ett tillbud ska vi just nu lägga mindre vikt vid eftersom samma typ av händelse har rapporterats på olika sätt. Det väsentliga är alltså själva händelsen i sig.

Som nämnden tidigare har observerat så har KIA uppdelningen ”kollektivavslutna och tjänstemän” i sina rapporter. Kommunen har varit i kontakt med dem och de meddelar att: ”Uppdelningen på kollektiv och tjänstemän i KIA har funnits pga. olika kollektivavtalade försäkringar. I december togs denna bockruta bort, men i översiktsrapporten finns den med av historiska skäl”.

De vanligaste riskerna/skadeorsakerna januari-juni 2017

Skadeorsak/risk är ej angiven i 38 av de anmälda fallen

Statistiken visar de tio vanligaste skadeorsakerna/riskerna till att man har valt att göra en anmälan i KIA. I 38 av de anmälda fallen är detta ej angivet.

Vanligast är att händelserna har inträffat på särskilt boende där rivningar, slag och bespottningar är vanligt förekommande. Smärta och/eller rivsår är följden i flera av ärendena.

Pågående arbete

- Kommungemensamt årshjul gällande det systematiska arbetsmiljöarbetet <https://inloggad.draftit.se/o/osthammar/Chefshandbok-Kommun/arbetsmiljo/systematiskt-arbetsmiljoarbete/arsplanering-arbetsmiljo/>
- Skriftlig fördelning av arbetsmiljöuppgifter
- Konsultativt stöd till chefer
- Genomgång av rutiner gällande hot och våld, IFO
- Alla chefer får under hösten möjlighet att, med stöd av sjuksköterska, gå igenom enhetens rehabiliteringsärenden
- Försök med direktkontakt av sjuksköterska vid sjukfrånvaro
- Påbörjad ledarskapsutveckling
- Uppföljning av arbetsmiljösituationen på ledningsnivå. Påbörjad omorganisation för att skapa mindre chefsområden inom Vård och Omsorg
- Regelbundna nätverksträffar
- Öka delaktigheten genom utveckling av samverkansorganisationen
- Införandet av nyhetsbrev till samtliga medarbetare
- Vissa enheter har infört skriftliga veckobrev

Årshjulet gällande det systematiska arbetsmiljöarbetet finns, via intranätet, tillgängligt för samtliga medarbetare. Syftet med detta är att hjälpa chefer, skyddsombud och övriga medarbetare med det systematiska arbetsmiljöarbetet. Ytterligare uppgifter/åtgärder kan behöva genomföras beroende på verksamhet och övriga händelser.

Tidsangivelserna i årsplaneringen ska i de flesta fall ses som en rekommendation. Det viktigaste är att uppgifterna faktiskt genomförs.

Den skriftliga fördelningen av arbetsmiljöuppgifter, som går från kommunfullmäktige och nedåt i organisationen, förtydligar vem som har ansvaret för att uppgifterna faktiskt genomförs.

Stort fokus har fram till nu legat på att utveckla kommunövergripande rutiner, riktlinjer mm. gällande arbetsmiljöarbetet. Under hösten kommer fokus att ligga på det som är specifikt för Socialförvaltningen.

Åtgärder, genom bland annat ökat samarbete, utbildning och översyn av organisationen, sker med syfte att förbättra såväl arbetsmiljön som verksamheterna i dess helhet.

Med syfte att förbättra rehabiliteringsprocessen och minska sjukfrånvaron ska arbetsgivaren, på försök under hösten, få hjälp av sjuksköterskor.

Åtgärder, genom bland annat ökat samarbete, utbildning och översyn av organisationen, sker med syfte att förbättra såväl arbetsmiljön som verksamheterna i dess helhet.

Med utgångspunkt i bland annat personalstrategin ska ett flertal åtgärder vidtas med syfte att öka samtliga medarbetares möjlighet till information och delaktighet.

Åtgärder ska bland annat vidtas med syfte att

- på sikt minska arbetsbelastningen,
- minska risken att psykiskt påfrestande arbetsuppgifter leder till ohälsa,
- öka möjligheten till delaktighet,
- motverka påfrestande konflikter och förbättra konflikthanteringen,
- öka förtroendet för förvaltningens ledningsgrupp,
- förbättra och utveckla arbetsplatsträffarna,
- förbättra och utveckla ledarskapet.

Utifrån resultatet av den psykosociala medarbetarundersökning, som genomfördes under januari och februari år 2017, har ytterligare utvecklingsområden kunnat specificeras och respektive enhet har arbetat fram en handlingsplan gällande vad man ska arbeta med för att förbättra den psykosociala arbetsmiljön. Åtgärderna skiljer sig åt, men vanligt förekommande är att man behöver och ska arbeta för att:

Minska arbetsbelastningen

Öka grundbemanningen, hålla regelbundna avstämningar gällande scheman, omfördela arbetsuppgifter, gå igenom rutiner och processer, se över prioriteringsordning. mm.

Minska risken att psykiskt påfrestande arbetsuppgifter leder till ohälsa

Anordna regelbundna reflektionstider, erbjuda samtalsstöd, anordna föreläsningar om bl.a. hot och våld, mm.

Öka möjligheten till delaktighet

Information och dialog inför förändringar, utöka diskussionsdelen på arbetsplatsträffar, mm.

Motverka påfrestande konflikter och förbättra konflikthanteringen

Gruppövningar och föreläsningar, tid för diskussion gällande detta på arbetsplatsträffar, förbättra kommunikationen, mm.

Öka förtroendet för förvaltningens ledningsgrupp

Chefer ska bjudas in till arbetsplatsträffar, förbättra kommunikationen och möjligheten att få information, förtydliga var man själv kan söka information. mm.

Förbättra och utveckla arbetsplatsträffarna

Minska antalet deltagare per tillfälle, öka möjligheten till dialog, diskutera arbetsmiljö och hälsa. mm.

Förbättra och utveckla ledarskapet

Öka dialogen, uppmuntra förslag till förändringar, bättre och snabbare återkoppling, arbeta med konflikthantering. mm.

Denna typ av medarbetarundersökning kommer att genomföras de år det inte sker en undersökning på kommunnivå. På så sätt kan uppföljningar göras gällande huruvida vidtagna åtgärder har haft effekt och en ny planering för ytterligare förbättringar kan genomföras.

Internkontroll - Fakturahantering

Process: Fakturahantering
Kontroll: 2 av 4
Kontrollsystem: Fakturor betalas i tid

Förslag till beslut

Socialnämnden godkänner internkontrollen för fakturahanteringen.

Bakgrund

Kommunen är en viktig kund för det lokala näringslivet och hur kommunen sköter fakturahanteringen gentemot våra kunder kan få stor inverkan på det enskilda företags ekonomi och likviditet. Förutom att påverka leverantörens ekonomi kan fakturahanteringen också påverka företags syn på kommunen, i synnerhet då fakturering ofta är återkommande. Detta har bl.a. koppling till KF:s 5:e mål "Östhammars kommun ska vara en kommun med ett gott företagsklimat".

Metod

Granskningen är komplett och ska utföras fyra gånger under 2017.

Resultat

Granskningstillfälle	Antal	Legat länge*	Nära förfal- lodag**	Förfallna	Utredning
2017-07-05	104	24	8	11	0
Andel av totalt antal		23%	8%	11%	0%
2017-07-11	204	31	8	7	1
Andel av totalt antal		15%	4%	3%	0%

* Mer än fem dagar

** Tio dagar innan förfallodag

Sammanfattning/bedömning

Utifrån resultatet kan man se att det vid de två granskningstillfällena var elva respektive tre procent av fakturorna som inte betalades i tid. Resultatet är i nivå eller något sämre jämfört med granskningen i april, då en respektive sju procent av fakturorna passerade förfallodag.

Förvaltningens bedömning från april kvarstår och resultatet bekräftar behovet av de beslutade åtgärderna vid redovisning efter första granskningen. Dock ska man

ha i åtanke den korta tid som gått från första granskningen och att åtgärder från den kan förväntas ge effekt längre fram.

Åtgärder

Med hänsyn till resultatet av den första granskningen behöver fakturaprocesen ses över för att identifiera förbättringsområden i fakturaflödet. Åtgärder som sätts in redan under året är:

- Översyn av fakturaflödet
- Se över om behov finns att öka antalet utbetalningstillfällen från ekonomisystemet (idag en till två tillfällen i veckan)
- Uppdatera eventuella brister i rutinbeskrivningar
- Information till verksamheterna

Socialförvaltningen
Torbjörn Nyqvist

Uppräkning av ersättning till utförare av hemtjänst, 2018

Förslag till beslut

Socialnämnden beslutar om en uppräkning av ersättningsnivån till hemtjänstutförare med 2,43 procent från och med 1 januari 2018.

Bakgrund

Östhammars kommun tillämpar sedan våren 2010 lagen om valfrihet inom hemtjänst. Utförare som uppfyller de krav som ställs i förfrågningsunderlaget kan ansöka om och beviljas att bli utförare av hemtjänst i kommunen. Både kommunens hemtjänst i egen regi och externa utförare ersätts per utförd timme. Ersättningen är differentierad och i den externa ersättningen inkluderas tillägg för administrativa kostnader och momscompensation på 6 %.

Uppräkning

Uppräkningen av hemtjänstersättningen för 2018 sker i enlighet med Vård och omsorgs ramuppräkning (exklusive volymkompensation) på 2,43 %, vilken kompenserar för förväntade pris- och lönekostnadsökningar.

Tabell

Hemtjänstersättning		2016	2017	%	2018
Egen regi	Tätort	417 kr	417 kr	10 kr	427 kr
	Glesbygd	447 kr	447 kr	11 kr	458 kr
Extern regi	Tätort	457 kr	457 kr	11 kr	468 kr
	Glesbygd	490 kr	490 kr	12 kr	502 kr

Ekonomiska konsekvenser

Utifrån en uppskattad volym för 2018 på cirka 140 000 hemtjänsttimmar ger den höjda ersättningsnivån en kostnadsökning på cirka 1,5 mnkr (140 000*10,50 kr).

Uppräkning av ersättning till LOV utförare inom daglig verksamhet, 2018

Förslag till beslut

Socialnämnden beslutar om en uppräkning av ersättningen till LOV utförare av daglig verksamhet med 2,43 procent från och med 1 januari 2018.

Bakgrund

Östhammars kommun tillämpar sedan våren 2010 lagen om valfrihet inom daglig verksamhet. Utförare som uppfyller de krav som ställs i förfrågningsunderlaget kan ansöka om och beviljas att bli utförare av daglig verksamhet i kommunen. Både kommunens daglig verksamhet i egen regi och externa utförare ersätts med en månadsersättning, som är indelade i sju vårdnivåer. Den externa ersättningen inkluderar även en moms-kompensation på 6 %.

Uppräkning

Uppräkningen av ersättningen för 2018 sker i enlighet med Vård och omsorgs ramuppräkning (exklusive volymkompensation) på 2,43 %, vilken kompenserar för förväntade pris- och lönekostnadsökningar.

Månadsersättning i per brukare

	2017	2017	2018	2018
Nivå	Egen regi	Extern regi (6% moms-komp.)	Egen regi	Extern regi (6% moms-komp.)
1	4 484 kr	4 753 kr	4 593 kr	4 868 kr
2	7 229 kr	7 663 kr	7 405 kr	7 849 kr
3	10 524 kr	11 157 kr	10 780 kr	11 428 kr
4	13 271 kr	14 068 kr	13 593 kr	14 410 kr
5	17 665 kr	18 725 kr	18 094 kr	19 180 kr
6	26 453 kr	28 040 kr	27 096 kr	28 721 kr
7	29 751 kr	31 535 kr	30 474 kr	32 301 kr

Ekonomiska konsekvenser

Med ett antagande om oförändrad volym kan man beräkna kostnadsökningar utifrån 2017 års prognostiserade kostnader om 14,2 mnkr, vilket ger kostnadsökningar för 2018 på 345 tkr (14,2*2,43%).

Äldreplan 2018-2022

DET GODA LIVET SOM ÄLDRE
I ÖSTHAMMARS KOMMUN

ÖSTHAMMARS
KOMMUN
- EN DEL AV ROSLAGEN

Innehåll

Inledning.....	3
Bakgrund och syfte.....	3
Arbetsätt, genomförande.....	4
Omvärld och nuläge	4
Befolkningsutveckling	4
Östhammars kommun	5
Befolkningsutveckling i kommunen	5
Alunda	6
Gimo	7
Öregrund.....	7
Österbybruk	8
Östhammar	8
Småorter och landsbygd inland och kustland.....	8
Småorter och landsbygd inland	9
Småorter och landsbygd kustland	10
Slutsatser angående befolkningsutveckling och befolkningsstruktur	10
Särskilt boende	10
Hjälpinsatser i eget boende.....	12
Faktorer som påverkar möjligheter till ett gott liv som äldre.....	12
Kostnadsaspekter.....	13
Delaktighet och inflytande	14
Sammanfattande synpunkter på delaktighet och inflytande från möten med kommuninvånare, politiker och tjänstemän.	14
Under planperioden ska Östhammars kommun:	15
Fysisk planering	16
Infrastruktur och trafikplanering	16
Digital infrastruktur, välfärdsteknologi.....	16
Färdtjänst.....	17
Utemiljöer och fritid.....	17
Sammanfattade synpunkter på fysisk planering från möten med kommuninvånare, politiker och tjänstemän.	18
Under planperioden ska Östhammars kommun:	18
Bostäder.....	19
Kvarboende, bostadsanpassning.....	21

Sammanfattade synpunkter på bostäder från möten med kommuninvånare, politiker och tjänstemän.....	21
Under planperioden ska Östhammars kommun:	22
Kultur och mötesplatser	23
Kultur	23
Mötesplatser	23
Sammanfattade synpunkter på kultur och mötesplatser från möten med kommuninvånare, politiker och tjänstemän.	24
Under planperioden ska Östhammars kommun:	24
Omsorg och service	25
Omsorg	25
Service	25
Maten och måltiden	26
Kompetens och personal	26
Anhöriga och närstående	27
Sammanfattade synpunkter på omsorg och service från möten med kommuninvånare, politiker och tjänstemän.	27
Under planperioden ska Östhammars kommun:	28
Hälso- och sjukvård.....	29
Kommunens ansvar	29
Demens.....	29
Multisjuka.....	29
Psykisk ohälsa	30
Vård i livets slutskede	30
Samverkan med Region Uppsala	30
Sammanfattade synpunkter på hälso- och sjukvård från möten med kommuninvånare, politiker och tjänstemän.	31
Under planperioden ska Östhammars kommun:	31
Övrig samhällsservice	32
Sammanfattade synpunkter på övrig samhällsservice från möten med kommuninvånare, politiker och tjänstemän.	32
Under planperioden ska Östhammars kommun:	32
Genomförande, uppföljning och utvärdering	33

Inledning

Äldreplanen är ett övergripande dokument som visar på kommuninvånarnas synpunkter och andra förutsättningar som är av vikt för att åstadkomma det goda livet för äldre. Äldreplanen ska inte läsas som en traditionell plan med mål och medel utan användas av nämnderna i deras ordinarie arbete med att sätta upp mål för och planera verksamheten. Mer information om detta finns under rubrikerna *bakgrund och syfte* samt *genomförande, uppföljning och utvärdering*.

Bakgrund och syfte

Kommunstyrelsen har gett socialnämnden i uppdrag att arbeta fram en äldreplan för åren 2018-2022. Syftet med en äldreplan är att skapa en långsiktig handlingsberedskap för att möta en utveckling av de äldres livssituation i kommunen.

Ansvar för att genomföra planen åvilar kommunens alla nämnder och förvaltningar vilka på olika sätt bidrar till att skapa det goda livet som äldre. Äldreplanens inriktningar och ambitioner ska därför konkretiseras med mål som formuleras av nämnderna och uppföljning ska göras av resultat och effekter. För att en uppföljning ska vara möjlig så ska det tydligt av varje nämnds verksamhetsplan framgå hur nämndens mål och aktiviteter bidrar till att förverkliga äldreplanens ambitioner.

Östhammars kommun har sedan lång tid arbetat med handlingsplaner, exempelvis i form av en äldreplan. Den tidigare äldreplanen sträcker sig från 2008 - 2018. Det har visat sig positivt att arbeta med hög delaktighet med medborgarna och i ett långsiktigt perspektiv. Förändringar i befolkningsstrukturen och samhällsomvandlingen kan i ett tidigt skede beaktas. Planen skapar en förståelse av förändringar som sker och underlättar samhällsplanering och övrigt beslutsfattande.

Äldreplanen ska beskriva hur kommuninvånarna som är 65 år och äldre ska kunna leva ett gott liv – det goda livet som äldre. Äldreplanen ska ses som ett övergripande dokument som uttalar kommunens viljeinriktning och ambitioner inom olika områden för att åstadkomma det goda livet som äldre.

Det goda livet innebär att ta vara på de erfarenheter och kunskaper som förvärvats genom livet och att känna sig trygg, uppleva gemenskap och delaktighet i samhället. Alla ska kunna vara självständiga individer som har möjligheter till att göra egna val utifrån egna intressen, önskemål och behov.

Åldrandet är mycket individuellt och något generellt mönster existerar inte. Inte heller finns någon specifik förmåga som försämras hos alla. De äldre i samhället är ingen enhetlig grupp. Det finns stora skillnader i behov, möjligheter och önskemål.

Det övergripande målet med äldreplanen är att de äldre i Östhammars kommun ska uppleva ökad trygghet, ökat välbefinnande och ökad delaktighet.

Arbetssätt, genomförande

Arbetet med äldreplanen började med att ett planeringsunderlag arbetades fram under sommar och höst 2016. Planeringsunderlaget omfattade olika förutsättningar för att åstadkomma det goda livet som äldre såsom befolkningsutveckling, behov och utbud av vård och omsorg samt utvecklingstendenser inom olika områden.

Under november månad genomfördes fem möten med kommuninvånare i Östhammar, Öregrund, Gimo, Alunda och Österbybruk. Inbjudan hade gått ut till alla invånare över 55 år i kommunen. Syftet med mötena var att inhämta synpunkter på vad som inom olika områden är viktigt för ett gott liv som äldre. Sammanlagt deltog ca 215 personer i dessa möten. Merparten av deltagarna var i åldrarna över 65 år. En lång rad förslag och synpunkter lämnades inom flera olika områden.

I januari 2017 hölls en workshop med kommunstyrelsen där en lägesrapportering av arbetet med äldreplanen gavs och där kommunstyrelsen lämnade synpunkter på målsättningar och ambitioner i den kommande äldreplanen.

I februari genomfördes en workshop med representanter från kommunens olika förvaltningar för att inventera och samtala om pågående aktiviteter med anknytning till den kommande äldreplanen och lämna synpunkter på innehållet i äldreplanen.

Under en lördag i februari genomfördes ett äldreforum. Efter inledning av kommunstyrelsens ordförande och socialnämndens ordförande gavs en föreläsning om digitaliseringens och välfärdsteknologins möjligheter att bidra till ett gott liv som äldre. Vidare presenterades kommunens planer för bostäder och en lägesrapport gavs avseende arbetet med äldreplanen. Möjligheter fanns även att lämna synpunkter på innehållet i den kommande äldreplanen. Sammanlagt deltog ca 50 personer.

Rapportering angående arbetets fortskridande har löpande gjorts till socialförvaltningens ledning. Rapportering har även gjorts till socialnämnden.

Omvärld och nuläge

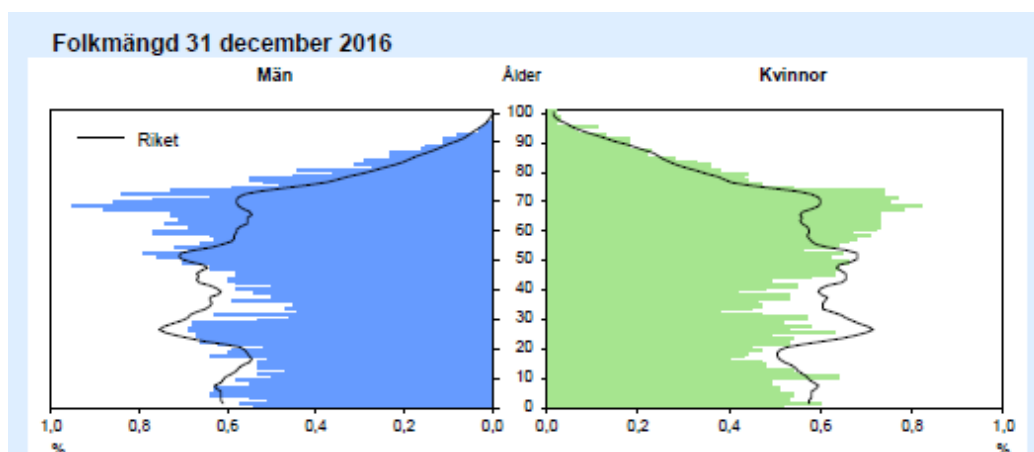
Befolkningsutveckling

Åldersfördelningen i Sverige och i många andra länder förskjuts snabbt mot en ökande andel äldre och en minskande andel yngre till följd av en låg fertilitet och en hög och ökande medellivslängd. Idag är den förväntade medellivslängden drygt 84 år för kvinnor och nästan 81 år för män.

Sedan år 1961 har det i riket skett en kontinuerlig ökning av den förväntade medellivslängden vid 65 år. Kvinnornas återstående medellivslängd vid 65 år har ökat från 16 år 1961 till drygt 21 år 2015. För män har den förväntade återstående medellivslängden vid 65 år ökat från nästan 14 år till drygt 18 år under samma tidsperiod. Skillnaden mellan könen kvarstår dock och kvinnor förväntas leva nästan tre år längre än män vid 65 års ålder.

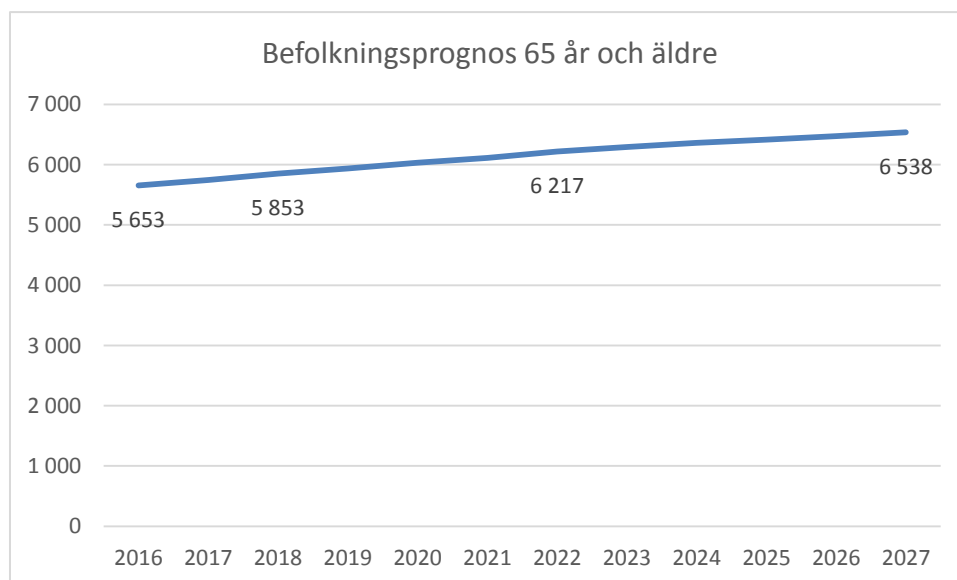
Östhammars kommun

Östhammars kommun har i förhållande till riket en större andel äldre invånare. I figuren nedan ses befolkningsstrukturen för kommunen uppdelat på män och kvinnor i förhållande till riket.

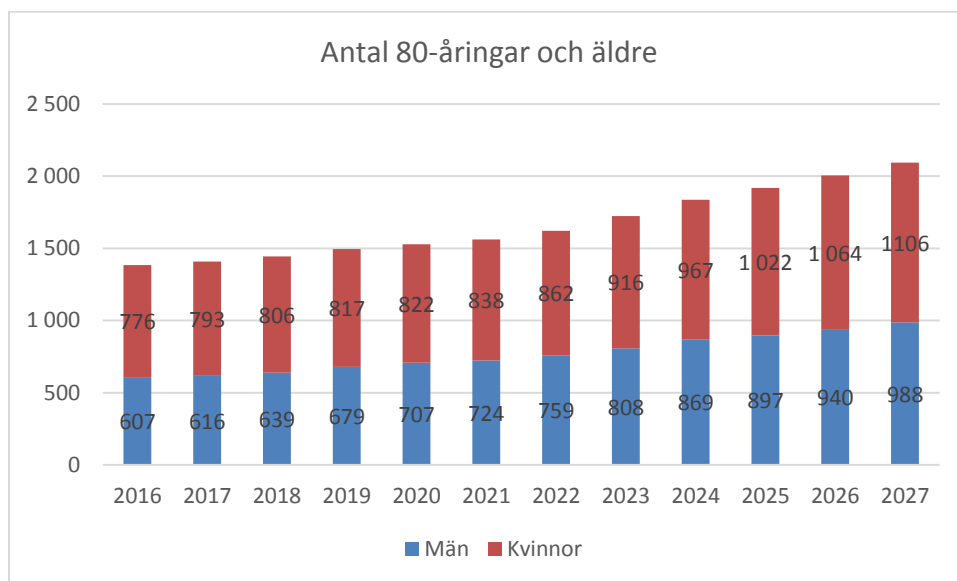
Andelen 65-åringar och äldre uppgår i Östhammars kommun till ca 26 procent medan genomsnittet för riket är ca 23 procent. Medelåldern i kommunen är ca 45 år jämfört med rikets ca 43 år.

Befolkningsutveckling i kommunen

Antalet 65-åringar och äldre beräknas öka från nuvarande ca 5 600 personer till ca 6 200 till år 2022 som äldreplanen sträcker sig till. Om tio år – år 2027 – beräknas antalet ha ökat med ytterligare ca 300 personer, till ca 6 500 65-åringar och äldre. Sett över en tioårsperiod beräknas således antalet 65- åringar och äldre öka med nära 1 000 personer.

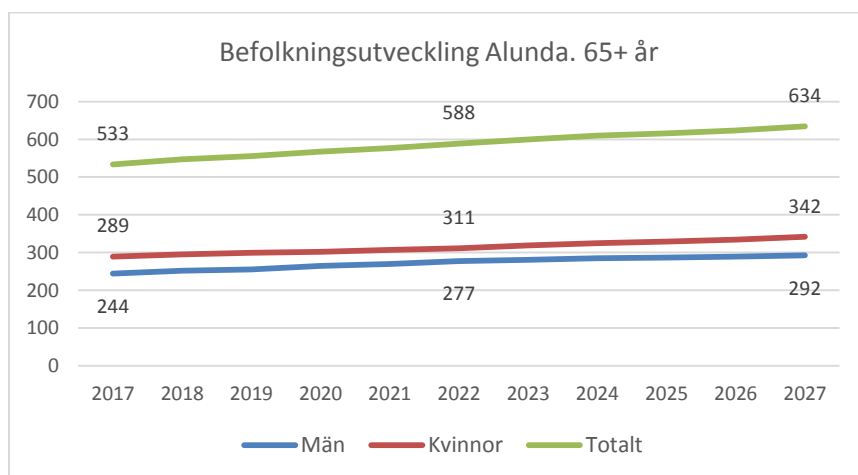
Av ökningen för 65-åringar och äldre svarar antalet 80-åringar och äldre för ca 680 personer mellan åren 2017-2027. Det motsvarar en ökning på nästan 50 procent för gruppen 80 år och äldre.

Merparten av 80-åringarna och äldre är kvinnor, det är dock männen som ökar mest under perioden 2017-2027, med ca 370 personer jämfört med ca 310 för kvinnorna.

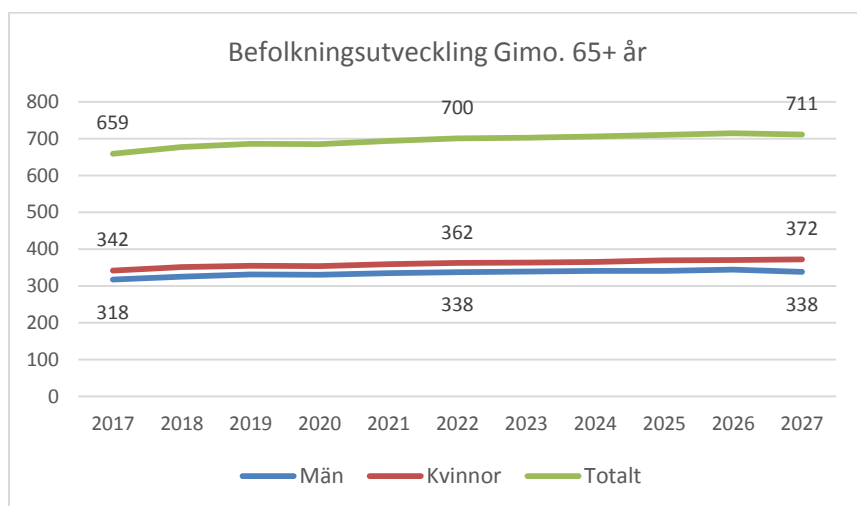
I det följande visas den prognostiserade befolkningsutvecklingen för olika delar av kommunen. Prognoser visas för varje tätort och även för landsbygden utanför tätorterna. Landsbygden är indelad i två områden, småorter och landsbygd inland och småorter och landsbygd kust. Figurerna visar den prognostiserade befolkningsutvecklingen totalt och uppdelat mellan män och kvinnor.

Alunda

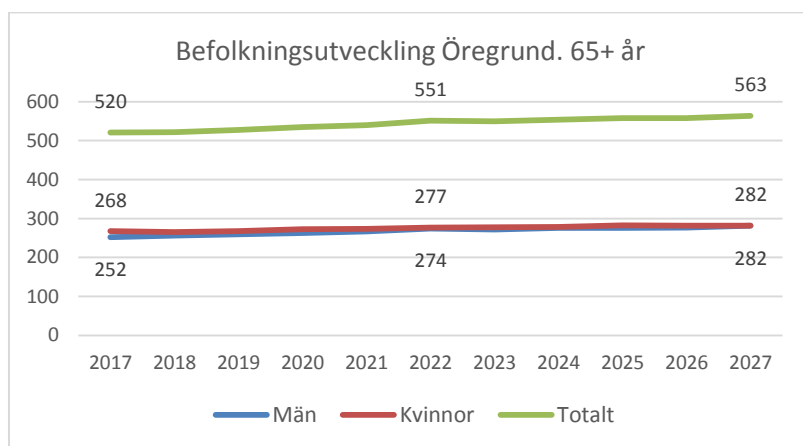
Antalet 65-åringar och äldre beräknas under den kommande tioårsperioden öka med ca 100 personer. Ökningstakten är ungefär lika mellan könen. Fram till 2022, så långt äldreplanen sträcker sig, beräknas ökningen till drygt 50 personer.

Gimo

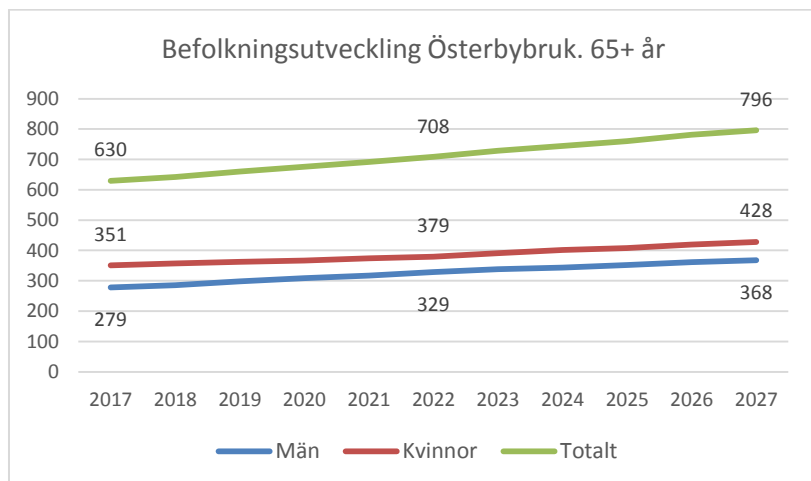
I Gimo beräknas antalet 65-åringar och äldre öka med ca 40 personer till år 2022, därefter avtar ökningstakten och åren mellan 2022 och 2027 beräknas antalet 65-åringar och äldre öka med ytterligare tio personer där kvinnorna står för hela ökningen.

Öregrund

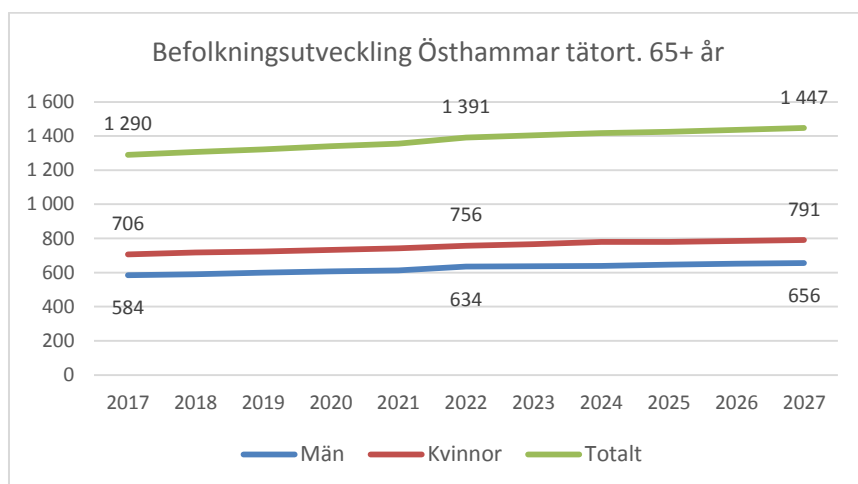
Under de kommande tio åren beräknas antalet 65-åringar och äldre öka med drygt 40 personer. Ökningen är något större för männen vilket innebär att det om tio år kommer att vara ungefär lika många män som kvinnor över 65 år i Öregrund.

Österbybruk

I Österbybruk beräknas ökningen under den kommande tioårsperioden uppgå till ca 170 personer. Ökningstakten är ungefär lika mellan könen, skillnaden i antal mellan könen är dock förhållandevis stor. År 2022 kommer det att vara ca 700 personer över 65 år, jämfört med nuvarande ca 630.

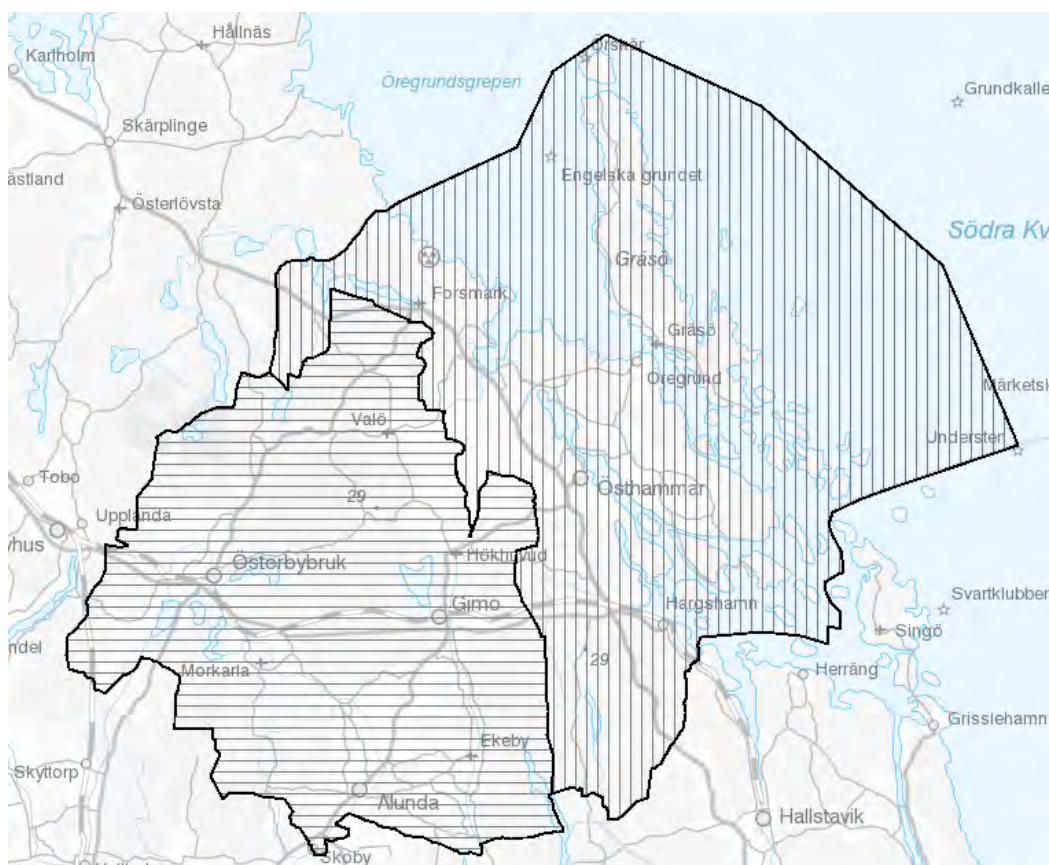
Östhammar

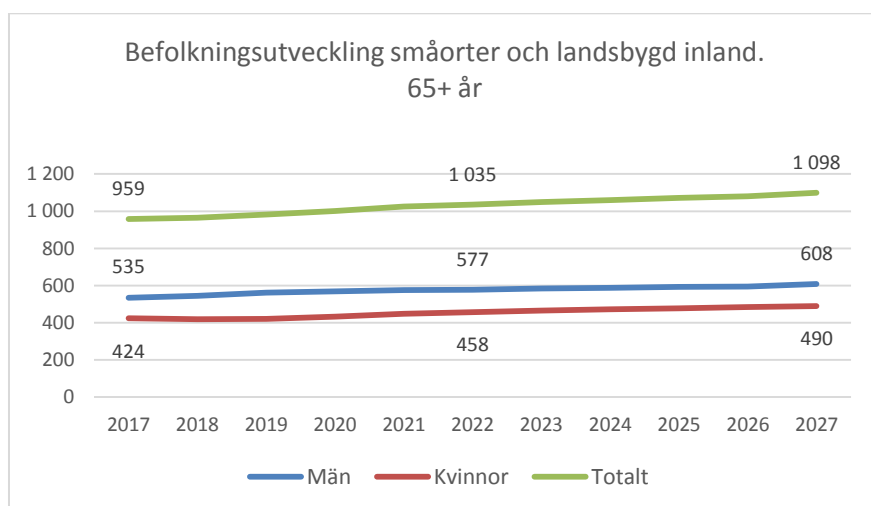
I Östhammars tätort beräknas antalet 65-åringar och äldre att öka med ca 160 personer under de kommande tio åren. Ökningen är något större för kvinnorna och skillnaden mellan könen i antal 65-åringar och äldre är relativt stor, mellan ca 120 personer i nuläget till ca 135 fler kvinnor än män om tio år.

Småorter och landsbygd inland och kustland

Kartbilden nedan visar vilka områden som ingår i småorter och landsbygd inland respektive kustland. Tätorterna Östhammar, Öregrund, Gimo, Alunda och Österbybruk inom respektive område ska exkluderas. Valet att ha två geografiska block utöver de fem större tätorterna baseras främst på att serviceutbud och verksamheter såsom särskilda boenden finns i de fem större tätorterna. Gränsen mellan områdena är satt efter så kallade nyckelkodsområden, som statistiken är indelad efter.

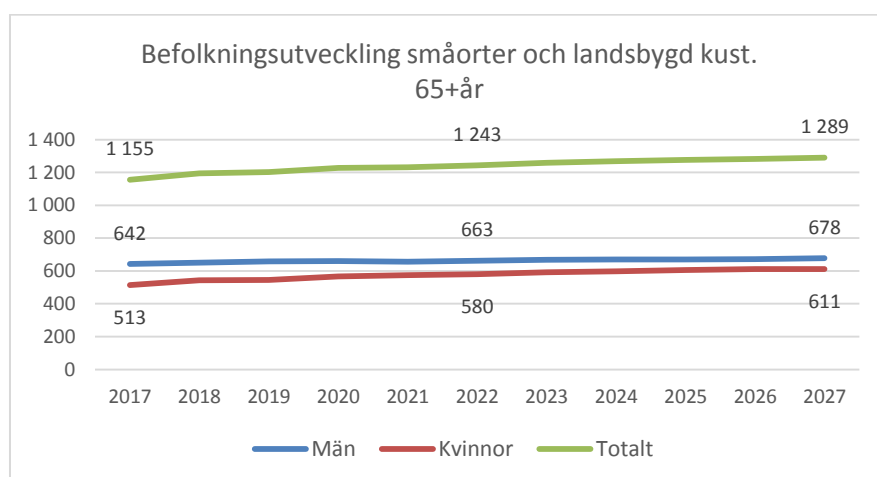

Småorter och landsbygd inland

Till skillnad från i de större tätorterna så är i inlandets småorter och landsbygd antalet män fler än antalet kvinnor. Under tioårsperioden beräknas antalet 65-åringar och äldre öka med ca 140 personer.

Småorter och landsbygd kustland

Även i kustlandets småorter och landsbygd är antalet män fler än kvinnorna. Antalet kvinnor över 65 år ökar dock snabbare än antalet män under de kommande tio åren. Totalt beräknas antalet 65-åringar och äldre öka med ca 130 personer under de kommande tio åren. Fram till år 2022 beräknas ökningen till ca 90 personer.

Slutsatser angående befolkningsutveckling och befolkningsstruktur

Jämfört med riket har Östhammars kommun en större andel invånare 65 år och äldre. Antalet och andelen invånare över 65 år kommer att öka under de närmaste tio åren. Vid planperiodens slut, år 2022, kommer det att vara 600 fler personer över 65 år och om tio år kommer det enligt befolkningsprognoserna att vara ca 1000 fler invånare som är över 65 år.

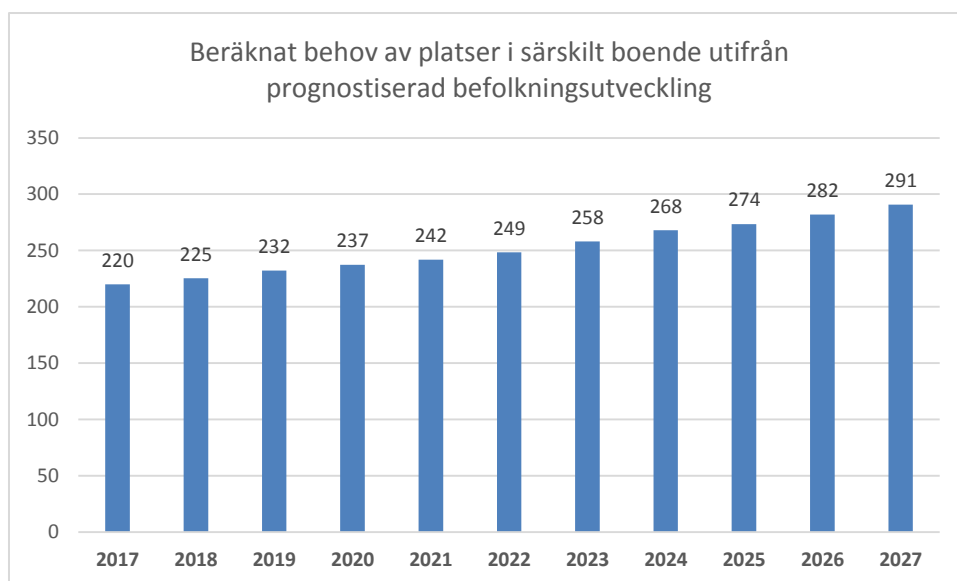
Åldersfördelningen skiljer sig något åt mellan tätorterna. Östhammar och Öregrund har en större andel äldre invånare än de övriga tätorterna. En förklaring till detta kan vara att kustområdet har en inflyttning av personer som flyttar till sitt fritidshus efter pensionen.

I tätorterna är det fler kvinnor än män över 65 år medan det i de mindre tätorterna och landsbygden är motsatt förhållande.

I kommunen finns många invånare med ursprung i andra länder. Sammanlagt är det ca 1 500 personer över 65 år som är födda utomlands.

Särskilt boende

Utifrån det antal personer som den 31/12 år 2016 bodde på ett särskilt boende så kan framtida behov och efterfrågan beräknas med hänsyn till prognostiserad befolkningsutveckling. Nedanstående bild visar det beräknade antalet personer i särskilt boende.

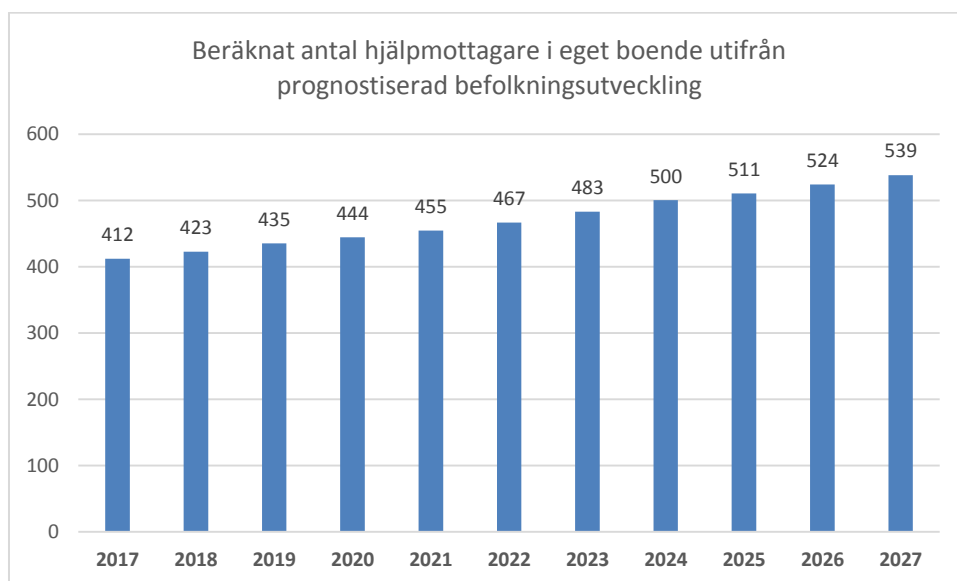
Enligt tillgänglig statistik finns i kommunen 230 platser i särskilt boende. Det betyder att det för att tillgodose de behovsanspråk som den beräknade befolkningsutvecklingen innebär, skulle behövas ett tillskott på ca 60 platser till år 2027.

I tabellen nedan visas antal invånare över 65 år per plats i ett särskilt boende. Beräkningarna utgår från det prognostiserade antalet invånare 65 år och äldre år 2022. I beräkningarna har invånarantalet för kustlandets småorter och landsbygd räknats in i Östhammar och Öregrund och inlandets småorter och landsbygd har inkluderats i Alunda, Gimo och Österbybruk eftersom det är på dessa orter det finns särskilda boenden för äldre. Småorterna och landsbygdens invånare har antagits fördelas jämt mellan tätorterna. Syftet är att få en indikation på var behovet av ytterligare platser är störst.

	Antal invånare tätort	Antal invånare småorter och landsbygd	Summa invånare 65 år och äldre	Boendeplatser	Invånare per plats särskilt boende
Alunda	588	1035/3=345	933	53	17,6
Gimo	700	1035/3=345	1045	46	22,7
Österbybruk	708	1035/3=345	1053	50	21,1
Öregrund	551	1243/2=622	1173	23	51,0
Östhammar	1391	1243/2=622	2013	60	33,6

I Öregrund inklusive småorter och landsbygd i kustlandet går det 51 invånare över 65 år per plats i särskilt boende – vilket är flest. Detta skulle indikera att utbyggnadsbehovet är störst i Öregrundsområdet.

Hjälpinsatser i eget boende

Vid årsskiftet 2016/2017 var det 412 personer som hade hjälpinsatser¹ i eget boende. Samma andel hjälpmottagare i förhållande till antalet invånare innebär att befolkningsökningen medför en ökning av antalet hjälpmottagare med drygt 50 personer till år 2022 och med knappt 130 personer till år 2027.

Faktorer som påverkar möjligheter till ett gott liv som äldre

En rad faktorer påverkar möjligheterna till ett gott liv som äldre. Vi lever allt längre vilket innebär att livet som pensionär har ändrats, från att ha varit en kortare tid i livet till att nu innefatta en stor del av livet.

Enligt Socialstyrelsens folkhälsorapport motionerar dagens äldre betydligt mer än tidigare generationer. Rökning har sedan länge minskat bland äldre män, men inte bland äldre kvinnor. Över hälften av både kvinnor och män över pensionsåldern är överviktiga, men bland de äldsta finns också många underviktiga. Undersökningar av självskattad alkoholkonsumtion visar att de äldre människors konsumtion har ökat under senare år, medan kvinnornas inte har förändrats. Dödligheten i alkoholrelaterade diagnoser har ökat sedan början av 1990-talet bland personer i åldern 65–74 år.

Att stärka det friska och förebygga ohälsa är viktiga strategier för ett hälsosamt åldrande. Forskningen betonar framför allt fyra områden för att uppnå detta:

- social gemenskap och stöd,
- meningsfullhet,
- fysisk aktivitet
- goda matvanor

¹ Inklusivt ledsagning och avlösning

Statens folkhälsoinstitut konstaterar att insatser på dessa områden leder till både ökad livskvalitet för individen och till samhällsekonomiska vinster. Social gemenskap och stöd har positiva effekter på hälsa och välbefinnande även i hög ålder. Att vara delaktig, känna sig behövd och uppleva att det man gör är meningsfullt påverkar åldrande och engagemanget i sin egen hälsa. Hälsovinsterna av motion är i stort sett desamma för äldre personer som för övriga. Goda matvanor och trivsamma måltider har stor betydelse för hälsa och välbefinnande. Metoder där deltagarna gör praktiska aktiviteter kring mat, exempelvis matlagingskurser, samt information, tips och recept anpassade till äldre ger effekt på beteendet.

Ett hälsosamt åldrande innebär inte i första hand att undvika sjukdomar och funktionshinder utan handlar om att fortsätta att utvecklas, att ha en positiv relation till andra människor, få bestämma över sig själv och känna meningsfullhet. Att vara en del i ett socialt sammanhang, vara fortsatt fysiskt aktiv, ha en hälsosam kosthållning och vara måttlig med alkohol och tobak bidrar till ett hälsosamt åldrande.

Utredningen ”Nationell kvalitetsplan för äldreomsorgen” konstaterar att vi blir allt äldre och lever längre innan vi får olika sjukdomstillstånd. Medellivslängden är nu 84 år för kvinnor och drygt 80 år för män men tendensen är att medellivslängden kommer att fortsätta öka för båda grupperna. Trots att vi blir allt äldre uppger många äldre att de har en bra hälsa. Faktorer som sociala relationer, aktivitet, självbestämmande och känsla av mening har betydelse för upplevelsen av ett hälsosamt åldrande. Dödligheten i vissa sjukdomar minskar och förväntas fortsätta göra det. Förekomsten av demenssjukdomar förväntas dock öka då fler kommer att uppnå den ålder då dessa uppträder mer frekvent. Olika livsstilsfaktorer, som fysisk aktivitet, kost, rökning, stress och alkoholvanor påverkar äldres hälsa. Psykisk ohälsa är utbredd bland äldre. Det återstår att se vad den allt snabbare utvecklingen av medicinska landvinningar, teknisk utveckling och välstånd kommer att betyda för hälsa och livstillfredsställelse hos framtidens äldre.

Kostnadsaspekter

Det är inte bara befolkningsförändringar som påverkar kostnadsutvecklingen för vård och omsorg. Historiskt sett har andra faktorer haft större betydelse: landets välstånd och inkomstutveckling, den medicinsk-teknologiska utvecklingen, ändrade behandlingsmönster, ökade förväntningar och krav på tjänsternas innehåll och kvalitet samt tillgången till personal med olika kvalifikationer. Kostnadsutvecklingen beror således på en kombination av att befolkningens sammansättning förändras, att välståndet ökar och medicinteknologiska landvinningar (som i sin tur kan vara beroende av landets ekonomiska situation).

Förändringar av medicinteknologin påverkar kostnadsutvecklingen på olika sätt. Den ger möjligheter till nya behandlingar som tidigare inte varit möjliga. Diagnostiska metoder utvecklas och fler kan få rätt diagnos eller kortare behandlingstider, vilket i sin tur kan öka antalet som får sjukvård. Detta leder dock ofta till ett större behov av personal med specialistkompetens (och högre lön). Teknologiska framsteg kan även vara kostnadsbesparande genom att kostnaderna för behandlingar minskar, dvs det blir billigare att ge behandling.

Delaktighet och inflytande

Samma möjligheter till delaktighet och inflytande i samhället ska finnas oavsett ålder.

En grundläggande förutsättning för kommuninvånarnas delaktighet och inflytande är att det finns information om kommunens verksamheter, tjänster och planer. Informationen ska vara tydlig, lättillgänglig och aktuell och finnas på olika språk och i olika format, som exempelvis uppläst text, information via webb eller tidningar.

För att göra rätt saker är det också viktigt att fråga efter och lyssna till synpunkter och önskemål från de äldre.

Möjlighet finns att genom att ta kontakt med kommunens kundtjänst Östhammar Direkt föra fram synpunkter eller klagomål eller genom att använda ett webbaserat formulär lämna en synpunkt till Östhammar Direkt.

Socialförvaltningen har ett system för synpunktshantering. Synpunkter på verksamheten kan lämnas via telefon, e-post eller genom att fylla i en särskild blankett. Efter att synpunkten registrerats lämnas den vidare till berörd chef. Synpunkterna kan sedan användas för att förbättra verksamheten.

Östhammars kommun är förvaltningsområde för finska och har därmed ett särskilt ansvar för att värna om det finska språket och kulturen. Det betyder bland annat att man som kommuninvånare har rätt att använda finska i kontakterna med kommunen och har rätt till information och service på finska inom äldreomsorgen.

I kommunen finns ca 1500 personer över 65 år som har utländskt ursprung. Antalet kommer att öka i takt med att befolkningen åldras. Detta ställer krav på att informations- och serviceinsatser anpassas så att delaktighet och inflytande möjliggörs även för denna grupp.

Det kommunala pensionärsrådet är ett organ för överläggningar, samråd och ömsesidig information mellan företrädare för äldre och kommunens styrelse och nämnder. Rådets ledamöter består av politiker och representanter från pensionärsföreningar. I kommunens organisation finns rådet knutet till kommunstyrelsen. Rådet sammanträder fyra gånger per år.

Sammanfattande synpunkter på delaktighet och inflytande från möten med kommuninvånare, politiker och tjänstemän.

- Det ska vara lätt att komma i kontakt med kommunen och hitta rätt information.
- Information ska finnas på flera olika sätt.
- Få hjälp med att fylla i blanketter på en mötesplats, ex vis biblioteket
- Datorkurser för äldre.
- En myndighetslots för hjälp med myndighetskontakter.
- Säkra och enkla e-tjänster för att underlätta invånarnas kontakter med kommunen
- Ge äldre möjlighet att välja omsorg med stöd av välfärdsteknik
- På särskilda boenden och mötesplatser tillhandahålla internetuppkoppling så att äldre kan hålla kontakt med anhöriga och ta del av digitala tjänster

Under planperioden ska Östhammars kommun:

- Se till att det är enkelt att komma i kontakt med kommunen.
- Tillse att information från kommunen är lättillgänglig och lätt att förstå.
- Säkerställa att information finns på flera olika språk.
- Underlätta möjligheterna för invånarna att ta del av digitala tjänster.
- Tillse att en dialog skapas mellan nämnder och kommuninvånare inför genomgripande förändringar.

Fysisk planering

Infrastruktur och trafikplanering

Goda kommunikationer som är tillgängliga och säkra är en förutsättning för ett självständigt liv. Möjligheterna att som äldre ta sig till serviceinrättningar, affärer och vårdinrättningar ska vara lika goda som för andra åldersgrupper.

I kommunens Översiktsplan 2016 identifieras fem inriktningsmål varav ett benämns ”flexibla kommunikationer”. Av översiktsplanen framgår att kommunikationer har stor betydelse för kommunen och att det handlar om att tänka på nya sätt och hitta flexibla lösningar för att skapa goda kommunikationer. Exempel på detta som anges är välfungerande kommunikationsnoder med busstationer, cykelstråk, pendlarparkeringar och anropsstyrd trafik. Det framhålls även att bra och heltäckande bredband skapar förutsättningar att verka och bo lokalt, även i kustområdet och på landsbygden.

Digital infrastruktur, välfärdsteknologi

Intresset hos äldre och anhöriga för teknikstöd som gör vardagen enklare samt ökar tillgängligheten växer för varje dag som går. Teknologi och nya tjänster i form av insatser och hjälpmedel kan ge ett bättre vardagsliv och tryggare boende för äldre. Utvecklingsområden kan vara utrustning i bostaden för skötsel av personlig hygien, planeringshjälp eller ”kom ihåg hjälp”, telefon, tv eller annan kommunikation. Andra områden kan vara förflyttning inomhus eller utomhus, utbud av och nya kombinationer av mobila tjänster både för varor och för service. Smarta appar och hjälpredor, pålitlig automatik, en enkel fjärrkontroll eller attraktiva tjänsteutbud kan vara intressanta för anhöriga och närstående till äldre. Med bättre och mer användarvänlig teknik i bostäder ges bättre förutsättningar för många äldre att långt upp i ålder bo bekvämt och tryggt. Många äldre anammar det digitala samhället. Men för de som inte är vana vid att använda teknik och it så ska det finnas möjlighet att lära sig. Bland annat kan äldre lära äldre, eller så kan den yngre it-vana generationen ställa upp som volontärer för att lära de äldre om teknik och it.

Utredningen ”Nationell kvalitetsplan för äldre” konstaterar att användningen av informationsteknologi bland äldre har ökat kontinuerligt. Skillnaderna är dock större mellan yngre äldre och de allra äldsta än mellan yngre och äldre. Av de äldsta, över 75 år, är det enligt en undersökning fyra av fem som uppger att de inte känner sig delaktiga i informationssamhället och att förändringarna har gått för långt. Enligt utredningen kan man förvänta sig ett ökat användande när yngre äldre, som nu är de mest frekventa användarna av informationsteknologi, åldras men samtidigt, med den teknikutveckling som kontinuerligt äger rum och som yngre mer påtagligt är delaktiga i då de är aktiva på arbetsmarknaden, är risken stor att skillnaderna till viss del upprätthålls.

Färdtjänst

Färdtjänst är särskilt anordnade transporter för personer med funktionshinder. Den som är folkbokförd i Östhammars kommun kan beviljas färdtjänst i kommunen. Resor kan beställas alla dagar mellan kl 08.00 och 17.00, senast dagen innan avresedagen. Möjlighet finns att beställa en resa samma dag, men man får då resa i mån av plats och till förhöjd avgift. På grund av samordning kan resor senare- eller tidigareläggas med 60 minuter. Hämtningstiden meddelas vid beställningen. Den totala restiden kan som mest fördubblas på grund av samordning, men kan aldrig förlängas med mer än 60 minuter.

Östhammars kommun har avtalat med ett företag om att de ska utföra färdtjänstresor. Kommunen har även avtalat om att chauffören ska iaktta respekt för den resandes integritet och självbestämmande, vilket bl a innebär ett artigt uppträdande, personlig hjälp i och ur fordonet liksom hjälp med i- och urlastning av hjälpmedel och övrigt bagage. Chauffören ska även utifrån den resandes behov ge hjälp till och från resstart/resmål (exempelvis från bostad till taxi/från taxi till butiksdörr) samt se till att resan utförs på ett komfortabelt och trafiksäkert sätt.

Den som har ett stort och varaktigt funktionshinder kan ansöka om riksfärdtjänst för resor utanför kommunen (max 60 mil).

Utemiljöer och fritid

Att vistas utomhus i naturen ger goda hälsoeffekter och många undersökningar visar att människor mår bra i miljöer som innehåller lövträd, blommande vilda växter, fåglar och vatten. I kommunens arbete med boendemiljöer för äldre, såväl eget boende som olika typer av vård- och omsorgsboenden ska kommunen planera nya och utveckla befintliga boendemiljöer så att både byggnaderna och omgivningarna skapar läkande och inspirerande miljöer och samtidigt bidrar till biologisk mångfald.

Genom att i anslutning till alla boendetyper utveckla närmiljöer med gröna, varierade och flerskiktade naturvärden i form av innergårdar och närliggande parkmiljöer, ges både äldre och övriga närboende/besökare goda förutsättningar att uppleva naturen nära. Varierade och flerskiktade miljöer omfattar en blandning av gräsytor, träd, buskar, blommande växter, vatten etc. Att göra miljöerna tillgängliga och trygga genom sittplatser, bra val av beläggning på de hårdgjorda ytor som behövs för framkomlighet, utformning av belysning m m är en förutsättning för att alla ska kunna tillgodogöra sig de gröna miljöerna.

I likhet med beskrivningen av hälsovinster genom att utveckla och stärka gröna värden i nära anslutning till boendemiljöerna, kan även andra mötesplatser utomhus öka livskvaliteten och ge en förbättrad hälsa för kommunens invånare, såväl äldre som yngre.

Stadsparker och tätortsnära strövområden, med uppmuntran till rörelse genom markerade stigar, utegym, boulebanor, lekplatser, fria ytor, sittplatser för paus mellan aktiviteter m m samt med anpassningar för personer med funktionsnedsättningar, ger möjlighet att uppleva naturen samtidigt som de har starka sociala värden. Dessa områden kan fungera som

spännande mötesplatser som varierar med årstiderna och kan öka folkhälsan hos både äldre och unga.

Även strövområden och naturområden längre från tätorter och byar bör så långt möjligt tillgängliggöras; genom beskrivning av möjlighet till kollektiva färdmedel till platsen, beskrivning av vilka tillgänglighetsanpassningar som finns i området samt utmärkning av stigar för att uppmuntra till rörelse och aktivitet. Här har samverkan med Upplandsstiftelsen en viktig roll för utveckling och bättre tillgänglighet till naturområden och friluftsliv.

Sammanfattade synpunkter på fysisk planering från möten med kommuninvånare, politiker och tjänstemän.

- Det ska finnas säkra gång- och cykelvägar samt trottoarer. God tillgänglighet.
- Trafiklösningarna i de centrala delarna av tätorten ska vara säkra.
- Underhåll, belysning, sandning och snöröjning ska vara god.
- Det ska finnas sittplatser längs promenadstråk så att man kan vila.
- Det ska finnas goda parkeringsmöjligheter för besök och pendlare.
- Regionbussarna ska ha fortsatt bra turtäthet samt vara prisvärda (inkl. sjukresor).
- Det ska finnas tillgång till fungerande färdtjänst och det ska gå att beställa samma dag.
- Det ska finnas säker tillgång till internet, även på landsbygden och kommunikationen ska säkerställas även när kopparnätet inte finns.
- Det ska finnas goda möjligheter att genom god tillgänglighet komma ut i naturen.
- Driften av befintliga fritidsanläggningar ska säkerställas.
- Det ska finnas möjlighet att träna för alla, även för personer med särskilda behov och funktionsnedsättningar
- Naturstigar med god tillgänglighet ska finnas
- Det ska finnas tillgång till gym, både inomhus och utomhus
- Tillgång till simhall och varmvattenbad.

Under planperioden ska Östhammars kommun:

- Säkerställa att det i kommunens fysiska planering tas hänsyn till funktionsnedsatta äldres särskilda behov.
- Aktivt bevaka och nyttiggöra utvecklingen av teknik och hjälpmedel som kan bidra till äldres självständighet och välmående.
- Tillse att tillgänglighet och säkerhet beaktas vid såväl planering, iordningsställande som underhåll av kommunens anläggningar och tillgångar.
- Erbjuder goda och säkra kommunikationer med hög grad av tillgänglighet.
- Säkerställa att färdtjänsten är lättillgänglig, säker och komfortabel.
- Se till att det finns säker tillgång till internet.
- Skapa bra möjligheter att genom god tillgänglighet komma ut i naturen, till ett aktivt friluftsliv och motionsaktiviteter.
- Fortsätta och utveckla samverkan med organisationer för tillgänglighetsarbetet.

Bostäder

Varje kommun ska enligt Lagen om bostadsförsörjning ha riktlinjer för bostadsförsörjningen i kommunen. Syftet ska vara att skapa förutsättningar för alla i kommunen att leva i goda bostäder och för att främja att ändamålsenliga åtgärder för bostadsförsörjningen förbereds och genomförs.

Ett boende representerar trygghet, omsorg och självständighet. För de allra flesta påverkar den egna bostadssituationen livskvaliteten i väldigt stor utsträckning. Önskemålen för ens boende ser olika ut och förändras även över tid, men möjlighet till att själv bestämma hur och var man ska bo är en central del i människors välbefinnande.

Flyttfrekvensen bland äldre är generellt låg. Den låga flyttfrekvensen beror inte bara på ett sinande utbud av bostäder anpassade för äldre. Allt fler personer bor kvar i hemmet högre upp i åldrarna än tidigare. Detta är ett resultat av den förbättrade hälsan och funktionsförmågan bland äldre och en medveten politik från samhällets sida att styra över vårdresurser från olika former av institutionsboenden till möjligheter att bo kvar i hemmet. Detta har skett genom en utökning av hemtjänsten och, i allt högre grad, genom att förlita sig på ett ökat stöd från nära anhörigas sida. Många av dagens äldre vill också bo kvar i sin nuvarande bostad.

Av kommunens Översiktsplan 2016 framgår att det råder bostadsbrist i kommunen. Det stora antalet villor i förhållande till andra bostadsformer låser läget genom att omflyttningen blir låg. Detta förstärks genom tätortsstrukturen som delar upp bostadsmarknaden i flera mindre delar. Den som vill byta bostad söker oftast alternativ på den egna boendeorten. I översiktsplanen lyfts även fram att kommunens roll när det gäller bostadsbyggande är att identifiera behov, skapa planberedskap och via stiftelsen Östhammarshem möta delar av den efterfrågan som gäller hyreslägenheter, serviceboenden och andra profilboenden. Kommunen kan också köpa in och sedan anvisa och sälja mark för exploatering.

För att utveckla bostadsbeståndet behöver bostadsmarknadens aktörer samverka. Genom att exempelvis komplettera en lämplig fastighet med personal och service kan ett trygghetsboende komma till stånd.

Kommunens ska enligt socialtjänstlagen bland annat verka för att äldre får möjlighet att leva och bo självständigt. Kommunen ska därför inrätta särskilda boendeformer för service och omvårdnad för äldre som behöver särskilt stöd. Dessa boendeformer brukar allmänt kallas särskilt boende, servicehus och liknande.

Särskilt boende är ett boende för de som har ett stort och omfattande behov av tillsyn och omvårdnad. På ett särskilt boende finns det personal dygnet runt. Det finns även tillgång till sjuksköterska, läkare, arbetsterapeut och sjukgymnast. Den boende har en egen lägenhet eller eget rum, men det finns också gemensamma utrymmen för sällskap och aktiviteter. I alla särskilda boenden i kommunen finns boendeenheter för personer med demenssjukdom.

Följande särskilda boenden finns i kommunen. Antal platser och ort.

Alunda	Gimo	Öregrund	Österbybruk	Östhammar	TOTALT
53	46	23	50	60	230

Växelboende och korttidsvistelse är två *tillfälliga* boendeformer. Där kan äldre bo i samband med sjukhusvistelse eller för att närstående ska få avlastning. I kommunen finns 28 korttidsplatser.

Det finns även *trygghetsbostäder* och *seniorbostäder*, som däremot inte kräver något biståndsbeslut från kommunen. Det betyder att bostäderna överbryggar glappet mellan vanligt boende och särskilda boenden med heldygnsomsorg. Trygghetsbostäder och seniorbostäder kräver alltså *inte* biståndsbeslut enligt socialtjänstlagen från kommunen.

De som bor i en seniorbostad eller en trygghetsbostad får vård och omsorg genom hemtjänst och hemsjukvård, det vill säga på samma villkor som den som bor i en vanlig privatbostad.

Trygghetsbostäder är enligt Boverkets beskrivning en så kallad mellanboendeform som överbryggar glappet mellan vanligt boende och särskilda boenden med heldygnsomsorg. Trygghetsbostäder ska ses som ett alternativ för att ge de äldre som önskar, tillgång till större gemenskap och trygghet. Ett trygghetsboende är ett ordinärt boende med utökad service som kan innefatta trygghetsvård och gemensamma utrymmen. Till skillnad från ett särskilt boende med heltidstillsyn och som är biståndsbedömt sköter man sig själv precis som i en vanlig lägenhet, med allt vad det innebär att bjuda hem vänner, anordna middagar, diska och städa. Ett trygghetsboende erbjuder mötesplatser och kontaktpunkter för äldre som möjliggör för de äldre att behålla ett socialt och aktivt liv. Genom att delta i husets sociala aktiviteter eller utnyttja de gemensamma utrymmena har man möjligheten att träffa de andra som bor i huset. I de gemensamma matsalarna kan man även äta middag tillsammans med de andra i boendet.

I Alunda finns ett *trygghetsboende* med åtta mindre lägenheter av typ 1 rum och kök, samt 2 rum och kök. Till lägenheterna finns flera tillhörande gemensamhetsutrymmen, där man kan ordna mottagning för släkt och vänner och grannar. Man ska ha fyllt 70 år för att få möjlighet att teckna kontrakt.

Boverket beskriver *seniorbostäder* som helt vanliga bostäder med ökad möjlighet till gemenskap – det ska vara ett enkelt och bekvämt boende att kunna åldras i. Det finns olika benämningar på seniorboenden, exempelvis plusboende, livsstilsboende eller boendegemenskaper. Utbudet styrs i huvudsak av byggansvarigas bedömningar av efterfrågan och betalningsförmåga men även genom enskilda personers eller grupperns initiativ. Seniorbostäder upplåts med hyresrätt, bostadsrätt eller kooperativ hyresrätt. Seniorbostad skaffar man genom bostadsförmedling/bostadskö, köp av bostadsrätt, medlemskap i kooperativ hyresrättsförening eller motsvarande.

Seniorbostäder avsedda för personer 55 år och äldre finns på flera ställen i kommunen. På Parkvägen i Österbybruk finns fem lägenheter, samtliga med 1 rum och kök utan balkong. På Filmvägen i Österbybruk finns 23 lägenheter i storlekarna 1 rum och kök - 3 rum och kök.

Alla har balkong eller uteplats. En gillestuga står till förfogande för den som vill bjuda till fest för släkt och vänner. Här finns även möjlighet till övernattnig för långväga gäster. I *Gimo* finns 24 lägenheter som ligger i två hus. Här finns hiss och lägenheterna har stora inglasade balkonger. En gillestuga finns till förfogande och även möjlighet till övernattnig för långväga gäster. Lägenheterna finns i storlekarna 1-3 rum och kök. I *Öregrund* finns 18 lägenheter fördelade på 2-3 rum och kök och alla lägenheter har balkong. På Norra Tullportsgatan i *Östhammar* finns 18 lägenheter i storlekarna 1-3 rum och kök. Lägenheterna ligger i fyra olika hus, byggda 1991. I ett av husen finns hiss. Här finns även tvättstuga och en gemensamhetslokal. Alla lägenheterna har inglasade balkonger/uteplatser. På Prästgatan i *Östhammar* finns 40 lägenheter i storlekarna 2-3 rum och kök, 26 av lägenheterna disponeras av kommunen som servicelägenheter (se nedan). I ett av husen finns tvättstuga och en gillestuga. Här finns även möjlighet till övernattnig för långväga gäster.

En *servicelägenhet* är en bostad som till viss del är anpassad till personer med funktionshinder. Lägenheterna finns till exempel på markplan eller är utrustade med hiss. Lägenheterna är i storleken 1 rum och kokvrå till 2 rum och kök. Det finns ingen tillgång till gemensam service eller personalstöd. Hyresgästen får själv möblera din lägenhet. I kommunen finns servicelägenheter i *Öregrund* (38 lgh), *Östhammar* (37 lgh), *Gimo* (14 lgh), *Österbybruk* (21 lgh) och *Hargshamn* (7 lgh).

Kvarboende, bostadsanpassning

Många kommuner tillämpar en kvarboendeprincip med tanken om att äldre så långt det är möjligt ska kunna bo kvar i det egna hemmet. Som resultat av detta och ökat stöd i hemmet ökar andelen med hemtjänst och andelen med särskilt boende minskar i många kommuner. Möjligheten att skjuta upp äldres flytt till särskilt boende med endast ett antal månader kan ur ett längre perspektiv ha stor påverkan på såväl kostnadsutveckling som bostadsbehov. Den tekniska utvecklingen är nära sammanbunden med hur detta utvecklas. Socioekonomiska kalkyler har visat att bostadsanpassning i det egna hemmet, med resultatet att flytten till särskilt boende förskjuts med några månader, har stor påverkan på det totala behovet och kostnaden.

Hur nybyggnation av lägenheter i det ordinarie bostadsbeståndet sker idag kan också påverka behovet av särskilt anpassade lägenheter framöver. Om det redan från början går att säkerställa att lägenheterna utformas för att passa äldre (tröskelfritt, dusch, övriga utrymmen) kan behovet av särskilda bostäder påverkas och förskjutas. Detta inkluderar även hänsynstagande till service i närområdet, utemiljöer, med mera.

Sammanfattade synpunkter på bostäder från möten med kommuninvånare, politiker och tjänstemän.

- Det ska finnas valfrihet mellan flera olika boendeformer.
- Det ska finnas trygghetsboende/lägenheter med anpassade inslag såsom gemensamhetslokal på orten.
- Det ska finnas möjlighet till social gemenskap i anslutning till boendet. Boendets utemiljö ska vara fin och gärna ha utbud av aktiviteter.

- Bostäderna ska placeras så att det är nära till service.
- Det ska vara god tillgänglighet i och till bostäder.
- Man ska kunna ha husdjur i alla boendeformer.
- Det ska finnas wifi på särskilda boenden
- Boendekostnaderna ska vara rimliga.
- Det ska gå att bo kvar på den ort där man bor och i sitt eget hem så länge man vill.

Under planperioden ska Östhammars kommun:

- Säkerställa att flera alternativ finns i utbudet av boendeformer för äldre.
- Skapa förutsättningar för byggande av seniorbostäder/trygghetsbostäder inom ramen för kommunens ansvar för bostadsförsörjningen.
- Uppmuntra och göra det attraktivt för företag, föreningar och kooperativa aktörer att etablera, förvalta och driva boenden avsedda för äldre.
- Tydliggöra ansvarsstrukturen för planering, byggande och förvaltning av bostäder för äldre.

Kultur och mötesplatser

Att vara socialt aktiv och ha en meningsfull uppgift har betydelse för folkhälsan och välbefinnandet och minskar risken att drabbas av psykisk ohälsa och att i förtid utveckla demenssjukdom. Det är därför viktigt att på olika sätt stödja och stimulera tillkomsten av öppna verksamheter för samvaro och aktiviteter.

Kultur

Kultur i alla dess former har i ett flertal undersökningar visat sig vara viktigt för en ökad livskvalitet.

Tillgången till kulturella upplevelser är en självklarhet för alla åldrar. Musik, böcker och konst innebär en ökad livskvalitet för många äldre. Musikaliska upplevelser kan skapa gemenskap och vara ett sätt att nå människor som annars har svårt att kommunicera. Deltagande i olika former av kulturella verksamheter kan minska depression, öka gemenskap och kommunikationsförmågan. Kulturaktiviteter kan vara bra sätt att skapa möten mellan människor i olika åldrar.

Mötesplatser

Att bli äldre kan innebära färre sociala relationer än tidigare. Samtidigt vet man att tillgången till ett socialt nätverk ger bättre hälsa. Att besöka en mötesplats för äldre kan vara ett sätt att utöka sitt sociala nätverk.

Resultat från den nationella folkhälsoenkäten ”Hälsa på lika villkor” visar att ju högre ålder, desto färre är det i befolkningen som tycker sig ha en god hälsa. Samma utveckling gäller för det sociala deltagandet i samhällslivet, som minskar markant bland de äldsta i enkätstudien. Exempel på plats där socialt deltagande kan äga rum är studiecirkel/kurs, teater/bio, konstupställning, sporttillställning, offentlig tillställning (danstillställning eller liknande), större släktsammankomst eller privat fest.

Att vara delaktig i samhället betyder mycket för det sociala och samhälleliga inflytandet, vilket i sin tur är grunden för jämlik hälsa. Olika former av mötesplatser är exempel på miljöer där äldre fortsatt kan delta aktivt i samhällslivet. Det är en god investering i hälsa som bidrar till både sociala nätverk och till att skapa en mening i tillvaron.

Ofta är det redan aktiva personer som besöker mötesplatser och aktiverar sig på olika sätt, det är därför viktigt att nå dem som inte redan är aktiva. Innehållet i mötesplatserna kan därför behöva utvecklas och anpassas så att det attraherar även de som inte redan är aktiva.

I kommunen finns mötesplatser i Alunda, Gimo, Österbybruk, Öregrund och Östhammar. Exempel på aktiviteter som anordnas är musikunderhållning, gymnastik, andakt, berättardagar, teateruppvisning, filmvisning med mera. Det är även en träffpunkt för anhöriga att kunna träffa andra människor i samma situation.

Kulturhuset Storbrunn i Östhammar som beräknas stå klart hösten 2018, har som ambition att vara en mötesplats för alla och främja möten mellan olika åldersgrupper.

Sammanfattade synpunkter på kultur och mötesplatser från möten med kommuninvånare, politiker och tjänstemän.

- Det ska finnas tillgängliga samlingslokaler till rimlig hyra och med bra faciliteter.
- Bibliotek ska finnas och ha bra öppettider
- Biblioteksfilial på särskilt boende
- Det ska finnas aktiviteter för äldre utifrån var och ens förutsättningar. Blandat utbud. Studiecirklar, bio, kör, musik, dans.
- Kultur i vården ska fortsätta att finnas och utvecklas.
- Det ska finnas möjlighet till utevistelse
- Det är viktigt med tillgång till mötesplatser för att motverka ensamhet för äldre.
- Insatser från frivilliga ska möjliggöras och stimuleras.
- Biblioteken har en viktig roll som mötesplats.

Under planperioden ska Östhammars kommun:

- Se över och vid behov förbättra tillgängligheten i kommunens egna verksamheter och på allmänna platser.
- Säkerställa att det finns ett rikt och varierat utbud av kulturaktiviteter med god tillgänglighet.
- Fortsätta att utveckla verksamheten inom ”Kultur i vården”.
- Tillse att mötesplatser finns tillgängliga oavsett var man bor i kommunen.
- Stimulera frivilliga insatser för att motverka ensamhet.
- Genomföra en översyn av möjligheterna för organisationer och föreningar att använda kommunens lokaler.

Omsorg och service

Omsorg

Kommunens omsorg och vård av äldre ska kännetecknas av trygghet, delaktighet och ett värdigt och positivt bemötande. En salutogen grundsyn och ett rehabiliterande förhållningssätt ska prägla verksamheten.

Kommunen har ett ansvar för att alla människor kan bo kvar hemma på ett sätt som svarar mot deras behov.

Hemtjänst är för personer som på grund av ålder, sjukdom eller funktionsnedsättning behöver stöd och hjälp för att kunna bo kvar hemma. Stödet kan bestå av:

- Städning
- Tvätt
- Inköp
- Tillsyn
- Hjälp med på- och avklädning
- Dusch
- Hjälp med toalettbesök
- Förflyttningar

När den enskildes behov av vård omsorg och trygghet inte kan tillgodoses i den egna bostaden kan det bli aktuellt med en annan boendeform.

Särskilt boende är ett boende för personer med ett stort och omfattande behov av tillsyn och omvårdnad. På ett särskilt boende finns det personal dygnet runt. Det finns även tillgång till sjuksköterska, läkare, arbetsterapeut och sjukgymnast. De boende har en egen lägenhet eller eget rum, men det finns också gemensamma utrymmen för sällskap och aktiviteter. I alla särskilda boenden finns boendeenheter för personer med demenssjukdom. För att beviljas särskilt boende ska man ha ett omvårdnadsbehov, som sträcker sig över större delen av dygnets timmar och som inte kan tillgodoses via hemtjänst, hemsjukvård eller andra insatser i hemmet.

Service

Kommunen erbjuder de som har fyllt 80 år ett förebyggande hembesök. Erbjudandet gäller de som inte redan har insatser från kommunens äldreomsorg med undantag för de som har färdtjänst. Vid besöket informeras om olika verksamheter, tjänster och aktiviteter som kan främja hälsan och underlätta vardagen. Det informeras även om riskerna för fallolyckor och åtgärder som kan förebygga fall.

I kommunen finns även möjlighet att gratis ta del av en ”fixar-tjänst” och på så sätt få hjälp i hemmet med sådant man på grund av ålder eller funktionshinder inte klarar själv. Det kan handla exempelvis handla om byte av glödlampor och proppar, tunga lyft, hänga upp tavlor

och gardiner, flytta enstaka möbler, viss snöskottning. I uppdraget ingå inte fastighetsskötsel, städning, fönstertvätt, trädgårdsarbete, el-arbeten, följa med på aktiviteter eller läkarbesök eller handla. Vinnova² har gjort en samhällsekonomisk kalkyl för fixartjänster.

Sammanfattningsvis visar denna att om endast en liten del av de allvarliga fallskador som leder till slutenvård kan förhindras genom en fixartjänst så motsvarar kostnadsinbesparingen den genomsnittliga budgeten för en fixartjänst med en anställd person. Därtill kommer positiva bieffekter i form av att livskvalitetsförlust kan undvikas med mera. Vinnova gör en sammantagen bedömning att fixartjänster kan anses vara väl använda pengar sett ur såväl samhälleligt som kommunalt perspektiv.

Maten och måltiden

Maten och måltiden är värdefull för välbefinnandet och en central del av omsorgen. En näringsrik kost bidrar till att behålla hälsan och återhämtar sig efter sjukdom. Utöver att maten är god, näringsrik och av god kvalitet spelar måltiden en viktig roll som källa till sociala kontakter. Måltiden ska vara en stund att se fram emot och maten omväxlande och tillagad och serverad med omsorg. Måltidsmiljön ska vara behaglig och trivsamt. Social samvaro, trevlig dukning och uppläggning, tid för att se eller få maten beskriven, känna dofter och att i lugn och ro kunna äta är viktigt i en god måltidsmiljö.

Kompetens och personal

En vård och omsorg av hög kvalitet ställer stora krav på kommunen att rekrytera, behålla och kompetensutveckla personal i den omfattning som verksamheterna kräver. Ett av kommunfullmäktiges prioriterade mål är att Östhammars kommun ska vara en attraktiv arbetsgivare. Socialnämnden har kopplat till detta mål formulerat mål om minskade sjuktal, förbättrad delaktighet, fler män i vården och ökade sysselsättningsgrader. Socialförvaltningen har arbetat fram en personalförsörjningsplan för åren 2016-2018. Planen beskriver bl a förvaltningens kompetensbehov, åtgärder för att attrahera, rekrytera och behålla personal samt åtgärder för kompetensutveckling. Utifrån planen har en personalstrategi utarbetats som specificerar hur arbetet med prioriterade åtgärder ska bedrivas.

Behov av en särskilt anpassad omsorg för personer från olika etniska eller språkliga grupper kan komma att behövas. Med stigande ålder kan efterfrågan öka på omsorg av personal som behärskar hemspråket och har en liknande kulturell bakgrund som omsorgstagaren. Flertalet av utländsk härkomst kommer dock även i fortsättningen att få omsorg och service inom den reguljära äldreomsorgen. Detta ställer krav på att verksamheten i större utsträckning måste bli mångkulturell och att personal finns med relevant kompetens och språkkunskap. Personalens kunskap och kompetens i olika språk ska ses som en tillgång och tillvaratas.

Särskild kompetens behöver säkras för vården och omsorgen av de demenssjuka och för äldre som lider av psykisk ohälsa.

² VINNOVA är Sveriges innovationsmyndighet. VINNOVAs uppgift är att främja hållbar tillväxt genom att förbättra förutsättningarna för innovation och att finansiera behovsmotiverad forskning

Anhöriga och närstående

Anhöriga och närstående är en stor resurs för många äldre personer och även för aktörer inom vården och omsorgen. Stöd till anhöriga ska finnas för att ge avlastning och förebygga ohälsa. Anhörigstödet är till för de som stödjer en närstående, genom att exempelvis vårda en partner i hemmet, genom att stödja en förälder som är sjuk eller stötta en närstående som flyttat till ett särskilt boende.

Den som hjälper eller vårdar någon som på grund av långvarig sjukdom, ålder eller funktionshinder inte klarar sitt dagliga liv helt på egen hand kan ansöka om anhörigstöd. Det kan exempelvis vara maka eller make, sammanboende, förälder, barn eller barnbarn, släkting, granne eller en god vän.

Den närstående kan bo hemma eller på särskilt boende. Syftet med anhörigstödet är att ge den anhörige stöd och avlösning, olika redskap att hantera och underlätta sin situation samt öka tryggheten för den anhörige och den som vårdas. Stödet ska utformas i samråd med den anhörige utifrån önskemål och behov.

I kommunen finns en anhörigkonsulent till vilken man kan vända sig och samtala om situationen som anhörig och få information, råd och stöd. Stöd kan ges genom olika hemtjänstinsatser eller regelbunden vistelse på en kommunens korttidsplatser. Som anhörig kan man även få avlastning genom avlösning i hemmet. Det innebär att någon kommer till hemmet och ger stöd och hjälp så att den anhörige kan lämna hemmet för att koppla av eller göra någon egen aktivitet.

Anhörigcentrum finns på Vårdcentrum i Östhammar. På Anhörigcentrum erbjuds den som är anhörig att delta i friskvårdaktiviteter, föreläsningar, anhöriggrupper med mera.

Frivilligorganisationer, pensionärsorganisationer, studieförbund, kyrkor och samfund, handikapporganisationer och brukarorganisationer spelar en stor roll och utför stora insatser genom bl a besök, stödsamtal och ledsagning. Samarbete och samverkan samt stöd till dessa är därför av stor vikt.

Ett väl utvecklat anhörigstöd, där frivillig- och föreningsverksamhet är viktiga parter, fräntar inte kommunen det yttersta ansvaret för äldres goda vård, omsorg och service.

Sammanfattade synpunkter på omsorg och service från möten med kommuninvånare, politiker och tjänstemän.

- De som bor hemma ska få bra hjälp med hög personalkontinuitet för att känna igen de som ger hjälpen.
- Personalen ska ha tillräckligt med tid för brukarna, bl.a. för att motverka ensamhet.
- Det ska finnas valfrihet (utförare, personal, boende).
- Trygghetslarmens funktionalitet ska vara god och kontrolleras regelbundet.
- Det ska gå att få hjälp till utevistelse även för hemtjänstbrukare.
- Det ska vara möjligt att ha kvar sitt husdjur även i ett särskilt boende.
- Man ska få plats på boende när man behöver det.
- Alla ska ha rätt till en lägenhet med dygnet-runt personal/plats på särskilt boende.

- Det ska finnas möjlighet till parboende.
- Omsorgen ska utformas efter individen, man ska kunna fortsätta livet med sina vanor och hobbies ungefär som vanligt efter flytt till särskilt boende.
- Maten ska vara näringsrik och god. Måltidsmiljön ska vara bra.
- Vård och omsorg ska få tillräckliga resurser, det ska finnas utbildad, kunnig och lämplig personal.
- Det ska finnas personal som kan brukarens modersmål.
- Personalen ska ha ett gott bemötande.
- Anhöriga ska få råd och hjälp.

Under planperioden ska Östhammars kommun:

- Erbjuder ett varierat individanpassat utbud av stöd- och omsorgsinsatser.
- Säkerställa en rättssäker handläggning vid bedömning av enskilda individers behov av stöd och omsorg.
- Tillse att det finns ett varierat individanpassat utbud av stöd för dem som vårdar anhöriga och närstående.
- Vidta aktiva åtgärder för att främja samarbete och samverkan samt ge stöd till frivilligorganisationer.

Hälso- och sjukvård

Kommunens ansvar

Kommunen ansvarar för hemsjukvård i särskilda boenden och i personers ordinära boenden upp till och med sjuksköterskenivå. Region Uppsala ansvarar för läkare och andra sjukvårdsinsatser. Den som behöver sjukvård i hemmet i mer än 14 dagar, har fyllt 17 år och inte kan ta sig till sjukvården kan få rätt till hemsjukvård.

Demens

En grupp som påverkar behoven av vård och omsorg nu och framöver är de som får en demensdiagnos. Det saknas tillförlitliga register över personer med demensdiagnos i Sverige. Socialstyrelsen har dock gjort bedömningar av antalet och den förmodade utvecklingen. Risken för att insjukna i en demenssjukdom har inte ökat, däremot ökar antalet personer med demens framöver då 40-talisterna uppnår den ålder då frekvensen av demensdiagnoser ökar. Demenssjukdomar är vanligare bland kvinnor än bland män och kan inte bara förklaras av att kvinnor blir äldre.

Östhammars kommun har en dagverksamhet som vänder sig till dem som har en demenssjukdom eller minnesproblematik som påverkar dem i sin vardag. För att få gå på dagverksamheten krävs ett beslut från en biståndshandläggare. De som arbetar på dagverksamheten har utbildning inom demens. På dagverksamheten genomförs aktiviteter tillsammans eller enskilt utifrån intresse och önskemål. Exempel på aktiviteter är högläsning, spela kort, måla, lyssna på musik, gympa, bakning, promenader och utflykter. Det finns även tillgång till gym, spa, bastu, ljusrum och naturrum.

Multisjuka

Sveriges befolkning ökar vilket för hälso- och sjukvården innebär en utmaning. Dessutom lever vi allt längre och vi vet att folksjukdomarna ökar med ålder vilket gör att antalet patienter med folksjukdomar blir fler. Den ökade livslängden gör också att antalet multisjuka förväntas öka. Enligt en studie av Epidemiologiskt Centrum har andelen multisjuka varit konstant under de senaste åren, vilket genom ökningen av antalet äldre innebär att antalet multisjuka ökar.

Med multisjuk avses personer som har någon komplicerad diagnos eller flera olika, problem med nedsatt rörlighet och ork, samt behov av rehabiliterande och/eller funktionsuppehållande insatser under lång tid. Detta gör att den multisjuka äldre har ett extra stort behov av en individanpassad, trygg, bred, samordnad och kontinuerlig vård som minimerar behovet av återkommande oplanerade vårdtillfällen i slutenvården. Detta kräver en flexibel organisation och lösningar som fungerar över vårdgivar- och huvudmannagränser.

Psykisk ohälsa

Enligt Socialstyrelsen lever omkring 20 procent av alla äldre med psykisk ohälsa. Ångesttillstånd och depression är vanliga hos personer över 65 år, 11–15 procent av personer över 65 år har vid något tillfälle haft en depression, vilket är en högre andel än för befolkningen i stort. Det finns flera orsaker till psykisk ohälsa bland äldre personer. Åldrandet för ofta med sig förluster av förmågor, förändrad identitet och ett försvagat socialt nätverk genom förlust av anhöriga och vänner. Även vissa läkemedel kan utlösa psykiska besvär som en biverkning. Problemet med psykisk ohälsa ställer stora krav på vårdens och omsorgens organisation och personalens kompetens då den psykiska ohälsan berör många områden såsom äldreomsorg, socialtjänst, primärvård, geriatrik och psykiatri.

Vård i livets slutskede

Många vill leva sina sista dagar hemma, andra har behov av sjukhusets resurser. Alla människor har rätt till ett värdigt slut på lika villkor. Vård och omsorg ska finnas där den enskilde befinner sig och ingen ska mot sin vilja eller i onödan behöva flytta mellan boende och sjukhus.

Särskilda korttidsplatser med särskilt utbildad personal kan för personer som är i livets slutskede och deras närstående bidra till trygghet och värdighet.

Samverkan med Region Uppsala

I Östhammars kommun sker utvecklingen av närvård i samverkan med Region Uppsala, enligt en överenskommelse som undertecknades med Landstinget i Uppsala län 2010. En arbetsgrupp är tillsatt för att utveckla vårdprocesser kring äldre. Gruppen arbetar för en gemensam rehabiliteringsorganisation, förebyggande hälsoarbete, samordnade insatser och för individuella planeringar och rutiner.

Vid vårdcentrum i Östhammar finns Närvårdsenheten som har 18 vårdplatser och drivs av Östhammars kommun i samverkan med Region Uppsala. Målgruppen är främst multisjuka äldre med behov av tillfällig vård dygnet runt. Verksamheten bedrivs i enlighet med Hälso- och sjukvårdslagen och Socialtjänstlagen.

Närvårdsenheten erbjuder idag:

- Medicinska utredningar, diagnostik och behandling inom allmänmedicinsk behandling.
- Medicinsk behandling som inte kan ges i bostaden och inte behöver specialistsjukhusets resurs.
- Sviktplatser för den specialistanknutna hemsjukvården
- Rehabiliteringsinsatser
- Utredning om omsorgsbehov
- Vård i livets slutskede (palliativ vård).

Enheten bemannas av läkare, sjuksköterskor, undersköterskor, sjukgymnast och arbetsterapeut. Läkartjänsten är organisatoriskt knuten till Region Uppsala och övrig personal har sin anställning vid Östhammars kommun.

Sammanfattade synpunkter på hälso- och sjukvård från möten med kommuninvånare, politiker och tjänstemän.

- Personer med demens ska inte bo på samma avdelningar som andra brukare.
- Mobila närvårdsteam är viktigt för både multisjuka och äldre med psykisk ohälsa
- Kompetens kring traumabearbetning från upplevelser från krig och förföljelser måste säkerställas för målgruppen.
- Vården ska tillvarata det friska och arbeta förebyggande både fysiskt och psykiskt.
- Det ska finnas vårdcentraler på de fem större tätorterna.
- Husläkarsystemet i primärvården ska fungera, så att man får träffa samma läkare.
- Läkemedelsgenomgångar ska vara möjligt att få för alla.
- Det ska finnas tandläkare.

Under planperioden ska Östhammars kommun:

- Säkerställa att vården och omsorgen av personer med demenssjukdom har hög prioritet.
- Säkerställa att den enskildes vilja och behov är styrande för kommunens vård- och omsorgsinsatser i livets slutskede.
- Genomföra insatser för att förbättra äldres psykiska hälsa.
- Erbjuder den enskilde efter sjukhusvistelse och efter behovsbedömning fortsatt vård och omsorg inom socialnämndens ansvarsområde.
- Upprätthålla och utveckla samarbete och samverkan med primärvården vid hemgång från sjukhusvistelse.

Övrig samhällsservice

En av grundförutsättningarna för att kunna bo på en plats – oavsett vilken – är att det finns tillgång till den samhällsservice som behövs.

Exempel på samhällsservice är vårdcentraler och sjukhus, bibliotek, post, apotek, bank, skola, förskola, bibliotek, trossamfund, kultur-, idrotts- och fritidsanläggningar, socialtjänst m m. En tillgänglig samhällsservice har betydelse för invånarnas upplevelse av en trygg och attraktiv livsmiljö och ger förutsättningar för ett aktivt deltagande i samhällslivet.

Kommunen svarar för en stor del av samhällsservicen, t ex förskola, skola, socialtjänst och äldreomsorg och har därmed möjlighet att påverka omfattning och innehåll i tjänsterna inom dessa områden.

Kommunen har inte samma rådighet över andra delar av samhällsservicen, som exempelvis sjukhus, vårdcentraler, post, apotek och bank.

Sammanfattade synpunkter på övrig samhällsservice från möten med kommuninvånare, politiker och tjänstemän.

- Det ska finnas tillgång till juridisk information, myndighetsinformation och få hjälp med ekonomiska ärenden.
- Det ska finnas support för IT-frågor i form av exempelvis en ”IT-fixar-Nisse”.
- Gode män ska få utbildning.
- Det ska vara nära till service såsom bank, apotek, vårdcentral, livsmedelsbutik.
- Det ska finnas flera livsmedelsaffärer på orten, för att konkurrens ska uppstå.
- Det ska finnas tillgång till bankservice med kontanthantering.

Under planperioden ska Östhammars kommun:

- Erbjuder vägledning till stöd i juridiska och ekonomiska frågor.

Genomförande, uppföljning och utvärdering

Äldreplanen ska följas upp. Resultat och effekter ska analyseras och bedömas.

Nämnderna ska i verksamhetsplanerna beskriva och formulera mål som på ett tydligt sätt kan härledas till det som enligt äldreplanen ska genomföras och uppnås under planperioden.

Måluppfyllelsen ska vara möjlig att mäta eller bedöma.

Uppföljningen ska göras inom ramen för respektive nämnds ordinarie uppföljning av verksamheten.

Nämnderna redovisar årligen i verksamhetsberättelsen genomförda aktiviteter, vilka resultat och effekter som uppnåtts samt måluppfyllelse.

En samlad redovisning av aktiviteter och måluppfyllelse görs i kommunens årsredovisning.

Utvärdering av äldreplanens effekter görs efter planperiodens slut.

Socialförvaltningen
Håkan Dahlqvist
Torbjörn Nyqvist
Rebecka Modin

Förslag till utbyggnad av äldreboende

Socialförvaltningens förslag till beslut

Socialchef får i uppdrag att teckna ett ”letter of intent” med Östhammarshem om att starta förprojektering av utökning av boendeplatser på Tallparksgården.

Socialnämnden föreslår kommunstyrelsen att besluta:

- Tillföra nya boendeplatser för äldre i särskilt boende. Detta föreslås ske genom en utökning av boendeplatser på Tallparksgården i Öregrund till maximalt 60 platser.
- Utöka socialnämndens rambudget med cirka 13 miljoner kronor (halvårs-effekt) för drift av verksamheten från och med 2020 i den takt den nya verksamheten tas i anspråk.
- Anslå medel till projektkostnader på 5,3 miljoner kronor.

Bakgrund och sammanfattning

Socialnämnden har under ett antal år anpassat och samlokaliserat kommunens äldreboendeplatser för äldre till kommunens tätorter. Det har funnits en plan för att möta den allt mer stigande förekomsten av demens i samhället genom att samlokalisera dessa vårdplatser. Antal boendeplatser har under perioden 2014-2018 varit relativt stabil även om inriktningen har styrts till allt fler demensplatser.

Äldredemografin har under perioden utvecklats till en allt större grupp av medborgare som är över 80 år gamla. Prognosen för framtiden pekar på en ännu snabbare ökning av den äldre befolkning med start 2020. I den kartläggning av boendestrukturen hos äldre som socialförvaltningen genomfört pekar på en tydlig koncentration av äldre i de nordöstra delarna av Östhammars kommun. Om man ser till antal äldre per plats i särskilt boende så är det fler äldre per plats i Östhammar och Öregrund med omland än i de inre delarna av kommunen. Särskilt i Öregrund är det många fler äldre per boendeplats.

Möjligheten att kvarstå i eget hem förbättras allt mer även om förekomst av ohälsa tilltar. Ny teknik och nya arbetsformer inom hälso- och sjukvård bidrar

till den möjligheten. Trots detta är det nämndens uppfattning att behovet av boendeplatser kommer att öka i den takt som äldre demografin indikerar.

Ekonomi

Kostnadsberäkningen utgår ifrån en fördelningen av boendeplatser mellan demens och omvårdnadsplatser på 27 + 9. Nedan redovisas en kalkyl över beräknade driftskostnader, där 2020 års kostnad endast står för en halvårseffekt.

Kostnadstyp	2020	2021	2022
Personalkostnader	10 200 tkr	20 900 tkr	21 450 tkr
Lokalkostnader	2 300 tkr	4 725 tkr	4 850 tkr
Övriga kostnader	500 tkr	1 025 tkr	1 050 tkr
Totala kostnader	13 000 tkr	26 650 tkr	27 350 tkr

Vid beräkning av personalkostnader och övriga kostnader har vi utgått från förvaltningens nuvarande resursfördelningsmodell för Särskilt boende äldre, med en årlig uppräkningsgrad på 2,5 procent. I kostnadsberäkningen ingår också en årlig förstärkning av Tallparksgårdens HSL organisation med cirka 2,0 mnkr.

Den beräknade lokalkostnaden bygger på att de 36 nya platserna tillkommer vid en utbyggnad av Tallparksgårdens befintliga särskilda boende. Nettokostnad för lokaler beräknas utifrån en schablon som utgår från hyreskostnaderna från kommunens senast byggda särskilda boende Edsvägen, med en årlig uppräkningsgrad på 2,5 procent.

Investeringsbudget

Äskande av investeringsbudget för inventarier kopplat till de nya platserna tas upp i ordinarie investeringsplan.

Projektkostnader

Projektkostnaderna uppskattas till cirka 5,3 mnkr och innefattar:

- projektledare deltid under perioden 2018-2020, 1 500 tkr
- dubbla hyreskostnader under byggnation, 1 500 tkr
- ytterligare personalkostnader under flyttar och i viss mån under arbete på annan ort, 2 000 tkr
- transportkostnader för flytt ut och åter, 300 tkr

Underlag

Utredning, Befolkningsutveckling för personer 65 år och äldre i Östhammars kommun. Dnr SN-2017-144.

Äldreplan 2018-2022. Dnr SN-2015-50.

Beslutet skickas till

Socialchef Håkan Dahlqvist